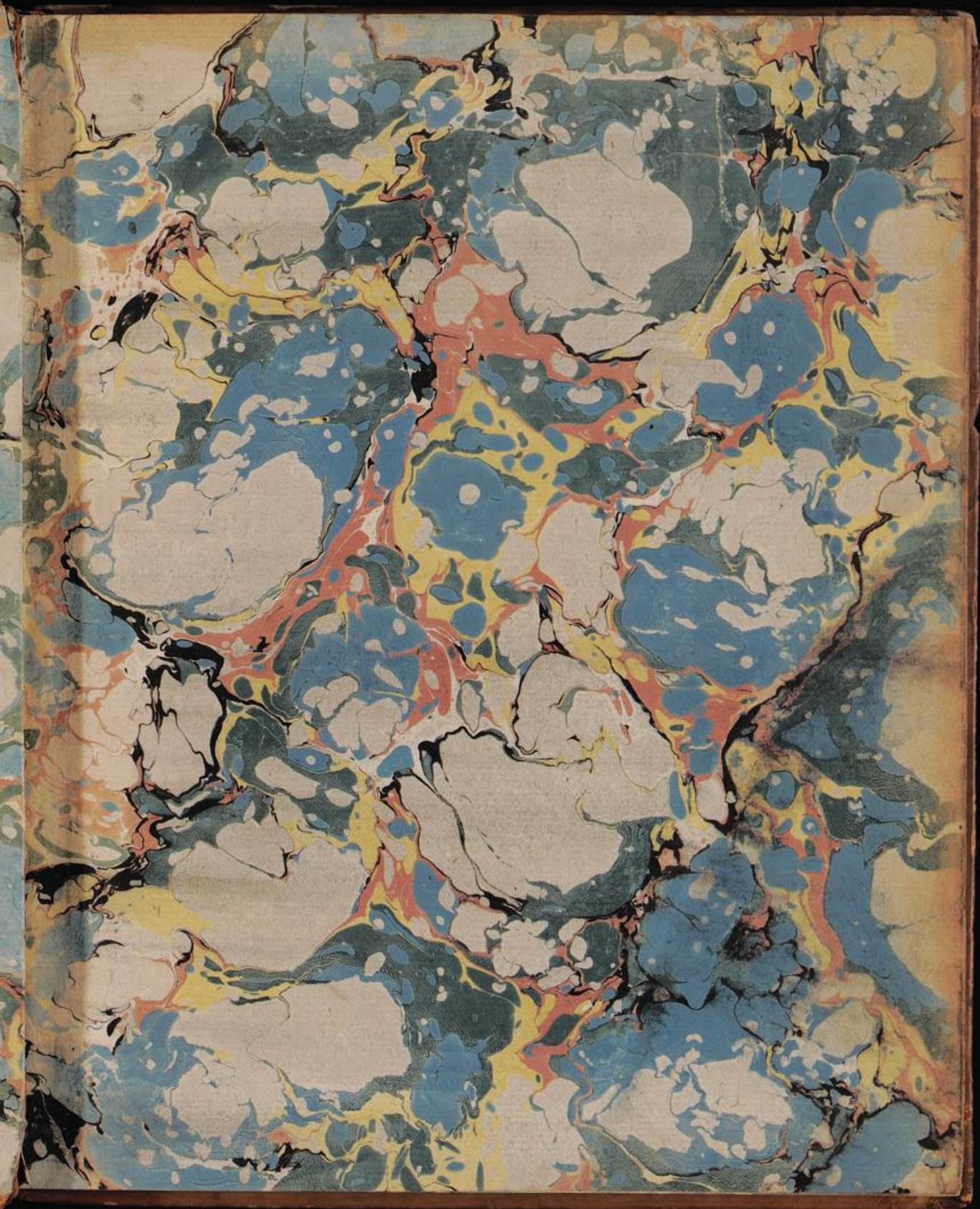

Bibliotheca

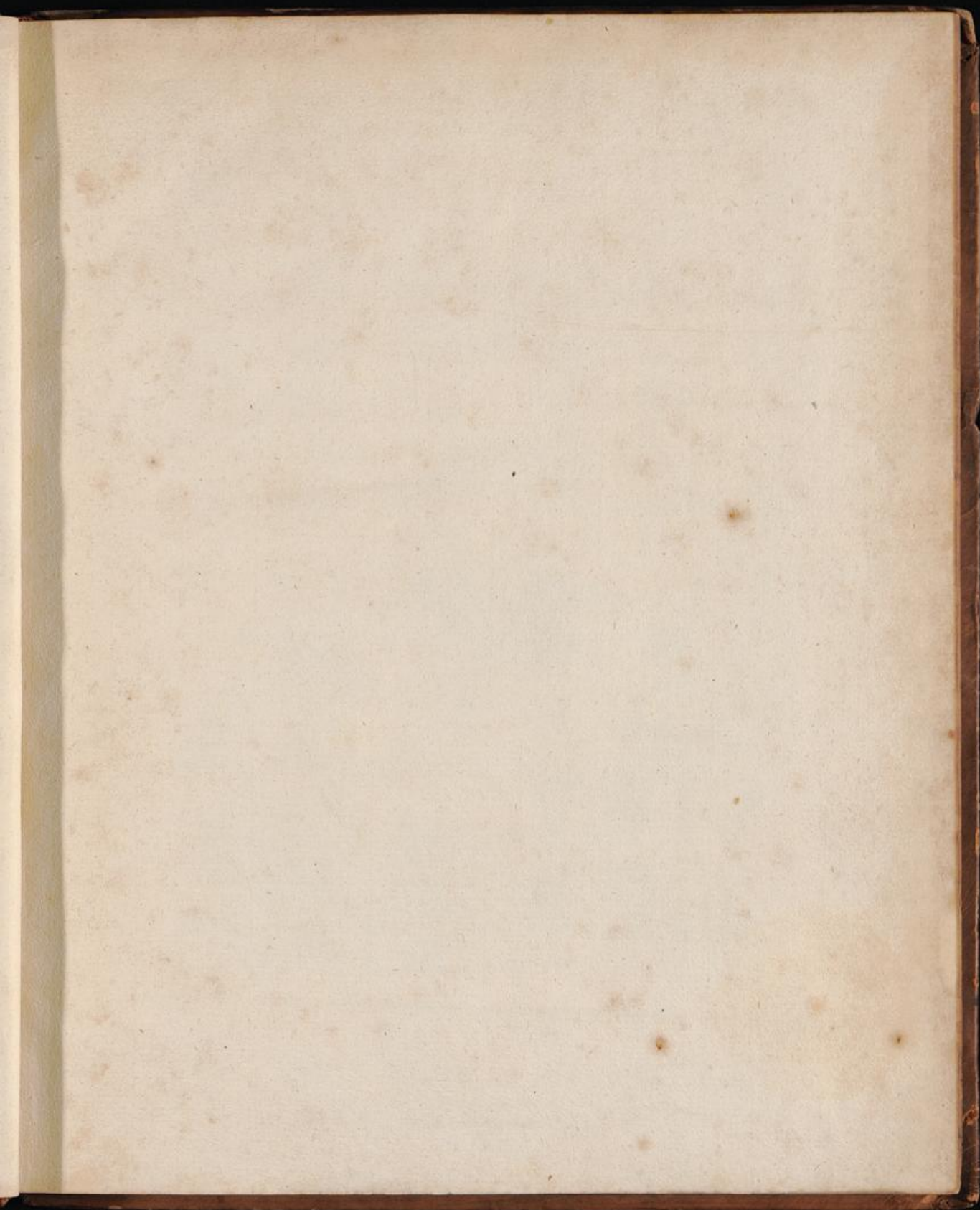

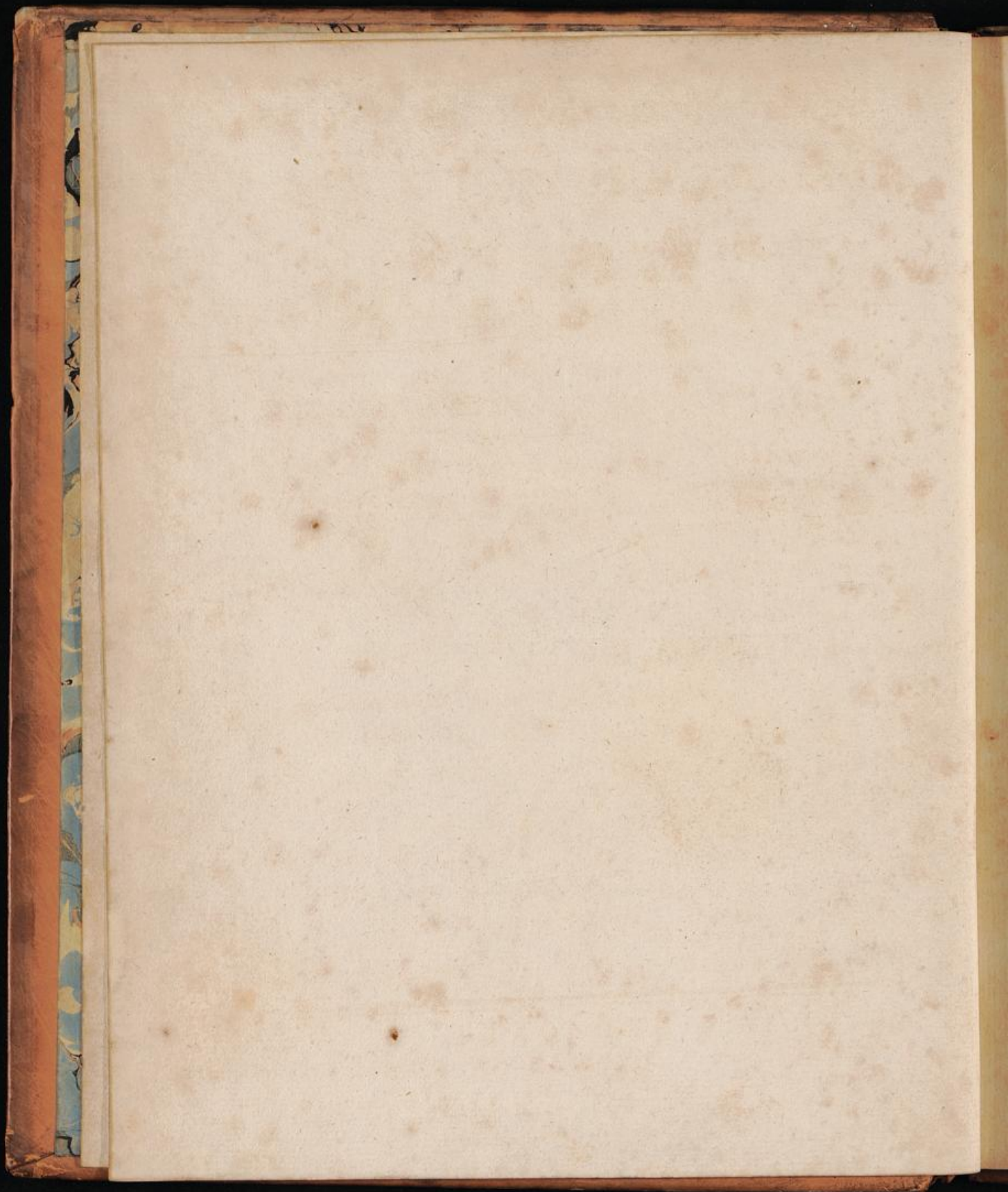
*Palatino
Düsseldorfensis.*

Antony 1/5 1918 (4)

ANT 77(u)

IOA. IOSEPHI NOBILIS DE HAVERN

S. R. I. EQUITIS, AUGUSTAE A CONSILII BELLICIS, DAPIBUSQUE FERUNDIS,

DISSERTATIO POLOGETICA,

QUA

AENEI, ET VNICI VESPASIAE POLLAE NUMI,

QUI IN EIUDEM MUSEO HIC VIENNAE ADSERVATUR,

ANTIQUITAS, ET INTEGRITAS VINDICANTUR,

EVERSIS ARGUMENTIS,

QUEIS EA IN II. AD EUNDEM EPISTOLA, HIC LOCI TYPIS EVULGATA, IMPUGNAVIT

CLARISSIMVS E S. J. P. JOSEPHVS KHELL,

IN

THERESIANO NOBILIVM CONLEGIO

BIBLIOTHECAE GARELLIANAE, ET REI ANTIQVARIAE DOCENDAE
PRAEFECTVS, ACADEMIAE HETRUSCAE CORTONENSIS

SOCIVS.

VINDOBONAE,

TYPIS JOANNIS THOMAE DE TRATTNERN
CAES. REG. AULAE TYPOGRAPHI ET BIBLIOPOLAE.

MDCCLXVI.

Faint, mirrored text from the reverse side of the page, including the name "J. P. JOSEPHUS" and other illegible words.

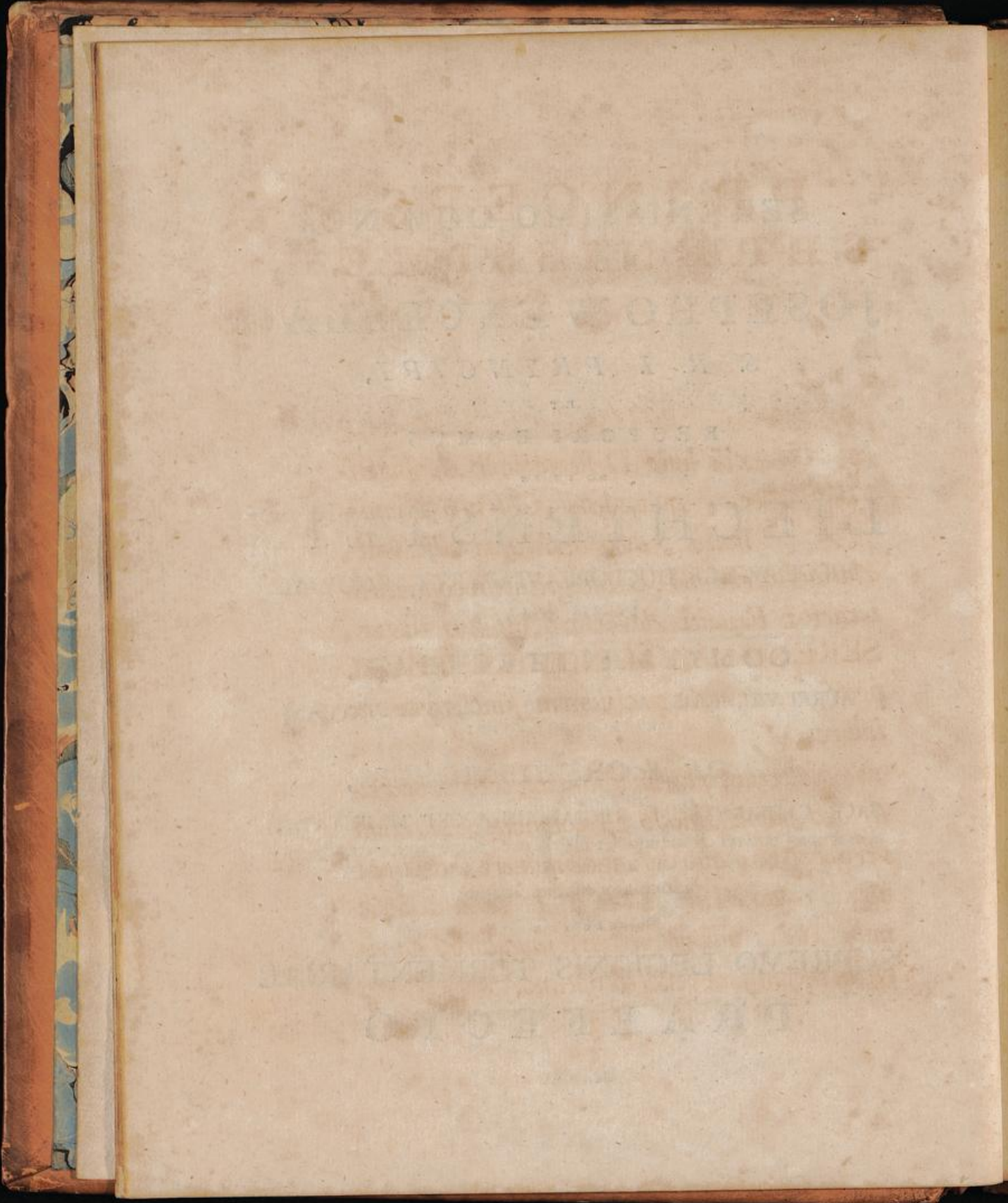

1371 143 01

Faint, mirrored text at the bottom of the page, including the name "J. P. JOSEPHUS" and other illegible words.

SERENISSIMO DOMINO,
DOMINO
JOSEPHO WENCESLAO
S. R. I. PRINCIPI,
ET
RECTORI DOMUS
DE ET IN
LIECHTENSTEIN
NICOLSPURGI, DUCI OPPAVIAE, ET CARNOVIAE
IN SILESIA,
COMITI RITTBERGAE,
AUREI VELLERIS, AC INSIGNIS ORDINIS S. STEPHANI
REGIS APOSTOLICI
MAIORIS CRUCIS EQUITI,
SACR. CAESAREARUM, REGIAEQVE APOST. MAIESTATUM
SANCTIORIS SENATUS CONSILIARIO, ET CUBICULARIO, EXERCITUM AUSTRIACORUM
POLEMARCHO, SUMMO REI TORMENTARIAE MODERATORI, UNIUS
DIMACHARUM LEGIONIS TRIBUNO,
HEC NON
SUPREMO LEGIONIS TORMENTARIAE
PRAEFECTO

&c. &c.

Faint, illegible ghosting of text is visible through the paper, likely from the reverse side. The text is mirrored and difficult to decipher but appears to include words like "THE" and "OF".

PRINCEPS
SERENISSIME.

Ut exili huic Dissertationi Apologeti-
cæ, quæ Aenei, & Vnici Numis-
matis, meo in Museo adservati,
Antiquitatem una, & Integritatem contra Li-
terarios Eruditi Adversarii insultus tuetur,
SERENISSIMUM. NOMEN. TUUM.
præfigerem, tria potissimum sunt, quæ me
induxere.

Alterum quidem mihi cum toto orbe Au-
striaco quodammodo est commune; Alterum
vero pro eo, quo defungor munere, arctiore
aliquo titulo ad me adinet: Tertium denique
mihi, velut uni proprium, singulare, ac vi-
ritim meum jure vendico optimo.

Habet profecto Orbis Austriacus, quæ
TIBI. PRINCEPS. MAXIME. seu toga,
seu sago parta, adceptaque referat comoda,
& ornamenta quam plurima. Quid enim splen-
didissimas illas, queis LEGATVS. AVGVS-
TI. TERTIVM. defunctus es, Legationes,
an Triumphales potius Pompas, festasque ad-
clamations? PARISINAM, PARMENSEM,
FRANCOFORDIENSEM, pluribus hoc loco con-
memorem, celebremque? ubi Nominis Au-
striaci Majestatem, & AVGG. CARO-
LI. VI. FRANCISCI. I. & MARIAE.
THERESIAE. MAGNIFICENTIAM.
& GLORIAM. PERPETVAM. qua
opulentissimo vestium ornatu, qua sumptuosiss-

*sumo curruum, rhedarumque adparatu, qua
superbissimo equorum instructu, famulorum-
que comitatu longe amplissimo, atque inpri-
mis Heroi Vultus TVI. dignitate, orationis-
que venustate ac robore, universo, qua late
pertinet, orbi Europæo fecisti palam.*

*Verum enimvero multo auctiora sago &
armis Austriaco Imperio comparasti decora, &
emolumenta; ubi Bello Italico IMPERA-
TOR. ITERVM. renuntiatus ac salutatus,
atque EXERCITIBVS. ITALICIS. LON-
GOBARDICIS. PRAEFECTVS. de
VICTIS. HOSTIBVS. amplissimas binas
VICTORIAS. TRIVMPHOS. egisti Hero-
um Heros Strenuissime! Has TV. equidem*

Ferro præsens demessuisti Palmas. At longe
maximam Victoriarum segetem vel absens
Aere conlegisti, quum tertio Bello Silesiaco,
eoque omnium ante gestorum sævissimo, varia
juxta, ac prope innumerabili Machinarum
Bellicarum, Catapultarum Muralium, Ba-
listarum, Tormentorum, Tuborum, Fistu-
larumque Aeneorum, partim recenti admiran-
doque ingenii partu excogitarum, partim
ad majorem efficacitatem excolitarum, supel-
lectile & adparatu universam rem Tormenta-
riam, atque Pyrobolariam Austriacam sum-
mum ad perfectionis culmen evexisti, ejusque
adminiculo hostium Austriacorum maxime ex-
timefcendis, imo ad eam usque diem invictis,
in-

*internecinas in Bohemia, & Silesia intulisti
clades. Vnde non modo HOSTIVM. VIC-
TOR. verum & CONSERVATOR. ac
RESTITVTOR. ITALIAE. LONGO-
BARDIAE. BOIOHEMIAE. MORA-
VIAE. atque adeo ITALICVS. LONGO-
BARDICVS. BOIOHEMICVS. MORA-
VICVS. Majorum nostrorum more, atque
lingua seram ad posteritatem audire promeri-
tus fueras.*

*Tantus profecto Meritorum TVORVM.
sago, togaque partorum splendor quid mirum?
quod & ipsius AVGVSTISSIMI. NOSTRI.
JOSEPHI. II. oculos, mentemque longe per-
spicacissimam mox sub Imperii aditum (ex*

* *

cujus quidem primordiis tantopere secundis
PRIMI Felicitatem jure sibi, meritoque omi-
nantur universi Populi Austriaci) perstrinxerit,
Eunque induxerit, ut TE. Insignis Or-
dinis S. Stephani Regis Apostolici, ab AV-
GVSTISSIMA. NOSTRA. in SVI. NO-
MINIS. juxta, atque Nationis Hungaricæ
gloriam, memoriamque perennaturam recens
instituti, Majoris Crucis Equitem primos in-
ter cum singulari honoris significatione crea-
ret, atque aureo torque donaret.

Quidni igitur & ego tam magnis TE.
Inlustrem ornamentis, ac meritis, tantumque,
ac talem in Aere TRIUMPHATOREM.
tantorumque prodigiorum Machinatorem li-

terariæ meæ Aereo super Numo pugnæ Præsi-
dem, ac Custodem deligerem? ut hoc pacto qua-
lis demum cumque hæc opella mea, tanti NO-
MINIS. splendore inlustrata, & lecturis adri-
deat magis, & lucem publicam, atque adversa-
riorum tela, hoc fidere, GENIOque FE-
LICI. subfulta, minus reformidet.

Ego, inquam, TE. PRINCEPS. OP-
TIME. certamini meo literario Ducem, ac
Vindicem delegi, propterea quod vel ipsius
etiam, quod gero, muneris ergo particulari
quadam ratione in TVORVM. Clientum cen-
sus venio: nam cum AVGVSTA. pro sua
CLEMENTIA. bellicis me subselliis admove-
re, ac sacris Senatus Militaris consiliis inter-

esse voluerit ; an non publica aliqua honoris ,
observantiæque meæ significatione prosequar
Eum , cuius non modo consiliis , sed & auspi-
ciis , conatibus , molitionibusque pro penu , at-
que adparatu Tormentario adfiduis res bellica
Austriaca ad eum , quem orbis stupet , ac ho-
stis expavescit , fortitudinis atque gloriæ api-
cem adsurrexit ? Quid ? quod Boico jam an-
te bello mihi quodammodo in partem & con-
munionem operum laborumque illorum , qui
TE. subinde adeo in orbe Magnum , atque ad
posterios Insignem effecere , venire concessum
fuerat ; quum mihi , illo ut cum maxime fer-
vente , princeps ac peculiaris machinarum mu-
ralium & obsidionalium in Bohemiam depor-

tandarum, atque ad Pragensem Metropolim expugnandam, hostibusque eripiendam ad-movendarum cura demandata erat.

Adcedit, quod, quum TV. PRINCEPS. MAGNIFICENTISSIME. pretiosam ipse, Antiquitatis & amator, & æstimator, Gazam ac Cimeliarchium, ab insigni antiquorum omnis generis monumentorum copia atque opulentia tota Europa longe celeberrimum, nostrate hac in urbe possideas, ea ne spes animaverit fore, ut fors quædam in isthac opella mea sis reperturus, quæ aliquam TIBI. gaudii ac voluptatis queant subpeditare materiam.

Sed denique id, quod omnium maxime
ad consecrandam hanc **SERENISSIMO.**
NOMINI. TVO. Apologiam me inpulit,
quodque ex æquo & justo, tamquam uni mihi
proprium, singulare, atque domesticum ven-
dico, est illud **AETERNVM. BENEFI-**
CIVM. quod me deprecatore cuidam, claro
quidem genere ortæ, at non solum parentibus,
verum & subsidiis omnibus vitæ necessariis or-
bæ, pro innata **TIBI. PIETATE.** ac **LI-**
BERALITATE. e vestigio addixisti, at-
que contulisti: ut adeo aliquo modo instauraf-
se, atque innovasse videaris singularem illam
Antonini Pii beneficentiam, inlustri pietati
conjunctam, quæ geminis ipsis Numis ad po-

steritatem transmitti merebatur, cum hac ad-
posita Inscriptio: PVELLAE. FAUS-
TINIANAE. Has nempe Antoninus in
honorem, ac memoriam Faustinae Uxor
suae, jam inter Divas relatae, munifice ale-
bat. Hinc jam abunde, opinor, perspicis
PRINCEPS. CLEMENTISSIME. quale
hoc loco intelligam Beneficii genus, pluribus
id expositurus, atque pro dignitate etiam pra-
coniis ornaturus; dum MODESTIA. TVA.
vel in vulgus explorata, aliaque, rei huic ad-
iuncta, hoc mihi permitterent. Pro eo certe
publicum isthoc grati, quo TIBI. obstringor,
animi, perennisque memoriae documentum ac
testimonium hic adpositum, atque TVAE.

MVNIFICENTIAE. perpetuo sacrum esse
volo.

*Et sane tantorum Fulgore meritorum ,
quibus priscorum Heroum , atque Imperato-
rum decora ac facinora , quæ in æs incisa
hodieque conspiciuntur , non exæquasti modo ,
sed quam longissime præcelluisti , incitatus
ego (quodsi modo IIIVIR. AERI. FLAN-
DO. FERIVNDO. præessem) SERENI-
TATI. TVAE. de Aere tantopere meritæ ,
nostrorum more Majorum , Numum ex Ae-
re procudendum curarem , qui germanam &
corporis , & animi TVI. imaginem , præcla-
rasque dotes , atque res pulcerrime gestas , non
eruditis tantum viris , sed vel inlitteratis , ac
uni-*

universo populo spectandas obferat ; ut hoc pacto cuncti , ac singuli vel oculis legant, hauriantque Eum , cui tanta debet Imperium Austriacum.

Hujuscemodi in Numismatis parte Adversa enitescat Oris , Vultusque TVI. suavitas cum Heroa gravitate conjuncta , atque ex vero efficta cum sequenti , minime vana Titulorum TVORVM. ostentatrice , Epigraphe adjecta : JOSEPHO. WENCESLAO. LIECHTENSTEINIO. PRINCIPIS. PIO. MAGNO. FELICIS. LEGATO. AVGVSTI. III. TRIBVNO. MILITVM. IMPERATORI. ITERVM. Nosti quippe , Imperatores eos quoque

* * *

*olim salutatos , & ab militibus renuntiatos ,
qui Exercitibus , bellisque summa cum pote-
state præerant , egregiamque de hostibus vi-
ctoriam retulerant. Aversam ornent conlo-
cata in medio Signa Militaria cum Tropæo,
corona gemina & Querna , & Laurea redimito ;
altera OB.CIVES.SERVATOS.altera OB.
HOSTES.DEVICTOS. utraque VICTO-
RIARVM.ac TRIVMPHORVM.TVO-
RVM. tessera immortalis. Præ reliquis emi-
neat Aeneum majoris formæ Tormentum ,
princeps INDVSTRIÆ. ac GLORIAE.
TVÆ. insigne. Hæc super Aquila, in al-
tum sese Expansis Alis adtollens fingatur ,*

*ungue Sinistro evibrans Fulmen, luculentum
incredibilis Machinarum Aenearum TVA-
RVM. & Celeritatis, & Roboris, & Stra-
gis indicium: Dextro prehensum teneat pro-
prium SERENISSIMAE. GENTI.
TVAE. scutum, in quo Cornu Venaticum,
largum evomens numorum imbrem, vicem su-
stineat Cornu Copiæ, signi nimirum Regiæ
MVNIFICENTIAE. atque LIBERALI-
TATIS. TVAЕ. Obversum Aquilæ latus
dextrum occupet Ciconia, TVAЕ. in alios
PIETATIS. typus; lævum vero teneat Fi-
gura stolata, capita folis, & lunæ manibus
præferens, hieroglyphicum Aeternitatis sym-*

*bolum, quale & in Vespasiani, Vespasie meae
filii natu minoris, Numismatibus repræsentat
Comes MEDIOBARBUS: isthæc nempe AE-
TERNAE. Meritis, Nominique TVO. de-
bitæ GLORIAE. & HONORIS. esto nota.
Inscriptio dignos Laudum, Meritorumque
TVORVM. Titulos orbi enuntiet: JOVI.
FVLGVRATORI. TONanti. AVSTria-
co. DEBELLatori. HOSTium. CONSER-
VATORI. PATriæ. LONGOBARDICO.
BOIOHEMICO. MORAVICO.*

*Hac ego TE. PRINCEPS. MAXIME.
ratione in Aere vel post secula superstitem,
atque pro Meritorum TVORVM. magnitu-*

dine seræ posteritati, ipsique adeo æternitati
commendatum ex animo cuperem.

Interea hæc Charta perenne & TVAE.
erga me MVNIFICENTIAE. & debitæ meæ
in TE. observantiæ, gratique animi exstet
monumentum. Vnus deinceps ardentium vo-
torum, ac precum mearum scopus, finisque
erit, ut DEVS. SOSPITATOR. CON-
SERVATOR. SALVTIS. DEFENSOR.
atque TVTATOR. DEVS. ADJVTOR.
OPTIMVS. MAXIMVS. porro TIBI.
PLVRES. NATALES. FELICES. lar-
giatur, TEque AETERNA. post hæc FE.

* * * 3

LICITATE. & GLORIA. PERPETVA.
donet. Ita vovet, ac precatur

SERENISSIMAE. CELSITVDINI.
TVAE.

DEVOTISSIMVS, DEVINCTISSIMVSQVE
JO. JOSEPHVS DE HAVERN S. R. I. EQVES.
ET AVGVSTAE A CONSILIVS BELLICIS, AC DAPIBVS FERVNDIS.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several paragraphs and is difficult to decipher due to its low contrast and ghosting.

*Nondum convenit inter Antiquarios de contentionum num-
mularum arbitro, qui falli nequeat. Eorum præstantissimus
quisque in dies singulos manus dare cogitur ad conspectum QVO-
RUMDAM NUMORVM, qui ante INCOGNITI, puncto tempo-
ris evertunt ARGUMENTA, quæ pro INDUBITATIS vendi-
tarat. P. Jobert La Sci. des Méd. T. II. p. 2.*

*Ex ipso errore (VAILLANTII) axioma illud altius
imprimendum infero, quam CAUTISSIMOS nos esse oportere
in statuendis LEGIBVS VNIVERSALIBVS, quas VNICVS for-
te inventus INTEGERRIMAE ANTIQVITATIS NUMVS evertit.
P. Khell in 1. ad Hauerum Epil. p. 9.*

I. Fig. Numi, qualis hodie in Museo Haueriano Vindobonæ visitur.
 II. Fig. ejusdem, qualis olim cum integro limbo in primo ortu suo erat.

inime miror, CLARISSIME KHELLI, si
 ad primum Apologiæ hujusce meæ adspe-
 ctum responsi, ad tuam ad me Epistolam su-
 per Vespasiæ Pollæ numo usque huc dilati, admiratio ani-
 mum obcupet tuum. Plaudebas tu certe jam tibi de prostrata
 Vespasia mea, ac fortean *πρὸ τῆς νύκτος τὸν παύρα* cane-
 bas; neque unquam putabas futurum, ut ejusdem in ære,
 veluti postliminio, reviviscat memoria.

A

Si diuturnæ procrastinationis meæ causam adfero militarium negotiorum molem, atque bellicorum subselliorum adfuitatem; verum dico, at necdum totum: quod si namque una hæc, ac omnis existat cunctationis meæ ratio, næ tu etiam nunc responsum frustra præstoleris meum. Dicam igitur, quod caput rei est: censorius ille rigor tuus, atque Manliana propemodum severitas, qua velut supremus rei monetariæ arbiter in aeneum Vespasie meæ numisma proscriptionis sententiam tulisti, me inducere, ut principio crederem te, nisi gravissimis convictum & subfultum argumentis, in Pollam meam infontem ea inclementia & asperitate animadverturum non fuisse; atque minime *de Tribus Capellis* tecum mihi litem intercedere, neque te ignorare:

Quid distent ara lupinis.

Quare in spinoso hoc ac inplexo litium numariarum, contentionumque monetarum labyrintho haud absque Thefeo progrediendum mihi censebam: hinc eruditorum, atque cum in moneta veterum, tum antiqua historia adprime exercitatorum virorum mentem ac sententias periclitandas (id quod tu probe perspicias, absque magna & temporis & operæ inpena præstari nequaquam potuisse) ante duxeram, quam carissimum numophylacii mei ocellum incertæ

alexæ committerem, tecumque inparatus cæco quasi Marte, ac tumultuaria acie confligerem; tecum, inquam, qui tamquam primæ magnitudinis fidus in cælo antiquario exsplendescis.

Quidquid itaque isthac in *Dissertatione* aut ad retundenda tela tua, aut ad conprobendam numismatis mei γνησιότητα adcommodorum atque idoneorum repereris argumentorum (reperies autem non pauca) omne id primum literatorum, sapientumque virorum, atque æquorum causæ nostræ arbitratorum consilio & adprobatione susceptum: tum adfensu & autoritate mea executioni traditum; ac denique cujuspian Numophili opera, pennaque elaboratum esse scias velim. De hisce mox in vestibulo admonitum te volui, ut adeo mente a præjudicatis opinionibus, imaginibusque ante captis prorsus eximia, atque in unam modo veritatem intenta, id quod obnixè abs te postulo, qualem demum cumque hancce opellam pervolutare queas, & quidquid hic exaratum deprehenderis, id noris eo derivare, unde profluxerat.

Ex adhuc dictis jam quoque, opinor, intelligis, ecur exili huic *Dissertationi* Inlustre strenuissimi nostri ævi Herois, serenissimi nimirum Principis IOSEPHI WENCESLAI LIECHTENSTEINII Nomen ac titulos præfixerim: volebam quippe literariæ æneo super numo pugnæ atque cer-

tamini eum præesse ducem, qui veluti aliquis *ex machina Deus*, non *ænea* equidem moneta, at tamen, quod multo amplius est, *ænearum* omnis generis machinarum, aut recens stupendo ingenii partu excogitarum, aut ad sublimiorem perfectionis apicem provectorum, majoremque ad efficacitatem instructarum, ingenti juxta, ac multiplici adparatu atque vi hostibus Auftriacis maxime formidandis tantumdem damni, cladisque intulit, quantum alii exercituum ductores seu ferro, seu consilio. Profecto

Nostri Decus Admirabile seculi!

Cupiebam una, sin auctius, at saltem tantum ex tanti Nominis splendore Vespasie meæ honori arcessere decus ac ornamentum, quantum justo severior penna tua de illo detractum ibat; ut hoc pacto lector in primo mox limine, splendidi adeo Nominis majestate inlectus, æquum facilemque meam erga Vespasiam induat animum: tu vero, **KHELLI CELEBERRIME**, objecto hoc **MARTE FULMINATORE** extimescas, explicatisque frontis rugis a Minoa tua severitate remittas aliquantum.

Et sane, iterum dico iterumque, imperiosum illud tuum senatus consultum: *Numus Vespasie Pollæ inter adulteros*

proscribitor : placido haud potis sum concoquere animo. Quod si eruditas modo conjecturas, aut si quæ tibi oborta erant, literaria meo super numismate dubia in medium adtulisses, ac mecum ingenue communicasses, id quod præprimis ipsa tuæ erga me, quam toties verbis declarasti, humanitatis & amicitiae officia abs te deposcebant; næ tu causæ tuæ melius consulturus, primusque fors ego futurus eram, qui præclaro huic consilio tuo adplausissem. Nosti enim ut qui optime, imo Inlustrissimi discipuli tui COMITIS CRISTIANI ore loquens (a) ultro profiteris : *In re numaria non omnia profecto clara, atque evidentia postulanda, in pluribus enim multum præstari, si probabili aliqua CONJECTURA spissæ antiquitatis tenebræ, tanquam exigua quadam luce excitata, non penitus quidem dispellantur, sed tamen minuuntur aliquantum.* Non possum hac occasione committere, quin publico testimonio animi mei sensa de inlustrissimo hoc Comite CRISTIANI declarem. Eum hætenus & amavi, & suspexi cum ob venustissimam juvenis Nobilissimi indolem, tum ob singularem ea in ætate historiarum juxta, ac monetæ veteris intelligentiam, quam præter conplura, quæ Theresiano in Collegio magno, & quod amplius, merito cum plausu me coram teste sustinuit tentamina, non solum in *Adpendicula* mox

A 3

(a) *Com. Cristiani Adpendic. ad Numism. Græc. Jac. Gesneri. pag. 76*

laudata, sed Haymii quoque *Theſauri Britannici* Volumine I., eleganti latinitate donato, luculenter prodidit. Dignus hinc est, qui nedum magni Parentis, sed propriis etiam cenſetur meritis, quibus ipsis AUGUSTAM NOSTRAM fas est credere inpulſam, ut eidem uſque huc non perinde dominam, quam matrem ſe præſtaret. Hæc paucis hic adtigiffe fat ſit: jam e diverticulo ad viam.

Commeminiffe præterea debebas, KHELLI DOCTISSIME, eorum, quæ celeberrimus quondam tuus in arte numaria Magiſter FROBLICHIUS δ $\nu\bar{\nu}\rho$ $\epsilon\nu$ $\acute{\alpha}\gamma\lambda\omicron\iota\varsigma$ (α), in quo rara animi modestia cum ſcientia minime vulgari de palma contendebat, verbis uſus TERENTII (β), de ſe ipſe ſcribit: *Plane in me expertus ſum, uti ad vitam humanam, ita ad rem numariam veterem nunquam ita quemquam ſubducta ratione fuiſſe, quin res, ætas, uſus ſemper aliquid adportet novi, ſemper aliquid moneat, ut illa, quæ te ſcire credas, neſcias, & quæ tibi putaris prima, in experiundo ut repudies.* Eandem in rem P. JOBERTUS ex tua pariter Societate in præclaro ſuo libello, *la Science des Médailles* (γ) inſcripto, ait: *L'on n'eſt point encore juſques ici convenu d'un juge*

(α) *IV. Tent. in Re Num. Vet. p. 391.*

(β) *Adelph. Act. 5. ſcen. 4.*

(γ) *Inſtr. XI. p. 2.*

infaillible des controverses, qui arrivent entre les curieux. Les plus habiles sont obligés tous les jours de se rendre à la vue de certaines médailles, qu'ils ne connoissent point, & qui détruisent en un clin d'oeil les principes, qu'ils avoient avancés comme indubitables. Necdum convenit inter antiquæ monetæ curiosos de veraci, fallique nescio arbitro contentionum, quæ inter ipsos intercedunt. Horum præstantissimi in dies singulos verbam necesse habent porrigere ad conspectum certorum numismatum, quæ antea ipsis penitus ignota, momento evertunt rationes & argumenta, quæ pro indubitatis venditabant.

Istis tu ipse ex integro adsentiri videris, quum, non jam alieno loquens ore, in *I. tua* ad me *Epistola* pag. 9. ita scribis: *Ex ipsò errore, Vaillantii, axioma illud altius imprimendum infero, quam CAUTISSIMOS nos esse oportere in statuendis legibus universalibus, quas UNICUS forte inventus integerrimæ antiquitatis NUMUS evertit.* Atque utinam tibi isthoc subiisset in altera tua, idem ferme sub tempus ad me data, *Epistola!* Majore fortassean moderatione, minorive cum severitate, certe ambigentis, minime decernentis, aut de subgesto proscribentis more, meo in numismate versatus fuisses.

Enimvero tot σφάλματα ac prolapsiones etiam principum nostra in arte Magistrorum, in quorum numero te me-

rito censent Numophili omnes, te timidiorem, atque in sententia ferenda multo difficiliorem præstare debuerant. Ut missa hic faciam conplura exempla errorum, quæ in Clarissimis alias supellectilis numariæ promiscundis, **MEDIOBARBO**, **PATINO**, **VAILLANTIO**, aliisque viri docti jam ante me viderunt, atque adnotarunt; unum dumtaxat in præfens commemorabo, propterea quod tuum ipsius lapsum, qui quidem cum immortalis memoria dignissimo **FROELICHIO** tuo communis tibi accidit, palam facit. Edendo quippe Austriaco Gazæ Cæsareæ Museo intentus, Græcum *Damastii* urbis numum *Damascò* Syriæ adtribueras; id quod de te testatur laudatus ante Inl. Comes **CRISTIANI** (α) discipulorum gemma tuorum.

Maximo sane opere cavendum tibi fuerat, ut justam mihi ne præberes ansam retorquendi potiori fortassis jure in te ipsum verba, queis Cl. **HARDUINUM** in laudata mox *Adpendicula* nomine tuo conripit Inlustrissimus **CRISTIANIUS** (β): *fatis mirari non poteram, exclamans, qua CENSORIA POTESTATE vir reverendus in notis numos ab Andrea Marmora relatos -- FICTOS ET ADULTERINOS promulget.*

Ipsi

(α) *Com. Cristiani Adpendic. ad Numism. Græc. Jac. Gesneri p. 28.*
 (β) *Id. Ib. p. 57.*

Ipsi adeo Critici Vindobonenses in erudita, quam super binis tuis ad me epistolis tulere, censura Vespasiae meae forti indoluisse videntur, quum & de ipsius numismate inter fictos abjecto, & de eadem hoc pacto monetali honore despoliata haud obscure conqueruntur. Ego certe, quo adtentius rem omnem, accumprimis eminentem tuam numorum, monumentorumque antiquorum scientiam mecum reputo, eo firmiter persuasum mihi habeo, te ipsum longe alia ab iis, quae scripseras, animo fovisse sensa; atque adeo non ferio, sed vel dicæ solum causa, vel nimia eruditionis, qua polles, ubertate abreptum, vel novitatis quodam studio, vel etiam cereum mihi, aliisque nasum fingendi lubidine inductum, calamum in Vespasiam meam exacuiffe. Id quod quam a vero absit proxime, ipsum exile atque inane, quae adducis, argumentorum pondus satis superque docet. Isthoc itaque cum jam, jamque demonstratum eo, a veteri, qua me adhuc profecutus es, amicitia tua, ut, quidquid unius veritatis studio pro mei numismatis pretio ac honore tuendo, alienis licet verbis, dicturus sum, æqui bonique consulas, & expeto, & exspecto; idque hoc amplius, quod tu ipse iterum mihi, ac tertium aperte significasti, te nihil æque in votis habere, atque ut aliquando tibi copia fiat Apologiae meae cernendæ.

Ut igitur ne diutius te in limine morer, ad rem ipsam adgredior. Ne apicem quidem dictorum tuorum, quoad necesse erit, relinquam intactum, atque ordinem, quem tibi, VIR EXIMIE, servare adlubuit, ad amissum confectabor, enervatisque, ut ex alio aliud sese mihi obferent, ratiociniis tuis, juxta meam proferam atque consolidabo sententiam.

✻ ✻ ✻

Primo loco tuum in proscribendo Vespasiane numo rigorem purgare adniteris exemplo Italarum quorundam, quorum nomina nescis, antiquariorum, qui simili jam censura eundem notarint. At enim haudquaquam advertebas, te, ubi eodem ipse tempore adductas eorumdem rationes penitus refellis, ac infirmas, omnem una ipforum censuræ vim adimere & valorem; atque adeo tantum abesse, ut eorum exemplo, & autoritate tueri te possis, uti potius, si quid inde, totum id adversus te conligatur ac efficiatur.

Sed jam gravioribus mecum argumentis te congressurum minitaris, ubi primum ea removeris, quæ γυναικῶν numi antiquitatem mihi persuaferant. Initium ducis a can-

dida relatione mea, qua tibi paucis exposueram, ut in meas inciderit manus Vespasianæ numus: nempe veniisse mihi eum, a jebam, in sacco inter centum, & amplius alia fincerissimæ integritatis numismata oblitescentem, atque tam opaco vestitum cortice, ut diuturno demum labore adhibito vultus, inscriptionisque literæ se in conspectum darent. Hinc prudenter conjectare fas mihi putabam, numum hunc pari cum reliquis illis integritatis pollere prærogativa, idque vel maxime propterea, quod tam stolidum ac plumbeum, speratique lucri tantopere incurium mea effingere mente nequeam impostorem, qui rem, qua adlicere debebat maxime, quamque adeo in primis oculo spectandam objicere necesse habebat, numi nimirum rarissimi, imo ad hunc diem unici imaginem & epigraphen, adhibito potius nifu omni, ac dedita veluti opera obculere, atque adspectui eripere maluisset. Suboluisse aliquantum tibi videtur hujus vis argumenti; unde tantisper *fingere me jubes, numum a falsario, subinde aut OBLITO, aut mortuo defossam, ab hærede, aliove forte inventum, imperito horum cimeliorum propolæ, aut pannoso apellæ traditum, denique inter complures genuinos alios meas in manus venisse.* At, fodes, fingito tu mihi id genus falsarium, qui numisma rarissimum, imo unicum, nulla prorsus lucri, quæstusve cupidine adlectus, ingenti cum molestia atque labore ex ære ad antiquam

adcurate scalpat, exprimatque normam! tum quidem continuo ego pro imperio tuo fingam, illum repente omnis ab se inpenſæ operæ, omnisque, quod inde exſpectabat, lucri ac emolumenti *oblitum*, jacturam ſibi ultro accerſere voluiſſe minime contemnendam.

Verum dices, fieri potuiſſe, ut aliquis antiquitatis peritus inpoſtor non quidem quæſtus, ſed animi dumtaxat cauſſa, aut ineruditos inludendi libidine adductus, ejusce-modi procuderet numum. At neque iſtum tibi conceſſero, ingenioſi conmenti ſui tam facile *oblitum* fuiſſe, niſi forte cum Poetis lethæum quempiam, de quo fortuitu delibarit, fontem conminiſci mavelis. Nam non ſumus ſic a natura comparati, ut eorum, unde vel quæſtum, vel voluptatem, vel inſignem aliquam famam nos conſecuturos confidimus, oblivione nos deſubito, aut facile capi patiamur. Haud gravatim itaque credidero, voculam illam *oblito* tuis ingratiis, atque aliud agenti tibi in calamum influxiſſe. Sed denique morte præventum eum dixeris: dabo id tibi, dum ante oſtendas, talem quempiam in vivis egiſſe falſarium, qui artem calluerit, quale eſt meæ Veſpaſiæ numiſma, nempe & metalli forma, & ponderis mole antiquis ſimillimum, maximeque geminum, denique ad omnem antiquitatis ſpeciem, & juxta eorum temporum ſcalprum ſeu *χάραγμα* quam ſcitiffime

effingendi. Probe nimirum tenes, VIR ERUDITISSIME, venustissima illa, quæ *Cavinus* Patavinus, *Parmesanus*, *Carteronus* ad antiquorum invidiam, arteque recentioribus haud imitanda flarunt, incideruntque numismata, nihilominus partim æris fabrica ac colore, partim ponderis molisque ratione, partim & præsertim literarum imaginumque forma per exercitatos antiquarios haud magno negotio a genuinis, atque sincere antiquis dignosci. Hoc postremum præprimis de Joanne illo *Cavino* testatur Ant: AUGUSTINUS *Dial. II. Patavinus quidam hac in plastica excelluit veteres numos feliciter exprimens, ut spectanti voluptatem præbeant, & nisi peccarent interdum vel LITERÆ, vel IMAGINES, nihil requiras amplius.*

Jam eam, quæ unum ex principibus tuis complecti videtur argumentis, quæstionem mihi moves: *Matri suæ numum feriri permisit pius Filius?* moxque tibi ipse respondes: *Id enim vero in animum inducere non possum, non INPIUM faciam Vespasianum, sed ab ingenio illius nimium abhorret magnifica istiusmodi publico in ære majorum observantia.* Conrobore isthæc niteris testimonio SÜETONII (α) sic loquentis: *Mediocris præstulit, quin & conantes quosdam originem Flavii ge-*

B 3

(α) Suet. in *Vesp.* c. 12.

neris ad Conditores Reatinos, comitemque Herculis - - - referre, irrifit ultro. Et paulo post: Ne Tribunitiam quidem potestatem, & Patris patriæ adpellationem nisi sero recepit.

Candide hic tecum conloquor: qui tu Vespasiano ex scalpto Matri numo *impietatis* notam conflare, adspargereque possis, neutiquam intelligo. Quis enim unquam filium, quod matrem, splendido alioqui genere oriundam, publica honoris significatione, publicove monumento colat, *impium* propterea compellet? Ecquisnam magnificam majorum observantiam probroso *impietatis* nomine dedecorare aufit? præprijis quum sermo est de priscis illis seu Græcis, seu Romanis, quibus nihil sanctius, nihil solemnius fuisse constat, quam majorum, parentumque venerationem, adeo uti & divinos iisdem honores decernerent, defunctosque vel Deos crearent. Ipse certe SVETONIVS aperte Claudium Cæsarem de prædicat (α), quod *conversus ad officia PIETATIS jusjurandum neque sanctius sibi, neque crebrius instituit, quam per Augustum. Avia Liviae divinos honores, & Circensi pompa currum elephantorum Augustino similem decernendum curavit. Parentibus inferias publicas: & hoc amplius, patri Circenses annuos natali die; MATRI carpentum quod per circum duceretur: & cognomen Augustæ ab Avia recusatum. Ne Marcum quidem*

(α) Sueton. in Claud. c. 1.

Antonium inonoratum, ac sine grata mentione transmisit. Testatus quondam per edictum: tanto impensius petere se, ut natalem Patris Drusi celebrarent, quod idem esset & Avi sui Antonii. Tiberio marmoreum arcum juxta Pompeji Theatrum -- peregit.

Tu ipse paulo post exemplum adducis Caji, matrem numo ejus honori signato honorantis; imo, quum infra pag. 24 mentionem infers signatorum Agrippinæ, ac aliarum Augustalium feminarum numorum, hæc adeo interferis verba: in quibus, numis, FILIORUM PIETAS celebratur. Idem ipse, de quo ante, Cajus Cæsar publicam sibi promeritus est Pietatis statuum ob Templum, divi Augusti proavi honoribus dedicatum; testatum id faciunt numismata ærea, quorum aliquot ipse meo in Museo habeo. In area anteriore visitur Pietas sedens d. pateram tenens, s. vestem complexa; inscriptio in numi limbo: C. CÆSAR. AVG. GERMANICVS. P. M. TR. POT. PIETAS. In medio: DIVO. AVG. Postica repræsentat Templum Hexastylon. Tantum itaque abest, ut Veteres magnificam majorum avorumque suorum observantiam censerent impiam, ut potius summam in iis, non numo tantum, sed vel templo honoratis pietatis laudem repositam putarent. Supervacaneum foret ad hoc firmandum plura hic percensere priscorum seu testimonia, seu exempla, quæ innumera sunt, ac veterum codices, & monumenta consulentibus obvia.

At insolentem, vanum, adrogantem eapropter dixeris Vespasianum? ne id quidem: nam feriundo Vespasiane honoribus numo *mediocritatis* aut modestie limites transgressus minime dici potest, quum idcirco sibi, vel genti suae *Flaviae*, nempe teste SVETONIO (α) *obscurae*, ac sine ullis *majorum imaginibus*, nihil quidquam seu laudis seu gloriae alienae adrogarit, aut praecerperit; sed genus solummodo *Vespasiorum*, quorum alioquin, teste eodem (β), *complura monumenta exstabant*, magnum indicium *splendoris familiae*, & *vetustatis*, in Vespasia Polla congruo publici in aere monumenti honore inlustrarit, exemplo non modo decessorum suorum Augustorum, sed ipsorum adeo Triumvirorum *Monetalium*, qui *Familiarum*, ac *majorum suorum memoriam* flatis, signatisque numis posteritati consignarunt: id quod *Familiarum Romanarum Numismata* fatis superque conprobant.

Unum modo hic commemorabo exemplum *A. Vitellii*, quod, quum iste proximus Vespasiani decessor fuerit, praesentissima adhucdum memoria complecti debebat Vespasianus; signaverat ille numum in honorem Patris sui *L. Vitellii*, quem TACITUS tradit (γ) *Censorem*, ac *ter Consullem*.

(α) Sueton. in *Vespasian. C. 1.*

(β) *Idem. ibid.*

(γ) Tacit. *Hist. I. 9.*

sulem fuisse: numismatis hujus meminere & Inl. MEDIOBARBUS, & Cl. VAILLANTIUS, uterque in numis Vitellii Imperatoris. Jam quis vitio verterat Vitellio, quod numismate nomen cohonestarit Patris, amplissimis Reipublicæ usi honoribus, & cujus *amplitudine*, quod ait idem TACITUS (α), *omnia adeptus est* filius? Ecquis itaque Vespasianum vanitatis arcessat aut insolentiæ, si quidem in moneta consignasset memoriam Matris, genere ortæ nobilissimo, & a qua stemmatis claritudinem, quin nomen ipse fortitus erat suum?

Verum cedo, num quia numus Vespasie Pollæ inscriptus est, continuo Vespasianus filius eum feriendum permisisse censendus est? An non nepotes Titus aut Domitianus idem præstare poterant? quæ hic, amabo, rei hujus repugnantia? summam imo hujus deinceps tibi ostendam convenientiam. Quid? quod hoc loco oblitus videris notæ S. C. qua consignatus est numus, quæque manifesto indicat, haudquaquam Vespasiani jussu, aut arbitrio, sed publica Senatus autoritate ac consulto numisma proculsum? Quippe conper- tum habes ex unanimi jam Antiquariorum consensu, atque etiam inferius pag. 25. confiteris, æris signandi, cudendi- que jus ac potestatem integram penes Senatum exstitisse. Et certe temporum illorum conditioni valde consentaneum fuisse

C

(α.) Tacit. Hist. III. 86.

videtur, ut, ubi (α) *rebellione trium Principum, & cæde incertum diu & quasi vagum imperium suscepit, firmavitque tandem gens Flavia*, senatus Romanus de adeo lætis, fortunatisque novi Principis primordiis sibi populoque gratulatus, una ejusdem, unde oriundus erat, generis nobilitatem, ab veteribus illis Romanis tantopere expetitam & æstimatam, quæque sola in Vespasiano, reliquis dotibus omnibus instructo, desideraretur, publico quopiam documento notam in vulgus, testatamque faceret; id quod, quum ex Vespasiani paterno, nempe novo, *obscuro, nullisque majorum imaginibus* claro, minime confieri posset, ex materno denique Vespasiorum, *ab splendore & vetustate plurimum commendato* genere, proculso Vespasiæ Matris honoribus numifmate, confecerit conprobaritque.

Sane, quanta tum apud universos, præsertim urbis primores, advenientis novi Principis Vespasiani fuerit expectatio atque amor, non aliunde certius discimus, quam ex FL. JOSEPHO, illis temporibus coævo, qui hac super re ita scribit (β): *Τοιαύτης δ' εὐνοίας ἐξ ἀπάντων ὑπαρχέσης, τοῖς μὲν κατὰ τὰς ἀξιώσεις πρῆχασι τῶν ἀνδρῶν ἐκ ἐτ' ἀνεκλόν ἦν ἀναμένειν ἀλλὰ πορρωτάτω τῆς Ῥώμης αὐτῶ προεντυχεῖν ἔσπεν-*

(α) Sueton. in Vespasi. Cap. 1. initio.

(β) Joseph. de Bell. Jud. VII. 4.

δὸν ἔμην εἰδὲ τῶν ἄλλων τις ἠνείχετο τῆς ἐντεύξεως τὴν ἀναβολὴν, ἀλλ' ἔτως ἐξεχέοντο πάντες ἄδρόοι, καὶ πᾶσιν εὐπορώτερον καὶ ῥᾶον ἐδόκει τῆ μένειν τὸ ἀπίεναί, ὡς καὶ τὴν πόλιν αὐτὴν τότε πρῶτον ἐν ἑαυτῇ λαβεῖν ὀλίγαν θρωπίας αἰθισιν ἠδῆσαν ἦσαν γὰρ ἐλάττες τῶν ἀπίόντων οἱ μένοντες. Quum autem tanta in eum omnium exsisteret benevolentia, viris quidem, dignitate eminentioribus, non ultra toleranda erat ejusdem exspectatio; sed longissime ab Roma prius se obviam ei dare properabant. Neque tamen aliorum quisquam moram ejus conveniendi ferebat, sed ita omnes confertis effundebantur agminibus, & univrsis expeditius ac facilius ire, quam manere videbatur, ut & ipsa urbs tum primum in se jucundam persentisceret hominum infrequentiam: nam qui manebant, pauciores erant abeuntibus. Idem loco mox indicato luculenter quoque senatus Romani de Vespasiano existimationem his verbis declarat: Τῆτε γὰρ βελῆ κατὰ μνήμην τῶν γεγενημένων ἐν ταῖς τῶν ἡγεμόνων μελαβολαῖς συμφορῶν, εὐκταῖον ἦν ἀπολαβεῖν ἡγεμόνα, γήρως σεμνότητι καὶ πράξεων ἀκμῇ πολεμικῶν κεκοσμημένον, ᾧ τὴν ὑπεροχὴν πρὸς μόνον ἠπίσαντο τὴν τῶν ἀρχομένων σωτηρίαν ἐσομένην. Nam & senatus memor calamitatum, quas ex Principum mutatione adceperat, exoptabat suscipere Imperatorem, senectutis gravitate, bellicorumque gestorum gloria condecoratum, cujus eminentiam solum modo salutis subditis fore noverat.

Cetera neque SÜETONII autoritas te hoc loco fatis tuetur, quippe fallax, & erronea: etenim Vespasianum ne-
 tiquam *sero*, quod ille ait, *Tribunitiam Potestatem*, & *Patris*
Patriæ adpellationem, verum quam mox primo, atque altero
 Imperii anno adcepisse numi testantur sinceri, & conproba-
 tæ vetustatis, totidem monumenta, certiora ipsis Historico-
 rum manuscriptis, publica, synchrona. Unus Inlustrissimus
 Comes MEDI0BARBUS in suis Romanorum Imperatorum
 Numismatibus quaterna cum ejusmodi inscriptione, atque
 adpellatione sub primo & secundo Vespasiani imperantis an-
 no exhibet; hunc SÜETONII errorem quoque notavit Cl.
 FROELICHIUS ὁ μακρότης (α).

Præterea qui tu mihi laudatam ab SÜETONIO Vespasiani
mediocritatem fat apte conciliaris cum sumptuosissimis ab
 eo, teste eodem (β), *exstructis operibus*, *Templo Pacis foro*
proximo, *Divique Claudii in Coelio monte*; *item Amphitheatro*
urbe media? Sane quale, quantumque opus fuerit Templum
 hoc Pacis, id nos doceant scriptores antiqui: missos enim
 hic facio numos, ejus pariter rei testes. HERODIANUS (γ)
 illud nuncupat: Μέγιστον, καὶ κάλλιστον γεινόμενον τῶν ἐν τῇ
 πόλει ἔργων, *operum cunctorum tota urbe maximum atque pul-*

(α) Froelich. *Tentam.* I. p. 20.

(β) Sueton. in *Vespas.* c. 9.

(γ) Herodian. L. I.

cerriſimum. Item: Templorum omnium opulentiſſimum, multo-
 que ornatum auro & argento. In eandem ſententiam PLINIUS
 (α) illud adpellat pulcerrimum operum, quæ unquam. Idem
 alibi (β) Coronas, ait, ex cinnamomo interraſili auro incluſas
 primus omnium in Templis Capitoli atque Pacis dicavit Imp.
 Veſpaſianus Auguſtus. Ab his minime diſſentit JOSEPHUS ſic
 loquens: (γ) Magnis opibus largiter hanc in rem uſus, & priſco-
 rum etiam præclara omnia adhibens, picturis & ſtatuſ pulcerrimis
 illud, Templum Pacis, adornavit. Omnia namque in hoc Templum
 conlata, atque congeſta erant, quorum viſendorum ſtudio homines
 antea per totum terrarum orbem vagabantur, quo modo aliud apud
 alios ſe haberet, videre cupientes. Ἀνέθνε δ' ἐν ταῦτα καὶ τὰ ἐν
 τῆ ἱερῆ τῶν Ἰουδαίων χρυσοῦ κατασκευάſματα, ſεμνύνόμενος ἐπ'
 αὐτοῖς. Reſoſuit autem & ibi ex Judæorum Templo vaſa au-
 rea, de iſtis GLORIANS, & SESE EFFERENS. Audin' Ve-
 ſpaſiani magnifice ſeſe extollentis modeſtiam & mediocritatem?

Porro qui tu, quod longe difficilius, eandem hanc
 Veſpaſiani mediocritatem ac modeſtiam conciliaveris cum ſu-
 perbiſſimo illo, quem de capta Judæa cum Tito filio (cui
 quidem uni, tamquam Hieroſolymorum expugnatori, Ju-
 dææ everſori, atque belli Judaici confeſtori, id quod Cl.

C 3

(α) Plin. XXVI. 15. (β) Id. XII. 19.
 (γ) Joſ. De Bell. Jud. VII. 5.

VAILLANTIUS (α) quoque advertit, omnis ea pompa principe titulo debebatur) veluti ad se æquo jure pertinentem egerat triumphum? super quo ipse, *fatigatus* (β) *tarditate* & *tedio* *pompæ* conquestus erat: *merito se plecti*, inquit, *qui triumphum quasi aut debitum majoribus suis, aut speratum unquam sibi tam INEPTÆ senex concupisset*. Adeo ille ipse, at sub finem demum, ejus pompæ vanitatem & *ineptiam* agnovisse, condemnasseque videtur. Profecto insolentissimum, atque omnium ad eum diem actorum triumphorum superbissimum fuisse testatur OROSIUS (γ) his verbis: *Ubi Vespasianus & Titus Imperatores, magnificum agentes de judæis triumphum, urbem ingressi sunt; pulcrum & ignotum ante cunctis mortalibus inter CCCXX. triumphos, qui a condita urbe usque ad id tempus acti erant, hoc spectaculum fuit.*

Multo etiam his ampliora de illo commemorat denuo Fl. JOSEPHUS scriptor synchronus, qui diligentissime Judæicarum rerum persecutus est historiam, & quidem sermonis lepore adeo conquisito, ut D. Hieronymus eum *Livii Græci* nomine compellet: *Ἀμύχανον δὲ*, inquit ille, (δ) *κατὰ τὴν ἀξίαν εἰπεῖν τῶν θεαμάτων ἐκείνων τὸ πλῆθος καὶ τὴν με-*

(α) Vaill. Num. Præst. T. II. p. 98.

(β) Suet. in Vesp. c. 12.

(γ) Oros. Historiar. advers. gent. VII. 9.

(δ) Jos. de Bell. Jud. VII. 5.

γαλοπρεπίαν ἐν ἅπασιν, ὅς ἂν τις ἐπινοήσειεν, ἢ τεχνῶν ἔργοις, ἢ πλέτε μέρεσιν, ἢ φύσεως σπανιότησι. χεδὸν γὰρ ὕσα τοῖς πώποτ' ἀνθρώποις εὐδαιμονήσασιν ἐκτίθη κατὰ μέρος, ἄλλα παρ' ἄλλοις θανμασά, καὶ πολυτελῆ, ταῦτ' ἐπὶ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἀθρόα τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας ἔδειξε τὸ μέγεθος. Ἀργύρετε γὰρ καὶ χρυσῆ, καὶ ἐλέφαντος ἐν παντοίαις ἰδέαις κατασκευασμάτων ἦν ὄραν, ἐχ' ὡσπερ ἐν πομπῇ κομιζόμενον πλῆθος, ἀλλ' ὡς ἂν εἴποι τις ῥέοντα ποταμόν. *Nolo reliqua, ne longior sim, græce proferre, sed omnia latine modo reddo: Pro merito narrari multitudo spectaculorum, magnificentiaque non potest in omnibus, quæ quisque aut artium egregiis factis, aut divitiarum ostentatione, aut naturæ novitate excogitavit. Nam pene, quæcumque hominibus, qui usquam sunt, fortunatis paulatim obtigerunt, aliis alia mirabilia atque magnifica, hæc simul universa illa die Romani Imperii magnitudinem probaverunt. Etenim argenti, aurique, ac eboris in omni operum, machinarumque specie multitudinem, non ut in pompa ferri cerneret; sed quasi si quis dixerit decurrentem fluvium: Et alias quidem vestes ex purpura varissima, alias vero conquistis picturis arte Babylonica variatas. Gemmæ etiam, aliæ quidem aureis coronis insertæ, aliæ vero aliis operibus inclusæ, in medium tam magno numero adlatae sunt, ut hinc discere liceret, frustra nos earum aliquid rarum esse existimasse. Quin Et Deorum simulacra ferebantur, magnitudine apud ipsos mirabilia, Et arte eximia elaborata: ho-*

rumque nihil, nisi quod ex pretiosa materia. Insuper animalia diversa naturæ traducebantur, omnia ornamentis sibi propriis induta. Erant autem quoque, qui singula portarent, homines multi, purpureis vestibus atque inauratis ornati: quique ad pompam fuerant destinati, insignem, & admirabilem ornamentorum magnificentiam præferebant. Præterea neque captivorum turbam cernere erat inornatam; sed vestium varietas, huiusque pulcritudo natam ex corporum fatigatione deformitatem oculis subtraherebat. Maximæ vero admirationi erat ferculorum, quæ portabantur, adparatus: nam vel propter magnitudinem de gestationis firmitate metuebat, quicumque obcurreret. Multa quippe in tertium tabulatum, quartumque surrexerunt; atque magnificentia fabricæ delectationem adferebat una, ac stuporem incutiebat. In multis namque aurata erat vestis amictus, & argentum, atque ebur adfabre elaboratum singulis erant adfixa.

Visum est hæc fusius referre, tum quod, qui hæc conscripsit JOSEPHUS, suis eadem ipse oculis usurparit, tum quod veluti facem præferant, quo quis facilius superbissimi ejus post natos homines triumphi pompam ac magnificentiam animo sibi fingere queat. Age tu jam, & Vespasiani mediocritatem cum hoc triumphali factu componito! Ut nihil jam dicam de ejusdem avaritia, nihil de vanis honorum vocabulis, quæ suis inscribi numis passus est: de his namque uberior

rior infra erit edifferendi campus. An non certius *mediocritatis* laudem sibi aut comparasset, aut constabilisset Vespasianus, si, contempta triumphipompa ac vanitate, ea serio secum ipse reputasset argumenta, quæ alia TULLIUS (α) occasione Pisoni inludens subgesserat: *Quid tandem habet iste curvus? quid vinciti ante currum duces? quid simulacra oppidorum? quid aurum? quid argentum? quid legati in equis & tribuni? quid clamor militum? quid tota illa pompa? inania sunt ista, mihi crede, delectamenta pene puerorum, captare plausus, vebi per urbem, conspici velle, quibus ex rebus nihil est, quod solidum tenere possis.* Quid? quod laudatus aliquoties JOSEPHUS testatur (β), eo insuper vanitatis processisse cum Tito Vespasianum, ut & per loca, alias spectaculis dumtaxat destinata, triumphalem pompam deduceret, ὅπως εἰν τοῖς πλήθεσιν ἡ θεὰ ῥάων. *Quo multitudini facilius foret adspectus.* En insolitam, & inmodicam hominibus sese ostentandi cupiditatem! Aliam profecto, multoque tutiorem, qua modestiæ, & mediocritatis famam consequeretur, viam iniit Hadrianus Imperator, de quo SPARTIANUS (γ) sequens raræ in ambitiosis iis Principibus moderationis specimem memoriæ prodidit: *Cum triumphum ei senatus, qui Trajano debitus erat,*

D

(α) Cic. Orat. in Pison. 25.

(β) Joseph. de Bell. jud. L. 1.

(γ) Spartian. in Hadrian. c. 6.

detulisset, recusavit ipse, atque imaginem Trajani curru triumphali vexit, ut optimus Imperator ne post mortem quidem triumpho amitteret dignitatem.

At denique te ipsum jam triumphalis ejus magnificentiae, an vanitatis? fastidium atque satietas ceperit. Transibo itaque tecum ad examinandum Vespasiae vultum: aniles tu in hoc desideras rugas, quas quidem in numismate nullas adesse adseveras. Sed neque juvenilem, quod tu dicis, vultum refert numus meus, cujus quidem ectypon ab sculptore, quantumvis tertium eapropter admonito ac correcto, minus accurate expressum si longe aliam, ac reapse est, Pollae meae speciem obtutui tuo objecit, illius, non mea id culpa addidit. Intuere jam numismatis imaginem, opellae huic praefixam, atque a meliore artifice multo majori cum arte fideque in aes incisam, & juvenilem hic pupam aliquam mihi detege, cui jocularia illa ex MARTIALE *tatarum*, & *mammaram* agnomina ex vero adcommo-
dare possis. Carmini, quod ex ejusdem L. III. Epigr. 88. ad *nitentis*, quem SUTTONIUS vocat, Vespasiani vultum adplicas, sequens ex illius L. II. Epigr. 87. de eodem Vespasiano addo:

Qui faciem sub aqua, Phoebe, natantis habes.

Viden?, ut tuum τὸ *nitentis* ex SUTTONIO cum meo τὸ *natantis* ex MARTIALE belle congruat? Verum quid nugis istis

inmoramur ? Ut largiar tibi, juvenilem omnino Vespasiae in numismate repræsentari faciem, tamen inde contra hujus integritatem & antiquitatem nihil dum concluderis. Habes rei hujus non tot, quin plura documenta atque specimina in plerorumque recentioris ævi Principum numis, quorum sexagenariorum eadem sæpe, quæ vicenariorum, aut tricenariorum, oris lineamentorumque in monetis prostat conformatio: ad investigandam hujus adfertur veritatem haud opus habes alio, præterquam oculorum ipsorum testimonio, atque contuitu. At tamen ut uno velut ictu omnem hanc, si quæ sit, subcidam difficultatem, utque tu majorem antiquorum in ejusmodi comparationibus excidendis adcuracionem ne obtendas, ipsa adeo Illustrissimi Baronis DE LA BASTIE pulcherrima verba, ex ejusdem, a te alibi (α) dilaudato in *Numariam P. Joberti Scientiam* Commentario (β) excerpta, & quidem, quo brevior sum, integerrima fide latine conversa isthuc subjungo:

Pro modica, quam quis hausserit ex tractatis antiquis numismatibus, notitia atque consuetudine ignorare haud potest, eundem crebro Principem, seu eundem Imperatorem oris vultusque habitu parum congruo, ac valde dissimili repræsentari usque adeo, ut, nisi unum idemque inscriptio referret nomen, binos

D 2

(α) *Epif. I. pag. 9.*

(β) *Tom. II. p. 315.*

ſæpenumero ejusdem Principis numos binis ab invicem magnopere discrepantibus Principibus adtribueret. Iſthæc veritas præcipue eluceſcit in argenteis Getæ, & Severi Alexandri numis: in prioris numiſmatibus jam forma admodum juvenis, jam barba adfatim hirsutus, virique quadragenario majoris viſitur vultus; quamquam Geta vivendo non adtigerat, niſi annum tertium ſupra viceſimum. Hujus teſtes & advocatos ipſe ego meo ex numophylacio quinos conſtituere poſſum Getæ numos, quorum ne uni quidem cum altero convenit; alius certe eundem refert ſub ſpecie juvenis, vix ad viceſimum ætatis annum adcedentis, ubi e converſo alius ſpiſſa, beneque promiſſa ejus mentum obvolvitur barba, eumque totius vultus exhibet habitum, qui ab ſexagenario recedat proxime.

Quod ad Severum Alexandrum adinet (proſequitur laudatus Inluſtriſſimus Commentator) ſi quis adtente ipſius conſideret numiſmata, in his copiam detegit eorum, in quibus plane eadem hujus Imperatoris, quæ Elagabali, exiſtit facies, adeo ut, abſque inſcriptionis adminiculo, quiſque dubio procul in errorem induceretur. Vidi præterea argenteum numum Trajani Decii, vultu habituque juvenili, quamvis plerumque in numiſmatibus compareat ætatis ſat proveciæ. Argenteo huic æneum ex quatuor denis, quæ meo in Muſeo cuſtodio, ejusdem Imperatoris numiſmatibus liceat hic mihi adjungere; iſthoc Trajanum Decium inberbem, ſpecieque prodit juvenili, ubi

contra in reliquis barbatus, natuque grandis, qualis solet, & qualem tu quoque in I. ad me *Epistola* exhibes, conspicitur. *Adeo* (ad rem prorsus adposite concludit Vir ille Doctissimus) *nihil solidi statui, conficique potest super ætatis, orisque lineamentorum diversitate, quæ in vultibus monetali opere effectis adparet.* Audistin', quam levis, aut nullius potius ponderis sint argumenta, ex diversa oris lineamentorumque compositione desumpta? Ita sane meis in numismatibus bina numero Domitiæ inscripta, diversissimi utrumque vultus: alia pariter bina Marcianæ consecrationem exhibentia, vultus quoque habitu admodum disparili. Ita ex septenis, quos adservo, Sabinæ numis quaterni formam oris referunt inpendio discrepantem. Prætereo Lucillæ, Faustinae, aliarumque numismata, quæ quamquam quoad inscriptionem, metallique speciem ac fabricam sibi sunt æqualia, minime tamen inter se conveniunt quoad lineamentorum conformationem.

His jam ultra quod addam, necesse non habeo: interea tamen, ne quid prætermisisse videar, istis velut cumulum exemplo plane gemino addo binas totidem Augustorum, nempe Agrippinam Caji, & Agrippinam Neronis, Matres: in istarum tu mihi numis aut rugas, aut formam, quæso, exhibe senilem! cur igitur rugas, cur senectam in sola Vespasiani Matre requiris? At illas dices ætate media, annis-

que non admodum graves diem obiisse. Verum hanc, Vespasiam puta, unde, ex quonam scriptore antiquo, ex quo monumento vetere tu mihi eviceris rugosam aut annosam? Adde, hujus forte effigiem tum, quum ætate adhucdum florebat, vigebatque, id quod hodieque in nobilium præsertim feminarum imaginibus fieri solet, ab Apelle quodam coloribus, pigmentisque expressam; vel a Phidia aliquo in marmor aut æs incisam; atque ab hac adeo ipsa Triumvirum, five coelatorem monetarium typarii sui formam mutuatum fuisse. Quid hic absurdum, quid cernis absonum? Cetera da mihi eum ex antiquis sculptorem, qui omnes etiam minimos lineamentorum apiculos, qui subtilissimos rugarum fulcos, vix oculis conspicuos, tenuissimaque pilorum stamina in exili æris frustulo ad numerum, ad nativam expresserit, reddideritque formam: atque esto, expresserit licet; num temporis edax dens per continuam decem & septem seculorum feriem nihil quidquam inde detriverit? En! ad quas aniles rugas, an nugas? delapsi fumus, ut si lis nobis foret similis illi, qua quis disceptet: utrum Aeneas, in Italiam adpulsus, primum dextro, an pede lævo terram tetigerit?

Age igitur, relictis his nucibus, aliam excutiamus quercum! Revocatam ajo Vespasie mortuæ memoriam. Ecce tibi uno hoc ictu prostratam, eversumque omnem illam futilem de rugis, senioque contentionem! sed tu contra: *Arbi-*

tror, ais, aviae Tertulle potius aternitati consulturum fuisse Vespasianum, a qua in prædiis Cosanis educatus erat, matre, ut videtur, minus sollicita, & amante, cum teste SÜETONIO eum identidem anteambulonem fratris adpellaret. Quin obpono ego, ex hoc eodem SÜETONII loco (α.) plane fieri apertum, matrem de Vespasiano ut quam maxime fuisse sollicitam. Audiamus modo totum orationis, quam tu consulto mutilasse videris, contextum: *sumta toga virili, latum clavum, quamquam fratre adepto, diu averfatus est: nec ut tandem adpeteret, COMPPELLI nisi a Matre potuit. Ea demum extudit magis CONVITIO, quam PRECIBUS vel AUTORITATE, dum eum identidem per CONTUMELIAM anteambulonem fratris adpellat. An ea tibi Mater de filii honore minus sollicita videtur, quæ, ubi preces, ubi auctoritatem necquidquam profutura animadvertit, ipsis adeo convitiis, contumeliarumque aculeis filium urget, atque compellit ad congrua dignitatis, honorisque insignia adsumenda?*

Verum enim vero Aviae memoriam tantopere dilexit, ut solemnibus ac festis diebus pocillo quoque ejus argenteo potare perseveraverit. (β.) Quam connexa sententia, prosequeris tu, hic addidisset Historicus: *matrem vero exemplo Caji etiam nummo ejus honori signato honoravit. Quam connexo potius ora-*

(α) Sueton. in Vespas. c. 2.

(β) Id. ibid.

tionis filo, excipio ego, hic addidisset Historicus: eidem, scilicet aviæ, exemplo Caji etiam maximos honores decernendos, & numum signandum curavit; quum enim minime de matris, sed de aviæ dumtaxat amore, quo hujus memoriam profecutus erat Vespasianus, mentionem hoc loco faciat Suetonius, non, nisi inopportune rupto filo, sermonem ad matrem detorsisset. Cetera quid mirum, quod *educatus sub paterna Avia Tertulla* (α) hanc tantopere dilexerit, quum quoque & loco incunabulorum sic adficeretur, ut eum *assidue* (β) *frequentaret, manente villa, qualis fuerat olim: ne quid scilicet oculorum consuetudini deperiret.* Nempe primæ, quæ mollibus puerorum cerebris, animisque imprimuntur, rerum imagines atque adfectiones, & insident firmissime, & earumdem recordatio nunquam non adcidit jucundissima!

Sed cur aviæ tantopere dilectæ nomen metallo ad immortalitatem non consecravit? Itane vero? tu hic non dubitas *inpium* facere Vespasianum, qui aviæ paternæ (de hac namque hic fermo) nimirum *obsuro genere* ortæ, publicum præcipui honoris monumentum, ut puta numum feriundum decreverit, pristinæ suæ, abs te cum Suetonio tantopere superius dilaudatæ, *mediocritatis* oblitus? Vespasianum, inquam,
eum

(α.) *Id. Ibid.*

(β.) *Id. l. l.*

eum, quem paulo ante ob numum Matris, licet ex *splendidissima* ac *vetustissima* *Vespasiorum* gente prognatae, honori dignatum, *impium facere* verebare? Sed omnis, si quae sit, hæc difficultas penitus conruit, Pollæ numismate nec Vespasiani, ut supra jam innui, jussu, neque autoritate percusso.

At cur, urges, de signato hoc numo nihil quidquam in tabulis adnotatum invenitur? aut eccur numum, qui sub Trajano vixit TRANQUILLUS, videre autem debuerat, vel non vidit, vel non recensuit? si modo illa, quorum in antiquis tabulis aut codicibus fit mentio, numismata in sincerorum ac genuinorum loco censere velis, VIR PLURIMUM REVERENDE, quot nobis ex universo antiquorum, qui, secundum Inlustrissimi Baronis DE LA BASTIE computum, quinquagies superat millesimum, notorum, atque usque huc conpertorum numerum numero reliqua forent probatae, testataeque integritatis numismata? quot fors tibi ipsi, & in his carissima quæpiam, quæ tuo in Museo ut totidem ocellos custodis, in commentitorum, aut saltem dubiorum censum rejicienda essent? An nescis, ipsam Historiam (id quod Cl. P. JOBERTUS (α) quoque testatur) sæpenumero a numis, quippe fidissimis, omnisque doli expertibus testibus, fidem atque autoritatem mutuari debere? *Nova nempe*, huic sub-

E

(α) P. Jobert la Science des Méd. Instr. V.

fragatus dicit Cl. FROELICHIUS tuus ὁ μακρότης (α), *subsidia e numis adhuc historia praestolatur.*

Et sane mille eventuum, de quibus altum in historicis Commentariis silentium, cognitio nos destitueret, nisi de illis numi, historicorum vice perfuncti, omni adcuratius scriptore certiores nos redderent. An non enim hodieque ignoraremus, filium Antonino ex Faustina procreatum, atque Marcum Annum Galerium Antoninum nominatum fuisse, absque testimonio aenei mediae formae numi Graeci, quem rarissimum Cl. PATINUS (β) prodidit? Eadem ratione Vespasiani Aug. filius ΟΥΕΣΠΙΑΣΙΑΝΟΣ ΝΕΩΤΕΡΟΣ *Vespasianus junior* ex Smyrnaeorum numismate ab Harduino prolatus est. In *aeterna* fortasse *pace* (posterior quippe numismatis area hanc continet inscriptionem: PAX AETERNA) quiesceret Pacatiani Imperatoris nomen, nisi numum hujus argenteum rarissimum vulgasset P. Chamillardus (γ). Unde, nisi itidem e numis, conperissemus, ab Vespasiano Vestae, & ab Antonino Pio D. Augusti Templum fuisse restitutum, uti erudite coniecere Cl. Cl. MEDIOBARBUS, & VAILLANTIUS? Sic ex numismatibus quoque palam est, Sallustiam Barbiam Orbianam (cujus bina elegantissima numismata meo seruo

(α) Frolich. Tent. I. p. 15.

(β) Patin. Imp. Rom. Numism. pag. 186.

(γ) P. Chamillard. Epist. A. 1701. impressa.

in Museo) Severi Alexandri, atque Herenniam Etruscillam, de qua antehac diu addubitatum fuit, Trajani Decii uxorem fuisse, id quod a Cl. SEGUINO (a) in Epistola, Octavio Falconiero inscripta, solido argumentorum robore constabilitum est. Marcianam præterea Trajani sororem, ejusque filiam fuisse Matidiam, ex similibus numorum monumentis innotuit. Sic Gnea Cornelia Supera, non nisi a numis nota, a VAILLANTIO, & Comite MEDIOBARBO Valeriani junioris conjunx declarata est. Tranquillinam, Gordiani Pii uxorem, *Furiam Sabinam* conpellatam esse, numismata proderunt.

Si itaque Pollæ consignatus fuit in ære numus, cur TRANQUILLUS, rogitas iterum, *illum non vidit, quem tamen videre debuerat?* quid tu isthic inquis, *videre debuerat?* num tu, num ego, num alius quisquam cunctos ac singulos nostrorum, qui nostra, aut patrum nostrorum memoria vivere, Principum numos, pro varia temporum, seu eventuum conditione varios signatos, cufosque vidimus, vel videre debuimus? Atqui vidit, ajo, Pollæ numisma SÜETONIUS. Eccur ergo illius non meminit? At, amabo, cur idem non meminit aliorum numismatum, ipse Vespassiani honori cum singulari quadam tituli prærogativa percussorum,

E 2

(a) Seguin. Sel. Numism. p. 287. seqq.

qualia sunt ea, in quibus Vespasianus adpellatur AUGUR TRI. POT., quum tamen hoc nomen, teste FROELICHIO (α), in aliorum Augustorum ære signato vix deprehendatur? Cur nullam infert mentionem numorum ejusdem Vespasiani, ac filiorum Titi, & Domitiani cum *Censoris* titulo, quem, adstante denuo laudato mox FROELICHIO (β), soli hi tres Augusti (& Domitianus insuper, quod refert P. JOBERTUS (γ), *se fit CENSOR PERPETUUS, sans que depuis lui on puisse jamais rencontrer cette qualité sur les Médailles, se creavit Censorem perpetuum, quin hanc prerogativam in ullis post ipsum numis reperire sit*) in veteri metallo usurpavere, quamvis censoriam quidem potestatem Augustus, & ejus in imperio subcessores susceperint.

Et cur ille idem Domitillæ, cur Juliæ Titi filiæ, cur Domitiæ, cur filii, Domitiano ex hac eadem Domitia procreati, consecratiq̃, ac cum aliis e gente Flavia inter sidera conlocati, numos subticet? ubi tamen horum ultimi STATIUS (δ) meminit in Domitiani gratiam:

*Huc & sub nocte silenti,
Cum superis terrena placent, tua turba relicto*

(α) Froelich. Tent. I. pag. 21.

(β) Id. ibid. p. 22.

(γ) P. Jobert. Instr. VI.

(δ) Stat. Papin. Sylv. L.

*Labetur cælo, miscebitque oscula juxta.
Ibit in amplexus NATUS, fraterque Paterque,
Et soror; una locum cervix dabit omnibus ASTRIS.*

MARTIALIS quoque de eodem canit (α):

*Templa Deis, mores populis dedit, otia fervero,
Astra suis, cælo SIDERA, ferta Jovi.*

Hoc ipsum numisma exhibet VAILLANTIUS (β), in quo visitur *infans globo insidens, circumdatus stellis.*

Cur denique conplura alia silentio involvit numismata, quæ tamen, quippe in currentis monetæ usum signata, sibi que cœva, atque aliis sub idem tempus conspecta, videre debuerat TRANQUILLUS? An tu fors omnia hæc ob SUE-
TONII silentium sublestæ fidei argues, aut adulterina pronun-
tiabis?

Simili fere argumentandi genere usi sunt, qui seculo superiore *Othones æreos* existere, id quod jam hodiernorum nullus Antiquariorum in controversiam vocat, acriter non minus, atque audacter negarunt. Ipsa adeo, alias literatissima Suecorum CHRISTINA, regni perinde ac fexus sui Or-

E 3

(α) *Martial. L. IX. Epigr. 104.*

(β) *Vaillant. Num. Præf. T. II. p. 111.*

namentum, teste CHIFFLETIO (α) (qui, uti tu modo Epistolam contra æneam Vespasiam meam, ita olim integram in *Othones æreos* Dissertationem exitu infausto, conatibusque literariis minime respondente conscripserat) quum inaudisset, adlatum e Germania Serenissimo Archiduci LEOPOLDO GUILLIELMO Belgarum Proregi *Othonem æneum*, in hæc verba prorupit: *qui æneum Othonem repererit antiquum, Philosophicum lapidem invenerit. Pol! beatos hodie Alchymistas, si cum altero alterum hujus sententiæ membrum æquali nexu conjunctum foret! AENEAS VICUS Parmensis, Antiquariorum Primipilus ait (β): Di Othone non dico, la cui effigie niuno, senza suo inganno, si vanta aver veduta stampata in rame. De Othone nihil dico, cujus effigiem nemo citra proprium errorem jactat se vidisse æri impressam. Idem alio loco (γ) repetit: Le Medaglie di Othone in argento, ed in oro sono tutte rare; ma di rame fin qui non ne ho veduta alcuna antica, nè parlando con vecchi Professori di queste cose, in tutta Italia non ho ancor trovato uno, che veduto ne abbia: ma si ben di finte assai. Numismata Othonis argentea, & aurea omnia sunt rara; sed antiquum nullum hactenus vidi æneum; neque agendo cum senibus rerum antiquarum Præceptoribus vel unum per totam Italiam nancisci mihi licuit, qui vidisset; sed adulterata complura.*

(α) Chifflet. Dissert. de Othon. Æreis. c. 2.

(β) Discorsi di Enea Vico. c. 6.

(γ) Ibid. cap. 18.

Nullum, ratiocinando concludit loco ante indicato CHIFFLETIUS, Adolphus Occo refert, ille sedulus scriniorum in Germania scrutator: nullum Joannes Tristanus, qui in hoc studio consumpsit aetatem: nullum Franciscus Angelonus, numismatum nuperus editor. Pol, isti cum non loquantur, consentiunt!

At enimvero quid ex omnium horum, doctissimorum licet, Scriptorum silentio CHIFFLETIUS, quid ex oculatorum testium inopia VICUS effecere contra æneos Othonis numos, quorum in præsens conperta, explorataque est integritas, atque antiquitas? Quid tu denique, VIR EXIMIE, ex unius TRANQUILLI reticentia in Pollæ meæ numisma decernes? Tu adeo ipse *Epist. tuæ pag. 33.* tueris te autoritate numi Antonini Pii, *qui numus*, tua sunt verba, *Historicorum aut negligentiam, aut temporis injurias, quibus Codices sunt absumpti, subplet.* Nempe ficulneorum instar gladiatorum sunt argumenta, ab uno Scriptorum silentio, vel ab antiquorum monumentorum jejunitate repetita, præsertim ubi habetur vel *unicus* sinceræ antiquitatis *numus!* Talis profecto erat Othonis *æreus maximus moduli*, quem VAILLANTIO in Italia inspectare, versareque licuit. Similiter *unicus* est Annæ Faustinae *argenteus*, quem in *D. Abb. de Rothelin* Cimeliarchio custodiri testatur Inl. BARO DE LA BASTIE. His jure meritoque ad-

censeri possunt singulares duo meo ex Museo Pescennii Nigrini, græcus alter, alter latinus, uterque æneus.*

DIVAE jam titulum meo in numismate, quippe Vespasiane memorie post obitum consignato, requiris? Occupas, quæ tibi jure objicere poteram, exempla tum Agrippinæ Germanici, tum etiam Agrippinæ Neronis, tum Domitiæ, atque aliarum Feminarum Augustalium, in quarum numis, licet ab earum morte filiorum autoritate percussis, nulla pariter comparet DIVAE compellatio. Occupas, inquam, obtrudendo mihi Matris nomen, quod in illarum numismatibus non una litera M. sed MAT. tribus saltem elementis sculptum legi, contra in meo ne spatium quidem reperire ais. Id cujusque modi argumentum ut primo mox ortu jugularem, imperio tuo ad literam obsecundans, plumbeum continuo stylum adripui, atque servatis intervallis, & literarum æquali dimensione inscripsi P. ut VES. compleretur; adjeci AUG. tum tandem intrusi MAT. Id quod ut e re mihi cesserit, testem jam & arbitrum adpello univrsam Illustrissimum Antiquarium Senatum, quorum gratia secundam numismatis mei iconem, fronti hujus Dissertationis præfixam, quæ illud cum

inte-

(*) Hos ambos integerrimæ fidei, & quàm optime conservatos numos ipse ego, qui hanc Apologiam nomine & auspicio Illustrissimis HAVERI conscripsi, haud absque voluptate in pretiosissimo Ejusdem Museo hic Vindobonæ repetitis vicibus contrectavi, atque versavi.

integro limbo, quale nimirum in primo ortu suo erat, absque detrimentis, subinde a vetustate captis, exhibet, a perito ejus generis scalptore *Mansfeldo* integerrima fide nativam secundum formam depingi, atque in æs incidi feci, uti hoc pacto ipsorum oculorum judicio res omnis decernenda permitteretur; paratus quoque ipsum æneum, qualis meo in Museo exstat, numum cujuscumque, qui petierit, conspectui atque indagini sistere. Viden' jam, qui Nævii, ut ais, filicem feliciter fecuerim, ac certum, quod putabas, *adulterationis* seu *vo-Deias* argumentum everterim? Itaque jure a te, **VIR PRÆSTANTISSIME**, nunc postulare ausim, ut finibus pro vetere tua in me propensione, certe pro sententiæ tuæ propriæ æquitate, proque prompto, quo imperata tua executus sum, studio non mihi, at Veritati des manus, seu adfensum potius tuum, meumque ab omni jam *adulterationis* ignominia juxta proprium effatum tuum absolvas numisma.

Redis tu ad **DIVAE** titulum in Agrippinæ Germanici moneta omissum; propositum enim tibi, inquis, numisma confictum ita deartuare, ut murænam exossaverunt coci. Mihi vero deliberatum est, vel ipsos, quemadmodum mox principio promiseram, tuarum contra Vespasiæ meæ monetam argutiarum apices calamo sic infectari, ut Vespasiæ nepos Domitianus, teste **SVEONIO**, *muscas stylo præacuto cap-*

tavit, atque confixit. Dicis, nullum certæ γινσιότιτος æneum Agrippinæ existere numum, in quo DIVAE conpellatio abfit. Mirarer, tua memoria hic excidisse numifina indubitatae antiquitatis æreum, quod Inlust. MEDIOBARBUS (α) ex CL. SPANHEMIO producit, ubi in averfa parte *Porticus cum figura muliebri* conspicitur; adversæ autem hæc legitur inscriptio:

AGRIPPINA. M. F. MAT. C. CAESARIS. AVGVSTI.

Abfque ullo DIVAE ornamento: mirarer, inquam, nisi tu ipse quam mox erroris memor eum conrigere ac purgare adnitereris dicendo: *Abest in ejus generis DIVAE titulus: verum an non satis compensatur per averfæ epigraphen: MEMORIAE AGRIPPINAE tum per typum Carpentis a mulis vefti? Atqui viden', ut denuo in vado adhærefcas una cum Carpento tuo? ubi namque, cedo, in numo mox indicato aut Epigraphæ antedictæ, aut mulorum typus? Sed plura jam aliarum quoque feminarum Augustæ familiæ numismata adductum eo, simul defervitura ad convellendum id, quod hoc loco subjicis, nempe: Ea enim vero usque ad Marcianam Traiani sororem ratione (scilicet Epigraphæ memorata, aut typo Carpentis a mulis vefti) senatus Romanus, cui æris signandi po-*

(α) Mediobarb. Imp. Rom. Numism. fol. 75.

testas permissa, CONSECRATIONES FEMINARUM AUGUSTÆ FAMILIÆ publica in moneta solebat fingere.

Ut alia Liviae Augustae consecratae numismata praeteream, unum hic sisto aeneum ex Inl. MEDIOBARBO (α); in hoc sequens legitur inscriptio: DIVA. LIVIA. DIVI. AVGVSTI. CONSECRATIO. S. C. & repraesentatur figura *Pavonis*: atque adeo, quamvis hic numus publicam senatus auctoritatem praefereat, tamen in eo nec adest *Epigraphe* indicata, neque *Carpentum mularum*. Addit doctissimus MEDIOBARBUS loco laudato: *Ut animas Impp. ab aquila Jovis alite in caelos delatas credidit Antiquitas, sic AUGUSTARUM a PAVONE Junonis avi eo deductas asseruit: unde in numis PAVO SOLUS CONSECRATIONEM AUGUSTÆ designat.* Eandem in sententiam Cl. FROELICHUS *Pavonem* dicit (β) *perpetuum, propriamque MULIEBRIS CONSECRATIONIS symbolum*; ubi etiam argenteum Faustinae senioris numisma, a VAILLANTIO in rarioribus numeratum, numis veterum Monetariorum culpa vitiosis ad censet propterea, quod cum Epigraphe CONSECRATIO. aquilam exhibet: *Neque enim, ibidem concludit hic Vir veterum peculii peritissimus, constans ille sincerorum numismatum consensus in aliquo perturbari uno, & altero adulterinae monetae testimonio citra injuriam potest.*

F 2

(α) *Mediob. Lib. I. fol. 53.*

(β) *Froelich. IV. Tent. p. 402. & seq.*

Conmemorandi præterea hoc loco veniunt ex laudato Inl. MEDIOBARBO (α) terni ahenei numi Drusillæ, a Cajo Cæs. fratre post mortem consecratæ, in quorum pariter nullo ante adductam seu *Epigraphen*, seu *Carpenti* figuram cernere est. His merito adcedat meo ex Cimeliarchio ante dictæ Agrippinæ Germanici moneta ænea cum inscripta posticæ S. C. nota, absque ullo tamen DIVA E titulo, aut MEMORIAE epigraphe, aut alio quopiam *Consecrationis δειγματε*. Isthoc hic numisma testem produco hoc confidentius, quod scio, idem ipsum, ex ære Corinthiaco effectum, ac perbelle conservatum, abs te, quum meum censoriis oculis tuis Numophylacium perlustrares, inter alia conspectum, & conlaudatum fuisse: cujus proinde rei memoriam minime te hoc loco abjicere, aut negligere oportebat.

Verum tu tertium ad Agrippinæ numifinata, velut ad cramben recoctam, reverteris, atque conminisceris, id a me objectari, quod quidem, quippe a quæstione nostra prorsus alienum, ne in mentem quidem mihi venire poterat, videlicet: *In pretiosiore metallo*, nempe auro & argento, *Agrippinæ omissum Consecrationis qualecumque testimonium*; quum tamen omnis contentio nostra in ære solummodo ver-

(α) *Mediobarb. L. l. f. 80.*

fetur. Ad diluendam insuper hanc extra scopum adfectam mihi objectionem argumento uteris adeo caduco atque incerto, ut præ te, lugubri licet in materia, jocantis speciem feras. *Arbitror, ais, DIVAE compellationem in numis, jussu Filii flatis, illius imperio a III. viris omissem, ne acerba matris mortuae recordatio in animum rediret.* Subin relata funebri ex SÜETONIO pompa, qua confestim imperii initio Cæjus matris, fratrisque cineres ex Pandateria, & Pontiis Romam transtulit, hunc in modum exclamas: *Quid nisi tenuerrima amoris signa hic vides, altumque vulnus, quod vix cicatricem duxit?* Quodnam tu hic recens, cui vixdum obducta cicatrix, existimas *vulnus?* num ex morte matris adceptum? at hæc integro ante quadriennio evenit, quam Cæjus imperii habenas capefferet: nam Agrippina Cæji mater, teste Tacito (α), *Ser. Sulp. Galba, L. Cor. Sulla. Coss.*, atque adeo *A. V. C. 786. XV. Kal. Novembris* inedia voluntaria extincta est; Cæjus vero imperare cœpit *Coss. Cn. Acerronio Proculo, & C. Pontio Nigrino A. V. C. 790.* atque adeo quadriennio post matris decessum. Ubi igitur hic luctus, dolor, *vulnus recens?* num fors ex translatis recens matris cineribus? atqui ipse, quem adducis, SÜETONIUS dumtaxat *pietatis, venerationis, religionis* Cæji hoc loco meminit, ne verbulo quidem luctus, aut doloris inlato.

F 3

(α) Tacit. Annal. VI. 25.

At largiar etiam, in Caji animo funestæ ejus scenæ occasione tristitiæ vulnus recruduisse. Eapropter DIVAE conpellationem in matris numis omitti jufferit? Nostin' DIVAE vocabulum, numis adpositum, Romanis perinde significasse, ac quod *Consecrata*, seu in *Dearum numerum velata*, quod tantum abest, ut triste, aut funestum quid portenderet, ut potius summi *honoris*, *religionis*, atque *gratulationis* argumentum existeret; quum apud Romanos nihil tam solemne ac festivum fuerit, quam dies & pompa *Consecrationis*, seu ἀποθεώσεως? Ita sane VELLEJUS PATERCULUS (α): *Sacravit*, inquit, *parentem suum Cæsar Tiberius, non imperio, sed RELIGIONE; non adpellavit, sed fecit Deum.* Ita PLINIVS (β) ad Trajanum: *Quem tu Nervam lacrymis primum ita, ut filium decuit, mox templis HONESTASTI, non imitatus illos, qui hoc idem, sed alia mente fecerunt. Dicavit Cælo Tiberius Augustum, sed ut Majestatis Numen induceret: Claudium Nero, sed ut irrideret: Vespasianum Titus, Domitianus Titum, sed ille, ut Dei filius, hic ut frater videretur.* Sic CAPITOLINUS (γ) de Antonini Philosophi Conjuge Faustina: *DIVAM etiam Faustinam a senatu adpellatam GRATULATUS EST Antoninus.* In eandem sententiam canit STA-

(α) Vell. Paterc. Hist. Rom. Lib. II.

(β) Plin. in Paneg.

(γ) Jul. Capitol. c. 26.

TIUS (α) de Polla, Lucanum maritum defunctum adorante, licet non sub ficta Bacchi, alteriusve Numinis figura, uti tum mos ferebat:

*Hæc te non thyasis procax, dolosa
Falsi numinis induit figura;
Ipsam sed COLIT, & frequentat ipsam,
Imis altius insitum medullis:
Ac solatia vana subministrat
Vultus, qui, simili notatus auro,
Stratis prænitet, incubatque somno.*

Quicquid fleverat ante, nunc ADORAT.

Nihilominus *Vota*, objectas, pro *Consecrationis dilatione concepta*; testimonium depromis ex MARTIALIS *L. VIII. Epigr. 39.*

Essè velis, oro, serus conviva Tonantis.

Sed quis hic non intelligat, mortis potius, quam *Consecrationis* dilationem optari exemplo nostro, qui, ut quisque nobis immortalis vitæ delicias quam quod maxime cupiamus, ne-

(α) Stat. Syly. II. 124. 134.

mini tamen alteri celerem hac ex vita excessum earum poti-
 andarum ergo adprecari consuevimus? En aliud ex eodem
 MARTIALE (α) Carmen ad inlustrandam hanc sententiam me-
 am oppido oportunum:

*Natales mihi Martiæ Kalendæ,
 Lux formosior omnibus Kalendis,
 Qua mittunt mihi munus & puella:
 Quinquagesima liba, septimamque
 Vestris addimus hanc focis acerram;
 Hic vos, si tamen expedit, roganti
 Annos addite ter, precor, novenos!
 Ut nondum nimia piger senectæ,
 Sed VITÆ TRIBUS AUREIS PERACTIS,
 LUCOS ELYSIÆ petam PUELLÆ.
 Post hæc tempora nec DIEM rogabo.*

Viden', ut non nisi post longævam vitam, vegetamque se-
 nectam *Lucos Elystios petere*, id est, *mori expetat* MARTIA-
 LIS? nempe quinque & septuaginta annis exactis: totidem
 enim denariis æstimabantur *tres aurei* Romani. Dio (β): Χρυσῶν
 γὰρ δὴ καὶ ἐγὼ τὸ νόμισμα, τὸ τὰς πέντε καὶ ἑκοσι δραχμὰς
 δυνάμενον, κατὰ τὸ ἐπιχώριον ὀνομάζω. *Aurum* ego equidem
 numisma

(α) Martial. L. X. Epigr. 24.

(β) Dio. L. V. p. 556.

numisma id, quod quinque & viginti denarios valet, populari nomine voco.

Interea cur, cedo, sola & una DIVAE, alioquin honorificentissima, compellatio, non tam *mortuae*, quam *consecratae* matris index, plus Caji animum ferire potis erat, atque ipsa ejusdem imago, quam averſae suorum ipsius numismatum parti adpingendam curavit? Quod si DIVAE vocabulum pari ratione, qua *crucula*, quam commemoras, in parentum nostrorum *epitaphio imminens*, tristem mortis imaginem representet, minime disparili usus cenferi poterat comparatione.

Ceterum an tu Cajo animum usque adeo facilem, atque ad lenitatem, dolorisque fensa existimas fuisse proclivem, ut vel una, matris mortuae memoriam refricans, vocula eidem foret commovendo ac percellendo? si quidem, quem pro te laudas, consulo SÜETONIUM; multo diversam in Cajo deprehendo animi indolem, nimirum insignem parentum, majorumque contemptum ac insectationem, summamque ingenii *sevitiam*. Audi TRANQUILLUM ipsum (α): *Prædicabat Matrem suam ex incesto, quod Augustus cum Julia Filia commisset, procreatam; ac non contentus hac Augusti*

G

(α) Sueton. in Caji. c. 23.

infectatione, Aethiacas, Siculasque Victorias, ut funestas populo Rom. & calamitosas vetuit solemnibus feriis celebrari. Liviam Augustam proaviam, Vlysses stolatum identidem adpellans, etiam ignobilitatis quadam ad Senatum epistola arguere ausus est, quasi materno avo decurione Fundano ortam Aviae Antoniae secretum petenti denegavit . . . nec defunctae ullum honorem habuit, prospexitque et triclinio ardentem rogam. Fratrem Tiberium inopinantem repente inmisso tribuno militum interemit. Silamum item socerum ad necem, secandasque novacula fauces compulit. Et paulo post (a): Leve ac frigidum sit bis addere, quo propinquos, amicosque pacto tractaverit, Ptolemaeum regis Iuba filium consobrinum suum (erat enim & is M. Antonii ex Selena filia nepos) & in primis ipsum Macro-nem, ipsam Euniam adjuutores imperii: quibus omnibus prone-cessitudinis jure, proque meritorum gratia cruenta mors persoluta est. Audistis tenerum, piisque in parentes ac propinquos Caji animum? Perinde sinistro ac incerto, quod quidem ipse subverebare, subcessu tu hic venam Caji tentasti, ac supra Vespasiani ingenium.

Diu haecenus multumque differuimus super Consecratione. Istis enim immoratus eram consulto, ne tibi quidquam debere videar, etsi cuncta, quae adhuc de ἀποδεώσει in

(a) Idem in eod. c. 26.

medium adlata fuere, minus propositum in argumentum conveniunt. Quippe falso tu isthic ponere videris, mortuorum memoriam *publico numismate quopiam honestatam*, aut eosdem *publico solemnique ritu consecratos*, seu in Deorum numerum relatos esse, unum Antiquis sonuisse, idemque; atque adeo in quibusvis, defunctorum memoriæ & honori procufis, numis consuetam *Consecrationis* notam ac symbolum, aut saltem *DIVI*, aut *DIVAE*, aut *MEMORIAE* epigraphen exprimi debuisse. Verum isthæc ab fe quam longissime disjuncta, non vocabulorum modo illorum etymon, sed ipsa præterea Veterum consuetudo & exempla abunde demonstrant. Quod si igitur dixero, Pollæ meæ defunctæ numum esse signatum absque ulla prorsus ἀποθεώσεως prærogativa; ecce tibi uno flatu disjecta omnia, quæ instruxisti *Consecrationis* machinamenta, *DIVAE* ornamentum, *MEMORIAE* epigraphen, *Carpentum*, *thesamque mularum!*

Exstant certo Claudii Drusi Germanici numismata in omni metallo, quorum pleraque saltem, primum ab ejus morte percussa fuisse, non solum *GERMANICI*, quam exhibent, epigraphæ, sed ipsum etiam Claudii Cæsaris nomen, quod conplura eorum, præsertim ænea, habent adjunctum, planum facit atque indubitatum. Fuit quippe Dru-

fus iste Claudii Imperatoris pater, diemque obiit anno ætatis tricesimo, V. C. 745. Claudio tum bimo infante, qui non nisi octavo & quadragesimo post anno, nempe V. C. 794. atque adeo 50. natus annos, imperare obcoepit: unde necessario relinquitur, longo post Drusi obitum tempore signatos esse cunctos ejusdem numos, sequenti insignes epigraphæ, posticæ adjecta:

TI. CLAVDIVS. CAESAR. AVG.
P. M. TR. P. IMP. P. P. S. C.

Non minus alii, ejusdem Drusi Neronis Imp. honori ac memoriæ proculsi numi, qui GERMANICI cognomen, *Arcumque triumphalem cum Tropæis* repræsentant, inter alios funeris honores mortuo obtigerunt. Nam adtestante SVETONIO (α) *Corpus ejus per municipiorum, coloniarumque primores, suscipientibus obviis scribarum decuriis ad urbem devectum, sepultum est in Martio campo. Ceterum exercitus honorarium ei tumulum excitavit, circa quem deinceps stato die quot annis miles decurreret . . . Præterea senatus inter alia conplura MARMOREVM ARCV M CVM TROPÆIS via Appia decrevit, & GERMANICI cognomen ipsi posterisque ejus . . . cum Augustus tantopere & vivum dilexerit, ut*

(α) Sueton. in Claud. c. 1.

coheredem semper filiis instituerit, sicut quondam in senatu professus est; & defunctum ita pro concione laudaverit, ut Deos precatus sit: similes ei Cæsares suos facerent, sibi que tam honestum quandoque exitum darent, quam illi dedissent. Nec contentus elogium tumulo ejus versibus a se compositis insculpsisse, etiam vitæ memoriam prosa oratione composuit. Nihilominus tantus Heros, de Republ. æque, atque de familia Augusta optime meritis, tantisque ab obitu ornamentis cumulatus, numisque quam plurimis posteritati commendatus, publico solemnique ἀποθεώσεως five Consecrationis honore caruit. In ejus certe numismatibus ne minima quidem Consecrationis conparet nota.

Hujus ex merito latus stipet Germanicus, a Tiberio adoptatus, & TI. JVL. TI. AVG. F. GERMANICVS. CAESAR. dictus; cujus quoque numismatum partem majorem post ipsius obitum, qui Epidaphne in Syria contigit, a Cajo filio, vel a Claudio fratre cuiusdam testatur MEDIOBARBUS (α), quin eapropter in Deorum censum venerit, solemnī consecrationis pompa decreta, aut quin ullam hujus notam illius præferant numi; licet eximiis, ac prope

G 3

(α) *Mediobarb. Imp. Rom. Numism. fol. 73.*

divinis ab obitu cumulatus fuerit honorum ornamentis, quæ conquestis verbis diffuse describit TACITVS (α).

Istis velut coronam addo Antoniam Augustam, laudati ante Drusi uxorem, atque adeo matrem Claudii Augusti, feminam rara iis temporibus honestatis ac continentiae laude insignem: istius pariter numismata pleraque seu aurea, seu argentea, seu ænea, nempe illa, quæ AVGVSTAE cognomen, & *Constantiae* symbolum, Ti. Claudio Imperatori peculiare, cum hujus ipsius Imp. nomine referunt, primum ab ejusdem excessu mallei ictum adcepisse, duo sunt, quæ evincunt. Alterum est autoritas SVETONII (β), qui Claudium, ait, matri decrevisse *cognomen AVGVSTAE ab VIVA recusatum*: sic enim mendosum illud ab AVIA expurgandum ac legendum, non verus modo dictorum sensus atque contextus, sed ipsa quoque LIPSI, aliorumque doctorum virorum autoritas atque consensio suadent. Alterum, idque multo certissimum est ipse Antoniae obitus, cujus, teste eodem SVETONIO (γ), autor erat ipse Cajus illius nepos; unde omnino manifestum fit, numos, sub Ti. Claudio, Caji subcessore, matris Antoniae honori ac memoriae signatos, nisi post hujus mortem, non exstitisse. Habes in hac plane geminum Vespasiae meae

(α) Tacit. Anal. II. 83.

(β) Sueton. in Claud. cap. 11.

(γ) Id. in Caj. c. 22.

exemplum: nempe Avia, & Mater Augustorum Antonia post mortem monetæ honore a Claudio filio decoratur, atque in metallo immortalis efficitur; quin tamen usitata *Consecrationis muliebris* prærogativa, notave, puta *Pavo*, aut secundum sententiam tuam *Carpentum thesæve mularum*, aut etiam DIVAE, seu MEMORIAE epigraphæ in ullo ejusdem numo conspicienda se præbeant: quamquam eadem ipsa, perhibente SVETONIO, jam sub Cajo nepote omnibus, quos unquam Livia Augusta susceperat, honoribus uno Senatus Consulto cumulata, atque præterea a Claudio filio eidem decretum fuerat *Carpentum*, quod per circum duceretur.

Consulto hic prætermitto Familiarum Romanarum numismata, quæ propemodum omnia ab eorum, quorum honoribus consignata sunt, obitu in lucem prodiiisse constat, at nulla ἀποθεώσεως hedera adpenfa.

Id, quod de fenatus adulatione subjicis, nihil moror: nam ea opus mihi haud est ad apotheosin Pollæ decernendam, quippe quæ, id quod modo disceptavi, necessaria non fuit, vel certe in numo exprimi non debuit; sed neque, ut ejusdem numum tutum præstem tectumque, eo confugiendum mihi est. Quod namque tu adsentationi, id

ego amori possum adscribere , hocque neutiquam citra propositum. Nimirum ex eodem , quem tu hic adplicasti, DIONIS (α) loco id stabilio : Συσσίτες τὲ ἔκ τε αὐτῶν ἐκείνων, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων καὶ ἑκάστην ἡμέραν συχρὸς ἐποιεῖτο, καὶ πολ- λάκις καὶ αὐτὸς παρὰ τοῖς πάνυ φίλοις ἐδείπνει τό, τε σύμπαν, τῇ προνοίᾳ τῶν κοινῶν ἀυτοκράτωρ ἐνομιζέτο· ἐς δὲ δὴ τᾶλλα πάντα κοινὸς καὶ ἰσοδύνατος σφίσι ἦν. Conuiuas quoque ex iis ipsis , senatoribus , atque ex aliis quotidie frequentes adhibebat , ac crebro etiam ipse apud familiares coenabat : in summa , quoad curam Reipublicae Imperator habebatur , quoad cetera omnia aequabili cum ipsis jure degebat.

Jam Principi honoris sui tantopere studioſo , tamque in se comi , propenso , atque familiari fenatus mutua amoris denegarit obſicia ? an non potius pari eum , ejusque familiam complexus fit studio ? Quid ergo vetat , quin & matrem popularis adeo , cunctisque cari principis vel post facta pro gratæ memoriæ monumento in metallo redivivam , spectandamque populo sistat ?

Interea num sic adulationis atque blanditiarum faturos , uti tu contendis , sub Vespasiani imperio Patres Romanos fingere mihi liceat , haud scio : quippe qui paucis
dum-

(α) Dio Cass. Hist. Rom. Lib. LXXVI in Vesp.

dumtaxat mensibus ante, id quod bene advertit Cl. PATINVS (α), fultitiæ ac vanitati Vitellii Imp. eo usque adulati sunt, uti in eum unum felicissimorum, sapientissimorumque Principum, ut Augusti, elogia congefferint, percussis eum in finem publico S. C. conpluribus numis, quorum aliquot loco indicato laudatus recenset PATINVS. Præterea an nulla prorsus fenatus adulantis indicia reperire sit in ipsius numis Vespasiani? quid igitur sibi volunt ii S. C. notati, adeoque publica fenatus autoritate consignati numi copiosissimi, qui sequentes ostentant epigraphes, titulosque superbos :

ADSSERTORI LIBERTATIS PVBLICAE.
SECVRITAS POP. ROMA.
LIBERTAS RESTITVTA.
VICTORIA AVGVSTI.
AEQUITAS AVGVSTI.
FELICITAS PVBLICA.
HONOS ET VIRTVS.
JVDAEA CAPTA.
JVDAEA DEVICTA.
MARS VICTOR.
ROMA RESVRGENS.

H

(α) *Patin. Impp. Rom. Numism. pag. 105.*

VICISTI CAES.

CLEMENTIA AVGVSTI.

Mitto conplures id genus numos alios, qui omnes vivo Vespasiano ex fenatus, quod finguli exhibent, consulto signati sunt, quique magnificis ejuscemodi scatent adpellationibus, variisque Romani fastus insignibus. Mitto quoque pompam triumphalem post natos homines superbissimam, eidem ab fenatu decretam. Hisce in cunctis, atque praesertim in superbo illo titulorum, praconiorumque cumulo & adparatu, nihilne tu adsentationis, nihil vanitatis, nihil nugarum vides? adeone fenatum ab omni omnino adulationis nota absolves, purgabisque?

Quibus non salibus, prosequeris tu, ut erat facetus, vel auditum patrum consilium de matris numo inlatum perscruiisset, qui de sua ipse consecratione morbo ingruente nugabatur noto illo apud SVETONIVM: ut puto, Deus fio? In postremo primum tantisper inhærebo. Nugatum ain' de consecratione Vespasianum? quid si ferio, minimeque ludibundus isthic de se, Divis ab morte adensendo, locutus fuisset Vespasianus, eodem puta sensu, quo Adrianus, adoptato Aelio Vero, languido ac brevi morituro, dixit autore SPARTIANO (a): Ego mihi DIVUM adoptavi, non filium?

(a) *Ad. Spartian. in Vita Adrian.*

Eandem in sententiam Antoninus Caracalla teste eodem (α), obciso fratre Geta, quum vereretur tyrannicam ex parricidio notam, audiretque posse mitigari facinus, si DIVUM fratrem præstaret, adpellaretque, repofuisse fertur: *sit Divus, dum non sit vivus.* Et enim certum securumque de Divinis honoribus, & *coelestibus*, quas TACITUS (β) vocat, *religionibus*, sibi a morte, pro more jam tum recepto, decernendis jubebant Vespasianum cum senatus, populi que in ipsum studia, tum Titi filii ac subcessoris pietas atque observantia. Ipsa ad hæc narrationis connexio, qualis in DIONE exstat, Flavium docet ex animo locutum: τῶν δὲ ἰατρῶν ἐπιλιμῶντων αὐτῷ, ὅτι τῇ τε διαίτῃ ὁμοίᾳ νοσῶν ἐχρήσατο, καὶ πάντα τὰ προσήκοντα τῇ ἀρχῇ ἔπραττε, τὸν ἀυτοκράτορα δεῖ, εἶπεν, ἐσθῶτα ἀποδύσασθαι. Quum autem increparent eum medici, refert DIO (γ), quod morbo correptus eadem videlicet ratione uteretur, faceretque omnia, quæ ad principatum spectarent, respondit: *Imperatorem stantem mori oportet.* Equis his dictis ludicrum quid inesse suspicetur, aut non intelligat, *stantem* eandem hic vim ac sententiam habere, quam *negotiosum*, five *muneri intentum*? Cur igitur id, quod continuo in laudato DIONE subjicitur, in jocularium dictorum

H 2

(α) *Id. in vita Anton. Getæ.*(β) *Tacit. Lib. I. Annal.*(γ) *Dio Lib. LXVI. in Vesp.*

numero putandum sit? ἐπειδὴ τε ἐπίστευσεν, ὅτι τελευτήσει, ἔφη, Θεὸς ἤδη γενήσομαι. Posteaquam autem credidit se moriturum, Deus, inquit, jam efficiar.

Enim vero concessis, relicisque his Vespasiano sua super consecratione nugis, examinemus jam sales, quibus tu inlatum Patrum de matris numo consilium ab eo perfricandum fuisse autumas. Et cur idem auditum Patrum de tot suis, quorum ante mentionem intuli, numismatibus, magnificisque inscriptionibus consilium non perfricuit, aut non præpediit? viden', in quod, quantumque denuo conjeceris discrimen laudatam a te hic, uti supra, Vespasiani mediocritatem atque moderationem? Verum salva præstabo ego omnia, ubi modica digressiuncula facta in præsens paucis ostendero, id quod supra etiam adtigi, æris signandi potestatem usque ad conlabentis imperii tempora penes senatum plenam & integram fuisse, atque adeo eum nequam ad flanda, feriundaque ex ære numismata opus habuisse Imperatorum neve jussu, neve consensu, saltem speciatim expresso.

Præterquam quod communis, hodiernorum cumpri-
mis, Antiquariorum atque rei numariæ Magistrorum sententia huic veritati subfragetur, ipsa adeo id demonstrant nu-

mismata *ænea*, in quibus S. C. nota usque se & undique conspicuam præbet, ubi in *aureis*, & *argenteis*, quæ Imperatorum usque ad Gallienum tempore procusa sunt, eadem pene disparuit, demptis pauculis, in quibus S. C. inscriptio non tam metallum, unde numus effectus, quam typum, ipsi metallo inpressum, respicit. Reservarunt equidem sibi Imperatores jus & arbitrium *aureæ*, *argenteæque* monetæ feriundæ, quarum aequæ, atque *æreæ* copia, stante adhuc dum & libera Republ., penes senatum erat omnis. At enim jam inde ab Julii Cæsaris temporibus, id quod inter alios Cl. quoque VAILLANTIVS sua in *Præfatione ad numos Familiarum Romanarum* docuit, monuitque, divisum erat uti Provinciarum, ita & monetæ imperium, ea quidem ratione, ut penes Imperatorem *Auri*, *Argenti*, penes Senatum vero *Aeris flandi*, *feriundi* potestas foret omnis, & arbitrium.

Hujus velut dimidiati Augustum inter, ac Senatum imperii monetæ argumenta præbent quam plurima cum scriptores, tum monumenta antiqua. Sic PLINIUS (α) de *aureis* scribit numis: *Paulatim Principes inminuerunt pondus AUREORUM*. LAMPRIDIVS (β) de Elagabalo: *Varias numorum AUREORUM formas invenit causa largitionis*. Rursus

H 3

(α) Plinius XXXIII. 3.

(β) Aelius Lamprid. in vita Heliogab.

idem de Alexandro Severo (α): *Alexandri habitu plurimos nummos figuravit, & quidem ELECTREOS aliquantos, sed plurimos tamen AVREOS.* Electrum, teste PLINIO (β), auro simul, argentoque, vel natura vel arte mixtis, constabat. Ultra LAMPRIDIVS de eodem Alexandro Imp. narrat (γ): *Tuncque primum semisses AVREORUM formati sunt: tunc etiam cum ad tertiam partem AVRI vectigal decidisset, tremisses, dicente Alexandro, etiam quartarios futuros, quod minus non possēt &c.* Nulla prorsus isthic fit mentio de aliqua, quam Severus adtentarit, monetæ æneæ inmutatione: scilicet nolebat videri, arguive ullo pacto in fenatus jura involasse. PLUTARCHVS (δ) de Othone meminit: *Ἀποσώλιος δὲ Γάλβα, πρῶτος αὐτὸς προσεχώρησε τῶν ἡγεμόνων, καὶ φέρων ὅσον εἶχεν ἐν ἐκπώμασι καὶ τραπέζαις ἄργυρον καὶ χρυσόν, ἔδωκε κατὰ νόμους ποιεῖν νόμισμα.* Deficienti, a Nerone, Galbæ primus ex rectoribus Provinciarum adgregavit se, adferensque, quidquid in poculis & mensis AVRI & ARGENTI haberet, tradidit, Galbæ, ad signandam ex eo MONETAM. De numis præterea argenteis SVETONIVS (ε) in Augusto: *Nummum ARGENTEVm nota fideris Capricorni, quo natus est, percussit.*

(α) Id. in vit. Alex. Severi.

(β) Plin. Lib. I. c. 34.

(γ) Lamprid. l. l.

(δ) Plutarch. in Galba.

(ε) Sueton. in Aug. c. 24.

Ad hæc STATII (α) versus, quos ad levandum Hetrusci, mortuum patrem lugentis, dolorem concinnaverat, nobis manifesto indicant, eundem Hetruscum præfectum fuisse metallo, nomine Cæsarum signando:

*Quæ DIVVM in vultus igni formanda liquescat
 Massa, quid Ausoniæ scriptum crepet igne MONETÆ.*

Id autem metallum, quo cudendo occupabantur Monetarii Cæsarum, existisse *aurum & argentum*, denuo luculentissime demonstrat Inscriptio antiqua, Romæ sub exitum seculi sexti supra decimum detecta, & a GRVTERO prolata. Istius Inscriptiois, imperante Trajano factæ, initium ita habet: (β)

FORTVNAE AVG.
 SACRVM
 OFFICINATORES. MONETAE
 AVRARIAE. ARGENTARIAE
 CAESARIS.

Jam vero quod de plena senatus autoritate in *signando aere* dixi, id præter hætenus dicta adfirmo insuper,

(α) Stat. Sylv. L. III. 433.

(β) Grut. LXXIV. 1.

& conroboro autoritate DIONIS (α), cujus hæc sunt verba de Caligula: Τῆ δὲ δὴ τῆ Γαίῃ μνήμη ἀχθόμενοι, τὸ νόμισμα τὸ χαλκῆν, πᾶν ὅσον τὴν ἐμόνα αὐτῆ ἐντετυπωμένῃ εἶχε, συγχωνεύσθαι ἐγγώσαν. Caji memoriam ægre ferentes, senatores, omne AEREVM numisma, quod ejus imaginem habebat impressam, conflari jusserunt. Aereum dumtaxat Caligulae numisma conflatum scribit DIO, non aureum, non argenteum: quia scilicet æreum solum jussu senatus signatum fuerat, atque adeo ejusdem decreto conflari solum poterat. Huc valde quam adposite facit, quod Inlustrissimus Baro DE LA BASTIE (β) hanc in sententiam scribit: Nota S. C. seu autoritatis senatoriæ δῆγμα comparet in omnibus majoris & mediæ formæ numis aeneis ab Augusto usque ad Florianum & Probum, & in iis, qui minoris sunt moduli, usque ad Antonini Pii tempora, post quæ nullum, minoris formæ quidem, aeneum reperire est numisma, quod Romæ percussum credi possit, usque ad Trajanum Decium, sub quo denuo ejusce moduli reperiuntur numi cum S. C. Diversitas (concludit Doctissimus hic Antiquitatis Investigator) adeo constans, unaque adeo memorabilis, quandoquidem moneta aurea & argentea præter εἰκόνα Cæsaris, quam præseferbat, nihil quidquam prærogativæ aut meriti ad usum & commercium quotidianum adferebat, quum contra aenea Cæsaris
imagini

(α) Dio Lib. LX.

(β) In Commentar. ad P. Jobert Science des Méd. T. I. p. 209.

imagini notam præterea senatoriæ autoritatis adderet; talis, inquam, diversitas an aliunde exstitisse judicanda sit, quam ex partitione rei, potestatisque numariæ, Cæsarem inter, atque senatum facta?

Ut ergo in auream, & argenteam Imperatores omne sibi jus vendicabant monetam, ita senatui integerrima *æneæ* relicta est copia atque potestas, usque adeo, ut haudquaquam necesse habuerint quampiam ex ære monetam flaturi, & signaturi, aut novum Principis imperium confusumve præstolari, aut ejusdem, si qua forte ex auro argento-ve prior feriunda curasset numismata, exemplum actutum in ære imitari. Hinc fortassean & ratio peti possit, cur, ubi *comphures aurei* & *argentei* Othonis numi præsto sunt, adeo tamen pauci & rari ejusdem existant *ænei latini*. Nempe habebat sibi Otho senatum Romanum perinensum, atque infestum. PLUTARCHVS (α) rogantes inducit milites: Τῶν γεγοναστων οἱ Καίσαρος πολέμιοι οἱ συγκλητικοί; ubi essent HOSTES CAESARIS SENATORES? TACITVS (β), eo defuncto, ait: *Milites INFENSVM Othoni SENATVM ad huc arbitrabantur*. His non absimilia documenta etiam DIO profert.

I

(α) Plutarch. in Othone.

(β) Tacitus Lib. I. Histor.

Inde nunc adeo conlige tibi responsum ad ea, quæ adhuc de jussu, consensu, & autoritate Vespasiani, ut si ista ad æneum Vespasie numum cudendum necessaria fuissent, sensisti & scripsisti, quæque hoc insuper loco de imitando ab senatu Vespasiani exemplo commemoras. Quamquam neque istiusmodi pro causa mea egeo responsi: liberum enim mihi est dicere, de quo quidem infra ex proposito acturus sum, Pollæ numisma sub Nepotibus Tito aut Domitiano esse signatum; unde tota, si quæ tibi super, difficultas circa Vespasiani seu mediocritatem, seu autoritatem, penitus tollitur conciditque.

Unum etiamnum mihi superat isthic dubium de numis Domitillæ, Vespasiani conjugis, cujus tu effigiem extra dubium esse ais, a Tito tandem in moneta signatam. Huic namque sententiæ adversatur ejusdem numisma, quod Cl. PATINVS (a) exhibet: in hujus adversa caput Domitillæ adparet cum epigraphe græca: ΦΛΑΟΤΙΑ ΔΟΜΙΤΙΛΛΑ. Aversa repræsentat *serpentem equi currentis dorso inpositum* cum nota subscripta: [Σ. Λυκάβαντος ἐκλε anno sexto, nempe imperantis Vespasiani. Addit PATINVS sequentia: *Uxoris imaginem (cujus memoriam Imperatori jucundam Græci nove-*

(a) Patinus *Imp. Rom. Numism. f. 109.*

rant) quasi redivivæ, ex ære cuderunt dignitatis summæ, quam illi fata inviderant, participem facturi. Hoc vero symbolum SERPENTIS, & EQUI vitæ brevitatem Domitillæ designare videtur: serpente enim annus in se recurrens, equo currente celeritas exprimitur. Verum multo certius, atque luculentius testimonium præbet mihi proprius, quem meo in Museo hodieque adfero, ejusdem Domitillæ numus, in cujus parte altera expressis verbis legitur: ΑΥΤΟΚ. ΚΑΙΣ. ΣΕΒΑΣΤΕΥΣΙΑΣ. Imperator Cæsar Augustus Vespasianus, cum adjecta in medio nota: . imperii annum quartum designante; altera caput refert Domitillæ. Neque dixeris, isthæc Domitillæ Vespasiani filiæ esse numismata: quippe hæc nusquam legeris absque MEMORIAE epigraphe, & adjecto Titi fratris, sub quo primum in metallo ad immortalitatem consecrata fuit, nomine. Intelligis hinc, opinor, non omnia omnino, quod ais, Domitillæ Vespasiani Conjugis numismata primum sub Tito filio procusa.

Scena mutata inter Ψυάδας, & Ornatrices te ingeris, minime veritus, dum meæ Vespasie fiat male, ne te fors ipsum, virum moribus antiquis gravem, atque non nisi cum doctis, mortuisque confabulari solitum, procax alioquin & nugax puellarum cubicularium chorus male adcipiat, faciatque ludos. Cultum capitis ut cum ornatu certarum

ejus temporis Augustarum comparem, præcipis. Comparavi; inspexi inprimis caput Domitillæ; neque hujus capillorum fabricam deprehendi valde dissentaneam illi, quam mea præfert Vespasia: examinavi præterea Stætiliæ Messalinæ Neronis, Valeriæ Messalinæ Claudii, Galleriæ Fundanæ Vitellii Impp. uxorū capita; neque hæc multum absimilia inveni. Tu ipse confiteris, Vespasiam meam ad Juliam Piam Severi uxorem adcedere, quin cum Salonina commatis Alexandrini belle congruere. Cave, quæso, latina inscriptione te finas prohiberi ab hac cum illa comparanda: cur enim Alexandriae præter græcos non æque latini aliqui poterant signari numi, atque in aliis Græciæ urbibus? annon habemus numismata & græca, & latina urbis Patrassensis in Achaja? annon Cl. HARDVINVS (α) inter Damasci numos recenset jam latino, jam græco solum, jam utroque simul loquentes idiomate? Certe sub Vespasiani Imperatoris primordia Alexandriae græcam una, & latinam signatam esse monetam veri est quam quod simillimum. Audiamus DIONEM (β): Ἀὐτὸς δὲ, τὰ τε ἐν τῇ Συρίᾳ ἐπιδὼν, καὶ τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Γεδαιῶς ἄλλοις τισὶ προσάξας, ἐς τὴν Αἴγυπτον ἐκομίθη καὶ συνέλεγε χρήματα, ὧν περὶ καὶ τὰ μαλιστα ἔχρηξε, καὶ σίτον, ἣν ὅτι πλείστον ἐς τὴν Ῥώμην ἀποσείλη.

(α) Harduin. Opp. Sel. pag. 48.

(β) Dio. Lib. LXV. in Vitellio.

Ipsè, Vespasianus, inspectis rebus Syriae, praefectisque aliis Ducibus bello Judaico, in AEGYPTVM contendit, & PECUNIAM, qua maxime ei opus erat, itemque frumentum conligit, ut Romam, quam maximum numerum possit, mittat. PECUNIA isthæc certo signabatur in totius Ægypti metropoli Alexandria; erat hæc urbs præterea emporium celeberrimum; aliqua tum exercitus, Vespasiani imperiis subditi, pars cum eodem ibi commorabatur: quid itaque mirum, si in ea urbe præter Græcam & Latina cudebatur moneta, tum copiarum Romanarum stipendiis, tum ipsorum incolarum inter se, & cum militibus commercio deservitura, tum etiam Romam transmittenda? Quin itaque hic dixerò, ipsum Vespasie numum Alexandriae signatum? Alexandrini namque Vespasianum, narrante eodem DIONE (α), πρώτοι αὐτὸν ἀνλοῦρα-τορα πεποιήσαν, primi omnium Imperatorem fecerant; poterant igitur ad inlustrandos ejusdem natales, quum minus id per obscuram ad id tempus Flaviorum gentem liceret, splendorem mutuari ab Vespasie matris genere nobilissimo juxta, ac vetustissimo, ejusque nomine monetæ inpresso, in populum vulgare, efferreque; præsertim quum ipse quoque Vespasianus inde nomen traheret suum, atque in ipso aliorum nihil decorum & ornamentorum, Principe dignorum, desideraretur præter unam natalium claritudinem, generisque

I 3

(α) Dio Lib. LXXVI. in Vespas.

nobilitatem, priscis nihilominus illis summe expetitam, maximeque pensam. Annon Tiberius Alexander, Aegypto praefectus, quique legiones suas Vespasiano, tum primum salutato Imperatori, adjunxerat, alia inter, & Vespasiae poterat procudere numisma ad honestandum hoc pacto filii ortum, maternique generis claritudinem ostentandam? Satis enim liquet, Quaeitores ac Praetores Provinciarum jus atque potestatem habuisse monetæ non militibus modo distribuendæ, verum & cudendæ. Nolo jam in his copiosior esse, quippe plura sub *hujus Dissertationis* finem, ubi simile recurret argumentum, dicturus.

At dabo etiam, cultui capitis Vespasiae meae cum aliarum ejus temporis Augustarum ornatu non convenire, quid tu inde? Jam ego te inspicere jubeo, atque contenta opera contemplari Augustarum numos; & his fere omnibus inspectis, vix binas adfero te inventurum pari prorsus modo cincinnatas, comptasque. Tu igitur continuo singulos harum numos inter adulterinos eapropter proscripseris? En ut denuo malleum inter & incudem medius hæreas! Hæc ipsa tanta varietas firmum super capitis, capillorumque cultu haud patitur nos ferre judicium. Nempe id, a capitis ornatu in volubili adeo sexu petitum, argumentum levioris etiam ponderis est, ac illud, quod supra ex oris, lineamen-

torumque diversitate haussisti. Quam autem mutabile hac in parte feminarum ingenium fuerit, non tu tantummodo nosti, sed veterum quoque abunde conpertum faciunt exempla.

Sic illa tempestate jam veluti *rhinocerontes* feminis prominebant ex capitibus, jam *cometæ* vacua horum spatia pererrabant. Erant, quæ crinem fastigiabant, & summum in verticem adstringebant, ut veluti turritam Cybelen referre viderentur; de hujuscemodi aliqua JUVENALIS (α):

*Tot adhuc compagibus altum
Ædificat caput.*

Erant, quæ adscitios infuebant crines, quibus nimirum non erant promissi. APVLEJVS (β): *Adtextis capite crinibus feminam mentiebatur.* Acus quoque comatoria, ut hodieque non nullis, sic antiquis erat solemnis. PETRONIVS (γ) *Psyche acu comatoria, cupienti mihi invocare Quiritium fidem, malas pungebat.* MARTIALIS (δ) item:

(α) Juvenal. satyr. 6.

(β) Apulej. Libr. XI.

(γ) Petron. in Satyr.

(δ) Martial. lib. II. Epigr. 66.

*Unus de toto peccaverat orbe comarum
Annulus, incerta non bene fixus acu.*

ISIDORVS in eandem sententiam (a): *Acus sunt, quibus in feminis ornandorum crinium compago retinetur, ne laxius fluant. Acus hæc ex VLPIANO liquet gemmis fuisse distinctas, quod & hodie fieri solet. Varia hæc cultus seu ornatus muliebris discrimina paucis complexus est TERTULLIANVS (β), ubi sic loquitur: Quod crinibus vestris quiescere non licet, modo substrictis, modo relaxatis, modo suscitatis, modo elisis. Aliæ gestiunt in circinos coercere, aliæ, ut vagi & volucres elabantur, non bona simplicitate. Adfigitis præterea nescio quas enormitates sutilium atque textilium capillamentorum, nunc in galeri modum, quasi vaginam capitis, & operculum verticis; nunc in cervicem retro subgestum.*

Superfedeo sexcentis aliis, quas feminæ in capitis, comarumque cultu olim adhibuere, formis modisque hic percensendis; quum propemodum ad lanam caprinam, nempe pilos, horumque formam noster devolutus sit sermo. Age jam, & instabili adeo atque incerto innitere fundamento! Ipse certo P. JOBERTVS, & Illustrissimus ejus Comenta-

(a) Isidor. Lib. XIX.

(β) Tertull. de Cultu Fem.

mentator, a me alias laudatus, fatentur, necdum vocabula nobis subpetere, quibus tam diversas capitum capillorumque femineorum fabricas, in antiquis obcurrentes numis, commodum explicemus.

Cultu Vespasiam Nursiano exhiberi pace mea adfirmaris, aut negaris; quamquam nolim, inde concludas, hunc Nursianis solum mulieribus fuisse capitis ornatum: eum namque vel maxime Romanis Vespasiani ævo matronis familiarem existisse, inter alia testatum facit Monumentum, quod *ad aquarum receptacula Tbermarum Vespasiani* conditum e *Boissardo GRUTERVS* (α) producit; in isto Effigies Hellenicæ, quæ id marito, filio, filiaque, & sibi posuit, cum capillorum fabrica illi, quam Vespasia meo in numismate refert, germanissima cernitur. Interim, misso hoc, illa, quæ mox adjungis, verba ad limam revocare, atque exactiore trutina examinare constitui. *Contra ad sensum filii*, inquis, *jam disputavi superius, cedo quis effigiem furtim sublegerit?* Disputasti tu equidem contra ad sensum Vespasiani; quo autem subcessu id feceris, argumenta, quæ adversa ex acie obposui, doceant. Cetera plane atque latine tibi dico, me penitus latere, quid illa tua hoc loco sibi velit quæstio: *cedo, quis effigiem furtim sublegerit?* Ad hoc namque ut

K

(α) Gruter. Pag. DCCCXXXII.

Vespasiani imago in æs incidi, scalpique posset, fat erat, si eadem a familia, aut filio Principe, id quod tu ipse isthic admittere videris, eo in cera fuerat adseruata modo ac more, qui tum nobiles apud Romanos obtinebat, vigebatque.

Atque profecto neque tu facile adseueraveris, Vespasianum eo usque aut matris defunctæ inmemorem, aut maternæ claritudinis incuriosum existisse, ut ne ejus quidem imagini, secus atque tum nobilium illius seculi mos ac genius ferebat, inter alias avorum maternorum ceras locum penes se relinqueret. Sed neque a temporum illorum ratione & consuetudine remotum, neque ab Vespasiani dignitate alienum, contra e re potius ipsius futurum erat, si paterni Flavio generis obscuritatem materni Vespasiorum claritudine velut cooperiret, aut, si mavis, inlustraret; atque adeo & nobilitatis laude in populo claresceret. Habebat ille præ oculis exemplum Germanici Cæsaris, cui, ut refert TACITVS (a), sub Tiberio aula præ Druso favebat, quia CLARITUDINE MATERNI GENERIS anteibat avum M. Antonium. Contra Drusum proavus Eques Rom. Pomponius Atticus dedecere Claudiorum IMAGINES videbatur. Nec minori ad materni generis claritudinem tuendam & amplectendam, præcipue ubi paternum inhonorem atque obscurum est, incitamento esse

(a) Tacit. Anual. II. 43.

poterat Sabina Poppæa Augusta, Neronis Imperatoris uxor secunda, quæ T. Ollio patre genita, verba sunt ejusdem TACITI (α), sed nomen AVI MATERNI sumpsērat, illustri memoria Poppæi Sabini, Consulari & triumphali decore præfulgentis. Nam Ollium, honoribus nondum functum, amicitia Sejanii pervertit. E converso Cajus Imp., quod prodidit SVETONIUS (β), Agrippæ se nepotem neque credi, neque dici ob INOBILITATEM ejus volebat, succensēbatque, si qui vel oratione vel carmine IMAGINIBVS eum Cæsarium insererent. Ad hæc laudatus ante TACITVS (γ) adducit Firmium Catum senatorem, qui juvenem nobilissimum Libonem Drusum e Familia Scriboniorum ad luxum & æs alienum hortatur, dum proavum Pompejum, amitam Scriboniam, quæ quondam Augusti Conjunx fuerat, consobrinos Cæsares, plenam IMAGINIBVS domum ostentat.

Optime tenes, KHELLI ERVDITISSIME, Romanis Nobilitatem, & Imagines ejusdem vocabula fuisse valoris atque sententiæ, ita ut si quis una tantum, nempe sua gauderet imagine, homo novus, si nulla, ignobilis & obscurus, si majorum imaginibus, nobilis, & imaginibus clarus, & quo plures hæ essent, eo etiam ille nobilior censeretur. Ita

K 2

(α) Tacit. Annal. XIII. 45.

(β) Sueton. in Calig. c. 23.

(γ) Tacit. Annal. II. 27.

quoque *Jus imaginum* consequi, idem illis sonabat, ac *Nobilitatem* seu Magistratus & honores adipisci. CICERO (α): Ego me ob *adilitatem* mihi delatam adeptum esse intelligo antiquiorem in *senatu dicendæ sententiæ locum*, *Togam prætextam*, *sellam curulem*, *JVS IMAGINIS ad memoriam*, *posteritatemque prodendam*. Hæ majorum *imagines* in *atriis* adservabantur, & quum quis ex ea gente defungeretur, in funere præferebantur. SENECA (β): Qui *IMAGINES* in *ATRIO* exponunt, & nomina *familiæ suæ* longo ordine ac multis *stemmatum* illigata *flexuris* in parte prima *ædium* collocant, *noti magis sunt*, quam *nobiles*. PLINIUS Major (γ) Vespasiani famulus: *Apud majores nostros in Atriis hæc erant*, quæ *spectarentur*, non *signa externorum artificum ærea aut marmorea*. EXPRESSI CERA *VULTVS* singulis disponebantur *armariis*, ut essent *IMAGINES*, quæ comitarentur *GENTILITIA FVNERA*, semperque defuncto aliquo totus *aderat* *familiæ ejus*, qui unquam fuerat, *populus*. SILIVS: (δ)

*Non Conjunx, native aderant, non juncta propinquo
Sanguine turba virum, aut celsis de more feretris
Præcedens prisca exséquias decorabat IMAGO.*

(α) Cicero Orat. in Verr.

(β) Seneca de Ben. III. 28.

(γ) Plinius Hist. Nat. XXXV. 2.

(δ) Sil. Ital. de Bello Punic. L. X.

TACITVS libro ante laudato : (α) *Sotta Messalinus ,
ne IMAGO Libonis exsequias posterorum comitaretur , censuit.*
Idem alibi : (β) *Viginti clarissimarum familiarum IMAGINES
antelatae sunt &c.*

Imagines etiam *annulis* inculptas gestabant veteres.

OVIDIVS : (γ)

*Hæc tibi dissimulas , sentis tamen omnia dici ,
In digito qui me fersque refersque tuo :
Effigiemque meam fulvo complexus in auro ,
Cara relegati , quæ potes , ora vides.*

CICERO (δ) : *Nec tamen Epicuri licet oblivisci , si cupiam ,
cujus imaginem non modo in tabulis nostri familiares , sed etiam
in poculis , & in ANELLIS habent.* PLINIVS Junior (ε) :
*Quod paulo tardus feci , dum requiro gemmam quam sibi ha-
bentem imaginem Pacori , & quibus insignibus ornatus fuisset , sub-
tractam indicabat. In annulis præterea signatoriis imagines ad-*

K 3

(α) Tacit. L. I. 32.

(β) Id. Annal. III. 76.

(γ) Ovid. Trist. I. Eleg. 7.

(δ) Cicero de Fin. bon. & mal. V. 1.

(ε) Plin. Epist. X. 16.

hibebant ; in hanc rem SVETONIVS de Augusto (a) loquitur : *In diplomatibus , libellisque , & epistolis SIGNANDIS , initio SPHINGE usus est : mox IMAGINE Magni Alexandri , novissime SVA , Dioscoridis manu sculpta , qua SIGNARE infecuti quoque Principes perseveraverunt.*

Jam ab solemnibus hac & communi , apud cunctos Romanos nobiles obtinente , *Imagines* suæ gentis fingendi , adfervandi , gestandi , ac præcipue in funeribus præferendi consuetudine soli abstinerint , desciverintque Vespasie propinqui ? Nihil quidquam matri Vespasiano , & Sabinus , nihil avie Titus & Domitianus , nihil adfines & propinquæ alii e Vespasiorum gente adfines , necessarii & propinqui , an potius nihil sibi ipsis , generi nimirum ac nobilitati suæ , tribuisse censendi sint ? Erat Vespasia , id quod sæpius jam ex SVETONIO audisti , genere nobilissimo , ac vetustissimo oriunda ; exstabant igitur illius *imagines* æque , atque majorum cum *ad memoriam , posteritatemque prodendam , tum ad comitanda gentilitia funera.* Neque fors dixeris , nobilium tantummodo virorum , sed non feminarum *imagines* ab antiquis expectas , atque custoditas fuisse : & enim ex paulo ante dictis , adductisque exemplis in comperto est , materni quoque generis *claritudinem ac nobilitatem* , atque adeo & *imagines* priscis in numero , atque pretio habi-

(a) Suet. in Octav. Aug. c. 50.

tas. His addo præterea, quod SVETONIVS (α) de Galba Imp. commemorat: *Nulla gradu contingens Cæsarum domum; sed haud dubie nobilissimus, magnaque & vetere prosapia: ut qui . . . Imperator etiam STEMMA in atrio proposuerit, quo paternam originem ad Jovem: MATERNAM ad Pasiphaen Minois uxorem referret. IMAGINES, & Elogia VNIVERSI GENERIS exsequi longum est.* En hic mentionem & Maternæ originis, & imaginum universi, adeoque materni etiam generis!

Ad hæc perbene nosti tum ex græco Vocabuli etymo, tum ex autoritate PLINII (β) dicentis: *STEMMATA lineis discurrebant ad IMAGINES pictas: isthæc fuisse coronas, in quarum medio cera expressi erant majorum vultus, lineis discurrentibus ad imagines pictas, & signantibus cognationis gradus.* Vnde rursus manifestum existit, nobilium quoque *feminarum imagines, ab stemmate in atrio proposito, exhibitas fuisse ad prodendam Nobilitatem, indicandosque necessitudinis gradus.* TACITVS (γ) item duarum nobilissimarum *feminarum imagines profert: EFFIGIES Poppææ prorunt. Octaviæ IMAGINES gestant humeris, spargunt floribus, foroque ac templis statuunt.* Quam plurima id genus

(α) Sueton. in Galb. cap. 2.

(β) Plin. Hist. Nat. XXXV. 2.

(γ) Tacit. Ann. XIV. 61.

testimonia alia & exempla subpeterent, si ad alia prope-
ranti aut animus, aut necessitas foret eorum hic percensenden-
dorum.

Aliud nempe hic mihi adhucdum subit: memini su-
pra jam ex SVETONIO, *Vespasiorum complura MONVMENTA* existisse, magnum indicium splendoris Familiae & vetustatis. Jam denuo ex nominis etymo palam est, monumentum esse, ac dici, quod servandæ memoriæ gratia existit. Hinc, teste FÆSTO, Fana, porticus, scripta, & quidquid ob memoriam alicujus factum est, nomine *monumenti* venit. Sic thermæ, Pantheon, & porticus Vipsania vocantur *Monumenta Agrippæ* a TACITO *Annal. XV. 39.* Hic idem (α) Basilicam Aemilii Pauli vocat *Aemilia Monumenta*: *His- dem diebus Lepidus a senatu petivit, ut Basilicam Pauli, AEMILIA MONVMENTA, propria pecunia firmaret, ornaretque.* In monumentorum numero præprimis quoque censebantur defunctorum *sepulcra.* VARRO (β): *Monumenta ideo secundum viam, quo prætereuntes admoneant, & se fuisse, & illos esse mortales.* Sepulcris vero *statuas, & imagines mortuorum fuisse inpositas* ille demum ignorat, qui nescit, quanta religione & adfectu veteres, præsertim Romani, in propin-

(α) Tacit. *Annal. III. 72.*

(β) Varro *de Ling. Lat. V. 6.*

pinquos & necessarios, fato functos, tum etiam, quam infano fervore ac studio in hujusmodi signa & statuas ferebantur. Ad id firmandum bina modo adducam testimonia CICERONIS: (α) *Ejus, Tanagrææ, non longe a Tanagris SIMULACRUM e marmore in SEPULCRO positum fuit.* Idem in eadem oratione: *Hanc Deam quisquam violare audeat IMAGINEM meretricis, ornamentum SEPULCRI.* Huic tertium coronidis loco adcedat testimonium ex LIVIO: (β) *Alii Romæ, alii Linterni & mortuum, & sepultum; utrobique MONUMENTA ostenduntur & STATVAE.* Nam & Linterni MONUMENTVM, MONUMENTOQUE STATVA superimposita fuit Et Romæ extra portam Capenam in Scipionum MONUMENTO tres STATVAE sunt. POLLUX (γ) *statuas quoque in sepulcrorum ornamentis numerat.* FESTVS item in *statua Ludii ait: super ossa ejus columna cum ipsius EFFIGIE posita est.* Taceo jam ipsa sepulcrorum signa marmorea, in veterum monumentis obvia, atque passim visenda.

Noli mirari, diutius me his immoratum: ex præparato id egi, quo iis, quæ isthic super *Ceris, Imaginibus*

L

(α) Cicero pro Domo. 43.

(β) Livius XXXVIII. 56.

(γ) Pollux III. 19. VIII. 42.

Gemmis, & *Statuis* in unum quasi locum constipasti, una omnibus obcurrerem, eaque tamquam in radice subciderem.

I nunc, & percontare: ecquisnam *Vespasie effigiem furtim sublegerit*? Non opus hic *furtiva sublezione*, ubi illam seu in familiae, necessariorumque *atriis*, seu in ipso *sepultura loco*, seu denique in *monumentis* aliis in propatulo cuique intueri licebat. Neque opus inepti cujusdam *plaste*, aut *pictoris*, qui

Delphinum sylvis adpingat, fluctibus aprum,

arte conquista, seu commentitia, qua diversum longe ab eo, quo viva usa sit Polla, capitis cultum eidem adfinxerit; ubi prototypa praesto erant, viventis tempore, atque adeo secundum nativam explicita formam: unde et Triumvir Monetalis, aut flator, aut typarii faber, qui in effigie *Vespasie* occupabantur, capitis aheni formam mutuari poterant; nisi forte tu iterum *Vespasiam*, feminam nobilissimam una, atque honoris sui studiosissimam, adeo ab nobilium tum consuetudine abhorrentem, imo generis & nobilitatis suae eousque incuriosam fingas, uti effigiem suam neque in cera, neque alia in materia ullo pacto exstare voluerit;

quum tamen vel libertorum, fervorum, scortorum superba undique cerneret monumenta.

Certe Sabinus Pollæ meæ filius major natu, quem SVETONIUS (α) *ad præfecturam urbis usque processisse* testatur, quique matri carus, & honorum admodum adpetens videbatur, materni generis claritudinem atque nobilitatem minime neglexisse, aut oblitterasse censendus est. Erat ei hujus contestandæ multiplex copia & occasio; quippe *Præfectus urbi*, id quod pluribus declarat Antiquariorum Lumen SPANHEMIUS (β), summo a Consulibus apud Romanos potiebatur imperio, ut adeo PLUTARCHUS (γ) *Præturam urbanam* dicat τὴν μέγιστον ἔχουσαν ἀξίωμα, *eam, quæ maximam habeat dignitatem*. SVETONIUS (δ) de Domitiano tradit: *Cæsar consalutatus honorem PRAETURAE VRBANAЕ consulari potestate suscepit*. Quum itaque summa rerum, *Consulari* nempe *Potestate* potiretur Sabinus; numquid & hanc circa æs signandum, flandumque, quippe jus unice a Consulibus Patrumque arbitrio pendens, exercere ipsi fas erat? Tot, tantaque eidem hac super re prælucebant exempla in-

L 2

(α) Sueton. in Vesp. c. 1.

(β) Spanh. de Præstant. & Usu Num. Ant. Diff. X. p. 119. & seq.

(γ) Plutarch. in M. Brut. p. 986.

(δ) Sueton. in Domitian. cap. 1.

ferioris longe dignitatis Magistratum, nimirum Triumvirorum Monetalium, qui e familiis suis defunctos, publica etiam urbis moneta, ad duraturam nobilitatis ac gentis suæ memoriam, consignare non dubitarunt. Ita præ plurimis aliis habebat quoque is exemplum C. Marii Trogi, qui omnem Augusti familiam in uno exhibuit numo, in quo capita Caji & Lucii Cæsarum, ab Augusto adoptatorum, una cum Julia eorum *matre*, & Agrippæ conjuge intermedia repræsentabantur: producit hunc conquistæ elegantiae numum VAILLANTIVS *Tom. II. Numism. Præst. p. 22.* Habebat insuper exemplum Bruti, qui plane, quod Dio (α) testatur, ἐς τὰ νομίσματα, ἃ ἐκόπτετο, ἐμύνα τε αὐτῆ ἐνετύπε, *numismatibus, quæ faciebat, suam ipsius imaginem inpressit.*

Eccur igitur filius, amplissimo usus honore ac imperio, matris memoriam æneo numo cohonestare aut formidasset, aut detrectasset? Adservabat ille in atrio inter avorum maternorum ceras, totidem nobilitatis ac splendoris proprii testimonia, matris dilectissimæ juxta, ac nobilissimæ imaginem: isthanc Triumviro, coelatori, flatori, fabro monetario monstravit, an commodavit monetæ incidendam? Hicne denuo confugies ad *subreptionem furtivam*? Annon

(α) Dio XLVII. p. 341.

similiter Vespasie frater, quem *Senatorem Prætorie dignitatis* conpellat SVETONIVS (α), tot aliorum inductus exemplis, in fororis juxta, atque gentis suæ Vespasie decus, & monumentum perenne, æreum ferire procudereque potuerat numisma? quum aliunde constet, Provinciarum Prætoribus monetæ signandæ jus fuisse.

Sed isthic denique locus est aliquid dandi, quam toties deprædicasti, Vespasiani *mediocritati*. Poterat fortassis nonnihil feruisse! Principis animum conspecta matris imago, publico urbis in ære, fratris vel avunculi sui imperio, se aut incio, aut etiam invito, consignata; hinc eam aut subpresserit, aut aboleverit. En non incongruam aliquam singularis Vespasie numi causam! Simile quid supra de æneorum Othonis numorum raritate adnotaveram.

Ex adhuc dictis, & porro dicendis fatis cognoris, me minime in eas conjectum esse angustias, uti opus habeam confugere ad sacram, quam jactitas, anchoram, nimirum *ÆNEAE VICI* librum, cui titulus: *Augustarum imagines æneis formis expressæ*. Interea tamen tantum abest, quod tu contendis, ut ejus autoritas numismati meo obficiat, ut po-

L 3

(α) Sueton. in *Vespas.* c. 1.

tius ad propositum faciat, quam quæ maxime. Eidem namque falso adpingis hæsitacionem super imaginum, quas adducit, sinceritate propterea, quod in præfatione dicat: *Hæc quidem, nimirum picturarum exemplaria, an vere ex antiquis numismatibus, vel sculpturis, vel ex statuis deprompta fuerint, non facile adfirmaverim.* Nullum hic indicium hæsitacionis de exemplarium integritate: hæsitat modo de fonte, unde hausta sint. Noverat quippe vir doctissimus, diversos esse fontes, unde ii, qui veteris monetæ studiis adtendunt, sua delibant testimonia, videlicet: *Codices, numos, marmora, lapides, statuas, & quæ sunt cetera his similia monumenta.*

Tribus primis, quas ex *FULVIO* libro, quem laudatus *VICVS* testem adhibet, depromptas adducis, matronis, numi honore destitutis, alias ex eodem, & quidem multo plures obpono, nominatim: *Juliam Augusti filiam; Liviam ejusdem uxorem; Agrippinam Tiberii Conjugem; Antoniam; Drusillam & Livillam Cæsar. sorores; Octaviam Claudii filiam; Valeriam Messalinam; Statiliam Messalinam; utramque Domitillam, matrem & filiam: harum singularum numos recenset Inlustrissimus MEDI0BARBUS; in istarum numero & censu, & quidem serie non interrupta, Vespasiam meam locat Andreas FVLVIVS. Cur ergo tu*

hanc unam ab reliquarum istarum coetu eximis, & monetali prærogativa exuis?

Quid? quod præterea FVLVIO fictionis notam impingere non vereris? audiamus causam: *Poterat aliquarum matronarum, quæ ibi referuntur, vultus ex monumentis aliis, puta statuis, expingere; at tamen hoc de Vespasiani matre iterum inficior.* Adeo nempe firmiter tuo jam animo infedit opinio, nullum usquam extitisse Pollæ seu numisma, seu imaginem, ut FVLVIVM pene cogas in statuis asyllum quærere. Verum, age, hæreamus tantisper in statua! *Cedo, sciscitaris tu, a quo hæc posita fuisset? a filio? an ab senatu?* Senatus auctoritatem hic supervacaneam ajo: Igitur a filio? sin minus a Vespasiano, ut hoc tibi dem; certe ab Sabino, quem paulo ante audisti *Prætorem Urbanum*, maxima munitum potestate, statuta fuerit. Adcepisti prius, sepulcris statuas inponi solitas. Inmodicam Romanorum, qua in statuas non tam ferebantur, quam rapiebantur, propensionem, insanamque libidinem tu ipse in Libello, quem *de Nerva nate Augusti aureoformæ maximæ ex rudibus Herculani eruto* nuperime luci publicæ donasti, & fateris, & priscis ex scriptoribus conprobas. Profecto eo illi processerant, ut non solum claro ortis genere, sed & ignobilibus, imo ipsis adeo mancipiis, & scortis, quid plura? brutis animantibus su-

perba erigerent monumenta, ac simulacra; id quod sepulcrorum rudera, & inscriptiones hodieque testantur. Sepulcra, statuis carentia, veluti per contemptum *pagas* adpellabant. Unius jam Vespasie matronae nobilissimae monumento in communi illa, & inolita consuetudine *statuam* nega fodes!

Atqui neque a filiis positam demus. Numquid Vespasie fratri, de quo paulo ante ex SVETONIO, praetoriae senatori dignitatis aut indecorum, aut illicitum dixeris simili, pro seculi genio, fororis, tot avorum imaginibus clarae, sepulcrum conlustrare ornamento? An non ipsa Vespasia, adhucdum in vivis degens, *aere suo* sepulcrum sibi condendum, idque de more statua ornandum curarit, exemplis inducta alienis, quorum testes, quae sepulcris, statuisque inscriptae leguntur, sequentes sunt *sigla*: S. P. P. P. S. C. *sua pecunia propria poni sibi curavit*. Annon Pollae propinquis, necessariis, amicis, aliisque in matronae hujus nobilissimae, imo augusti genitricis honorem *aere conlato* statuere fas erat statuam? Hujus iterum testimonium praebent Epigraphae, quae visuntur antiquae: EX AERE CONLATO, & AERE CONLATO. Exemplum adfert SVETONIUS (a): *Medico Antonio Musae STATVAM AERE CONLATO statuerunt.*
Huic

(a) Suet. in Aug. c. 59.

Huic geminum addit PLINIVS (α): *P. Minutio, Praefecto anno-
nae, extraportam trigeminam unciaria STIPE CONLATA. Age
jam, & ex his, qui potior tibi adriferit, lege modum, cui
cui demum Phidiæ, statuam Vespasiæ locandi!*

Id, quod hoc loco ex SVETONIO, & DIONE
CASSIO addis de Vespasiano, *ab Legatis pro decreta sibi
non mediocris summae statua colossæa, argentum potius de-
poscente, nihil quidquam efficit, præterquam nimiam, quæ
Vespasiano merito ab omnibus vitio vertebatur, pecuniæ
cupiditatem, qua eum incitatum idem DIO (β) tradit: Πολ-
λὰ μὲν γὰρ χρήματα καὶ ἄλλως παρ' αὐτῶν ἐξέλεξε, μηδὲνα
πόρον, μηδ' εἰ ἐπαίτης τις ἦν, παραλιπὼν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἄλ-
λων καὶ ἐκ τῶν ἱερῶν ὁμοίως χρηματιζόμενος. Pecuniam tam
multam conlegisse, nullo genere tributi prætermisso, ut ne mendi-
cis quidem pepercerit, ac de divinis sacrisque rebus pecuniam
fecerit. Sane SVETONIUS (γ) illum adfirmat, & lotii vecti-
gal commentum esse. Id genus vectigalis nullum ad ejus
tempora exstabat vestigium: quid itaque mirum, si Ve-
spasianus, aliorum Impp. (qui ab amicis, & clientibus,
imo ab urbibus loco coronarum & statuarum aurearum,*

M

(α) *Plin. XXXIV. 5.*(β) *Dio LXVI. in Vespas.*(γ) *Suet. in Vesp. c. 23.*

quæ alias ipsis, maxime post decretum triumphum, offerri consueverant, pecuniam adceperunt magis sub ratione muneris, quam liberi cujusdam decreti beneficio) exemplum, quo majorem æris vim redigeret, strenue imitatus, pro statua argentum flagitaret? Hac certe ratione J. Cæsarem magnam pecuniæ summam coacervasse itidem narrat Dio: (α) Πλὴν ὅτι κ' ἂν ταῦθα πολλὰ ἠργυρολόγει, τὰ μὲν τινὰ ἐν δωρεῆς μέρει, σεφάνες κ' ἀγάλματα, κ' ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, λαμβάνων τὰ δὲ κ' δανειζόμενος δῆθεν, οὐχ ὅτι παρὰ τῶν ἰδιωτῶν, ἄλλα κ' παρὰ τῶν πόλεων. Præterquam quod & illic magnam pecuniæ vim cogebat, quam partim in muneris loco, ut sunt coronæ & statuæ, & id genus alia, partim etiam mutui scilicet obtentu, idque non a privatis tantum, sed ab ipsis quoque urbibus accipiebat. Hujusmodi pecuniæ, seu auri Coronarii, quod usitato vocabulo nominat TULLIUS Orat. 1. Agr., & in Pison. ab Jul. Cæs. toto orbe expilati & exacti, summa adsurgit ad numerum duorum millionum, quingentorum & quadragenorum millium, una cum mille & quadringentis aureis (β). En uberrimum fontem, unde auri famem aliquo modo explere poterat avarus Vespasianus! hujus aviditatem ac fordes denuo videris, ut cum laudata abs te alibi mediocritate concilies. Adeo malo nodo malum quæsisisti cuneum!

(α) Dio XLII. p. 308.

(β) Grav. Thes. Antiq. Rom. T. XI. p. 1597.

Res tibi in vado jam hæere videtur; hinc vela vertis, et a gemmula arcessis Vespasie meæ præsidium, at pariter supervacaneum: quippe quo me neutiquam egere ex hætenus dictis adfatim perspicias. Interim veri esse familiaris adfero secundum eorum, quæ ante retuli, rationem, & in gemmis ac anellis, de more tum obtinente, Pollæ enituisse effigiem. Quod si quæris, cur in antiquarum gemmarum, quas lustrasti, serie hanc tibi intueri non licuerit, utcumque idoneum ex PLINIO tibi reddam responsum: *Fuit & alia, verba sunt ejusdem (α), Claudii Principatu differentia in solis bis, quibus admissionum liberti jus dedissent IMAGINEM PRINCIPIS IN ANVLO gerendi, magna criminum obcasione: quæ omnia salutaris exortus Vespasiani Principis abolivit.* Si propriam in annulo gestari imaginem vetuit Vespasianus, quidni & matris in gemma effigiem interdixerit circumferri? Quidquid tamen de hoc sit, totum hoc ratiocinium eo recidit, quo illud, quod supra ex SVETONII, & Scriptorum silentio contra me evincere adnitebaris, abunde ibidem a me confutatum. Hic modo adjungo id, quo tu ipse mox in tuæ contra numisma meum Epistolæ limine adversus Itolorum quorundam antiquariorum uteris, argumentum hujus sententiæ: *Si universi nuni illi, addo gemmæ, qui hæclemus in antiquariorum manus non venere, nigro Theta*

M 2

(α) Plinius XXXIII. 3.

præfiguntur, quos tandem habebimus ἀνεκδότης? Et quæ præterea, pergo & percontor ego, fors illos maneret numos necdum editos, quorum in lucem emittendorum curis honestissimis occupari te nunc adeo, quum hæc scribo, cum voluptate intelligo? Ad hæc quot, quantarumque rerum notitias pulcerrimas in posterum conbibituros nos sperare possimus ex **ACADEMICORVM HERCVLANENSIVM** præclaris laboribus in eruendis, quæ in terræ visceribus adhuc incognitæ oblitescunt, Antiquitatis opibus & reliquiis? Harum jam quartum Volumen **REGI CHRISTIANISSIMO** nuperrime a Legato Siculo oblatum publicæ nuntiarunt Ephemerides.

Id quoque Volumen **IV.** ad me perlatum recens adcepi, jucundissimam mihi adcessionem ad priora tria, quæ Regia **VTRIVSQUE SICILIAE MONARCHAE** Munificentia, ac **Excellentissimi MARCHIONIS TANVCCI**, qui secundus ab Rege, primusque Regni Administer pari ad Cives, Exterosque cum Prudentiæ & Aequitatis laude publicam usque modorem moderatus est, benevolentia, propensisque in me studiis similiter dono mihi obtigere; quod quidem beneficii genus in grati animi *τεκμήριον* hoc loco memorandum, honori que mihi duco hoc majori, quod, viris nisi primariis, non facile conferatur.

At inter centum & amplius feminarum Augustarum capita, quæ in pretiosorum lapillorum collectione optimæ memoriæ *Jos. de France* exstant, nullum simile, seu vultum, seu capilli discrimen spectes, videre tibi licuit. Isthoc contra jam disputavi superius, ubi una dixi, Augustarum capita quoad pilorum fabricam cultumque sibi sic esse similia, uti ovibus ova.

Ad VICVM reversus, me juxta recinere eandem cogis cantilenam, quam tibi in aurem ante infufurravi, nimirum me ad stabiliendam causam meam non jam indigere numismatis, quod ex FVLVIO exhibet VICVS: quamvis haud diffitear, cultui capitis Pollæ meæ valde quam belle convenire cum eo, quem VICVS offert expictum. *Verum diversa, obcinis tu, sunt reliqua omnia. Quæ illa? Epigraphæ spectato τῷ MAT. magis ad morem antiquum adcommodata. Vix ab risu temperaram, nisi nossem te, virum adfiduis distentum curis literariis, ad singula animum, in plura studia distractum, adtendere minus posse: non advertebas tu certe isthic ad id, quod supra pag. 25. scripsisti, quum me adrepto stylo plumbeo jubebas intrudere MAT. Tentavi idem, addebas, neque tamen nisi pro solo M. spatium reperi. Nullam tu tum, quæ MAT. referret, cernebas notam, aut epigraphen; at neque cernere poteras, quippe vetustate ero-*

sam. Vide iconem numismatis I. Dissertationis hujus fronti præfixam. Ac enim hoc loco tam acutum vides, ut plane dispicias, quanto propius epigraphæ ectypi, ab VNICO exhibitæ, spectato τῶ MAT. ad morem antiquum adcedat, ac ea meo in prototypo, quam tibi, ut antehac tuos, omniumque oculos effugerit, hoc tamen mox loco placet reddere adspectabilem. Vin' secundo Nævii fecem filicem?

Literarum ordo, pergis, aliis limbi partibus respondens: vultus alter, magisque senilis: dein ad sinistram conversus, qui tuo in numo dextram respicit. De oris, lineamentorumque habitu, qui in numis adparet, superius jam fatis superque disputasse me existimo. Quod ad literarum ordinem adtinet, ut tribuam, hunc tuis, in Vespasæ Numismatis perniciem æquo plus acutis, oculis videri diversum ab eo, qui in moneta mea spectatur, aliisque limbi partibus respondentem; quid denique hinc eviceris, præterquam seu incuriam, seu errorem Chalcographi, qui FVLVII ectypon scalpserat? Quam facile enim, atque proclive fit in minutis id genus errores incidere ac prolabi, te certe latere minime potest, qui tantam jam numerorum veterum copiam æri insculpi fecisti. Verum super his mox plura. An putas, sciscitando concludis, diversa elaborata esse typaria Vespasæ? scilicet, quod Pollæ vultus in VNICO numo sinistram, in meo

autem dextram respiciat, atque aliis limbi partibus, ut tibi placet, literarum ordo respondeat, diversa continuo elaborata sint typaria? Isthoc qui tu inde efficias, non video: fatis namque mihi sit dixisse, VICI, aut potius FVLVII scalptorem, qui Vespasiae os, e numo petito, in æs iterum inciderat, aut scientem prudentemque, aut errore prolapsum, in alterum conversam latus scalpisse Pollæ faciem, atque in literarum, limbum coronantium, intervallis seu discriminibus dimetiendis, circumscribendisque minus curiosum ac solertem existisse. Sin minus hoc placeat, melius subgeram: intellexisti antehac, pro communi olim obtinente more, imagines Vespasiae in necessariorum, familiaeque nobilissimæ atris adseratas; itidem intellexisti, ejusdem sive effigiem, sive statuas in sepulcro, aliisque monumentis propalam visenda existisse; quid itaque vetat, quin FVLVIVS, vel ante hunc alius, ex superstite vetere id genus monumento aut archetypo, aut ectypo imaginem numi sui depromserit?

Sunt mihi bina Vespasiani numismata ænea, ex integro gemina, ejusdem nimirum commatis, ejusdem formæ, ejusdem anni cum hac epigraphe: IMP. CAES. VESPASIAN. AVG. PON. MAX. TR. POT. P. P. COS. V. CENS. in eo dumtaxat diversa, quod *caput* Vespasiani *laureatum* in altero dextrorsum, sinistrorsum in altero

fit verum. In his tu duo agnosces typaria ? fit ita ; at non necessario duo archetypa : poterat alterum apotypon esse alterius sic, ut secundi faber a primitypo desciverit, imaginis faciem in partem traducendo obversam.

At si dixero etiam, duo diversa, & quidem prototypa elaborata esse Vespasie typaria ; nil quidquam edixero novi : nam utrumque in prius dictis jam a me didicisti. Alterum equidem, ubi supra declaravi, ab Alexandrinis sub imperii Vespasiani primordia Pollæ numum, quo materni generis claritudo, Principi novo, ac Imperatori cum maxime nascenti, sed qui obscuro ortus esset patre, perhonorifica, in luce & in oculis omnium poneretur, fuisse proculsum. Alterum autem, ubi paulo ante ostendi, a Flavio Sabino, Vespasie filio majore, Prætoris Urbani, adeoque dignitate & potestate maxima prædito, vel etiam a Pollæ fratre, prætorie senatore dignitatis, in genitricis Augustæ, aut sororis honorem nullo dispendio monetam æneam potuisse signari. En bina ex hæcenus dictis confecta Vespasie typaria ! queis cumulus, bona venia tua, etiam tertium, imo quartum & quintum in dicendis adcedent : non quod putem, ea reapse singula fabricata, vel ad honorem numismatis mei tuendum necessaria ; verum ut ostendam,
me

me haud perinde inopia, ac copia laborare, utque tibi liberum eorumdem singulatim relinquam delectum.

Unum me jam alio, jamque transiturum, hoc etiamnum loco tantisper moratur: illa videlicet verba tua, queis hic adseveras, Vespasie nullum unquam numum in alicujus Antiquarii manum venisse. Quid si, jam ex te quæro, JOHANNES TRISTANVS, unus e primis ac celeberrimis Gallie Antiquariis, aliquem Pollæ meæ numum vidisset, & adtrectasset? Recenset ille inter alia Vespasiani numismata unum quodpiam (α), cujus antica exhibet effigiem hujus Imperatoris cum epigraphe: VESPASIAN. de postica vero sic loquitur Cl. Vir: *Au revers il y a l'effigie d'une femme sans inscription. Cette Médaille est de Bronze, & hors de tout soupçon de falsité, la quelle le Sieur de Bretagne m'a communiquée; or cette tête ne rapporte aucunement aux effigies & pourfils des Domitilles femme & fille de Vespasian, qui se remarquent en leurs Médailles, non seulement de celles, que j'ai vuës, mais même de celles, que Vicus, Scotus, & Strada nous exhibent. C'est donc la difficulté de savoir, si elle ne représente point VESPASIA POLLA Mere de Vespasian. In posteriore area exstat Caput mulieris sine inscriptione: hoc numisma est ex ære, atque indubitata integritatis, quod mecum communicavit D. de Breta-*

N

(α) Tristan. Commentair. Historiq. T. I. p. 289.

gne. Jam capiti illi nulla prorsus ratione convenit cum Domitillarum, Conjugis & Filiae Vespasiani, capitibus, qualia in istarum numis conspiciuntur efficta, non modo in iis, quos ego vidi, sed neque in aliis, quos Vicus, Scotus, & Strada nobis produnt. Difficultas igitur in eo sita videtur, ut sciamus, annon numisma repræsentet VESPASIAM POLLAM, Matrem Vespasiani.

Hæsitat equidem paulo post, & subdubitat Vir ille sapientissimus, an non fors potius Coenidi, Vespasiani concubinæ, adscribendum sit numisma. Caussa dubitandi præter levioris momenti alias, quas alibi a me convulsas hic non tango, præcipua illi est, quod secundum SVETONII testimonium Coenidem Vespasianus summe dilexerat, ac pene justæ uxoris loco habuerat. Verum bona Viri hujus, de re numaria quam optime meriti, pace dicere mihi liceat, eam infirmam prorsus ac caducam causam videri, tanti certe non esse, ut idcirco numus Vespasiæ abjudicetur. Quod si ulla, hac sane in re, te, KHELLI AMANTISSIME, secundum me sensurum spero: nam quem tu ante pietatis ac mediocritatis adeo studiosum adseruisti Vespasianum, ut ne quidem matris, feminæ nobilissimæ, imaginem æri insculpi permiserit; huncne eundem jam tu cum TRISTANO eo usque admiseris inpuidentem, ut vel ignobili pellici, & con-

cubinæ publicam consecrarit monetam, imo illius capiti suum in ære jugatum prostare voluerit? Absit ab utroque nostrum hæc Vespasiano nimio opere ignominiosa sententia. Quare quum neque uxori, neque filiæ, neque denique concubinæ Vespasiani, neque etiam alteri cuiquam ejus temporis feminæ illud jure tribui queat numisma, omnino Vespasiæ matri ut adjudicetur, necesse est.

Exempli facem Vespasiano prætulere Cæjus, & Nero Impp., qui Matrum suarum capita suis conjungenda curarunt in numis, quorum specimina exhibent Cl. Cl. VAILLANTIVS, & MEDIOBARBUS. Ecce illorum exemplum imitari renuisset Vespasianus? Ego profecto nunquam induci me patiar, ut credam, eum Vespasianum, qui magnificentissima æque, atque sumptuosissima exstruxit ædificia, & de iis gloriatus est; qui superbissimum post natos homines triumphum, ne pleno quidem jure sibi debitum, ab senatu & decernendum curavit, & decretum splendidissime egit; qui gloriosissima honorum vocabula numis suis inscribi & fecit, & sustinuit (quæ omnia & singula in superioribus adfatim demonstrata sunt) qui denique ipsum adeo matris Vespasiæ nomen adsumpsit, suisque inseruit titulis: eum, inquam, nihilominus credam Vespasianum, idem ipsum respuisse in ære nomen matris illius, a qua omnem natalium splendorem, pri-

namque nobilitatis laudem adceperat? Eum demum credam, in una matris imagine numo æneo imprimenda inanem modestiæ famam adfectasse, inque hoc dumtaxat uno religiosum tantopere, atque mediocritatis studiosum exstitisse?

Cave obtendas, posticæ inscriptionem in eo TRISTANI numismate desiderari: præterquam enim, quod vetustate, tam longo temporis tractu, consumptæ, ac exesæ dici queant literæ, super quo & alibi a me pluribus disputatur; id cuiusque hic fat esto, quod numus memoratus, ut ex TRISTANI testimonio liquet, indubitata sit fidei & antiquitatis, atque manifesto feminæ præferat caput, quod quum nulli alteri ejus temporis mulieri, uti pariter ex prius dictis palam est, recte & ratione adtribui possit; necessario hinc conficiatur, illud esse caput Vespasiæ. Placuit hanc cursim hoc loco tetigisse materiam, non quia credam, isto mihi opus esse argumento, aut eidem robur inesse peculiare ad constabiliendam numismatis mei integritatem seu fidem: hæc quippe firma ipsi constat, constabitque, etsi nunquam in ullius antiquariorum manus neve ipsum, neve simile quodpiam Vespasiæ numisma venisset, quemadmodum cum ex adhuc dictis, tum ex porro dicendis planum apertumque est; sed ut conmonstrem, aliquod saltem numismatis mei vestigium, ac testimonium contra men-

tem atque sententiam tuam, & hic & alibi declaratam, in celeberrimo Antiquario reperiri. Quid? quod Inlustrissimum Antiquariorum Decus SPANHEMIVS ὁ πάλιν hunc eundem e TRISTANO Vespasianæ numum commemorandum sibi duxerat in *Dissertat. XI. pag. 270.*

✻ ✻ ✻

✻ ✻

 am quæ aversæ numismatis mei parti intentas tela, eodem prorsus vultu, fronteque eadem, præ tibi sum, me excepturum ac disjecturum, qua quæ in illius vibrasti adversam. Primum mox arietem, mecum coniscans, admoves Tempia, de quibus inperterritè adferis: *Si quid hæcenus in re numaria didici, id scio, Augustorum, Augustarumque vultibus fere, si Tempia in postica Romani commatis exhibentur, ea consignata esse, quæ aut abipsis structa, aut vitio factò suis, aut publicis impensis fuerant restituta.* Id inductis aliquot templorum typis, quorum in antica Principum capita depicta cernuntur, conprobare adlaboras. At mox in ostio aqua hæret. Pau-

cula solum modo, ne longum faciam, hic in contrariam partem adducam exempla; quum alioquin ex Cl. SPANHEMIO (α) notum sit, *numos cum Templis* cufos quoque fuisse ad *signandam Imperatorum in Deos pietatem*, vel religionem.

Sic certe in Vitellii numis, ab VAILLANTIO, & MEDIOBARBO exhibitis, cernere est *Templum Jovis Capitolini*, quod adeo Vitellius non condidit, ut potius illud testibus DIONE (β), & SVETONIO (γ) incenderit, vastaritque; sed neque id suis, aut publicis in pensis restituere poterat, quippe fenos modo mensis imperio usus, atque extemplo post ejusdem ædis incendium a victoribus Vespasiani militibus contrucidatus. Similiter in Vitellii numismatibus cusa videtur *Aedes Jovis Victoris* in monte Palatino posita; cujusce modi numum argenteum refert laudatus mox VAILLANTIVS (δ), atque hujus rationem hanc prodit, nimirum quod festo ejus Jovis die, Idibus Aprilis Romæ celebrato, Vitellii exercitus victor Othonis copias ad Bebricum fuderit. En ne γρὸς quidem hic meminit Vir Doctissimus super *structura* aut *instauratione Templi* hujus!

(α) Spanh. de Præst. & Us. Numism. Antiq. Diff. XIII. p. 527.

(β) Dio Lib. LXV.

(γ) Sueton. in Vitell. c. 15.

(δ) Vaillant. Numism. Præst. T. II. p. 81.

In numis Titi, & Domitiani conparet *Templum Pacis*, ut a neutro horum conditum fit; quippe a Vespasiano proximum foro exstructum atque perfectum. Quid? quod Inl. SPANHEMIVS (α) testatur, inter Commodi in super numos superbum istud Pacis Templum ab se Romæ olim visum, quum tamen, testibus HERODIANO (β), & DIONE (γ), id sub eodem Imperatore dirutum incendio fuerit. *Vestæ* itidem *Templum* rotundum, quatuor columnis adornatum, *Capiti Domitiani laureato* in posteriore numi area junctum exhibet VAILLANTIVS (δ); ubi tamen in conperto est, *Vestæ* ædem primum sub Numa structam, ac imperante Nerone, funesto hoc urbis incendiario, cum dimidia decem & quatuor regionum, in quas Roma dispescitur, parte exustam, demum a Vespasiano restructam, atque ad fastigium perductam fuisse.

Mitto, quod aliorum Augustorum, Augustarumque Capitibus, seu titulis in postica passim respondet *Vestæ* Templum, aut Simulacrum, quin ab ipsis de suo, vel e publico structum, restitutumve sit: potius dixeris cum doctissimis SPANHEMIO, ac VAILLANTIO, *Vestæ* Aedem, vel Ico-

(α) Spanhem. de Præst. etc. Dissert. XIII. f. 648.

(β) Herodian. I. 14.

(γ) Dio LXXIII. in Commod.

(δ) Vaillant, Numism. Rom. Imp. Præst. T. I. p. 43.

nem, Augustorum vultibus additam, supremum eorumdem, tamquam Pontificum Maximorum, imperium ac potestatem in ipsas quoque Virgines, Vestæ sacras, indicare eadem plane ratione, qua in feminis Augustis earumdem denotat pudicitiam, cuius symbolum, uti præclare ex INL. SPANHEMIO animadvertit VAILLANTIUS (a), est Vesta propterea, quod post debellatos Titanes optione habita petendi, quod vellet, continuo Virginitatem petierat. Vnde de eadem OVIDIVS: (β)

*I, pete virginea, populus, suffimen ab ara!
Vesta dabit: Vestæ munere purus eris.*

Alia hic causa subit præterea: ecurr nempe Vestæ seu Icon, seu Aedes toties in Augustorum, Augustarumque moneta obcurrat. Eadem quippe colebatur tamquam unum ex præcipuis Urbis, ac cumprimis Domus Augustæ, Palatiique Tutelaribus Numen, adeo ut jam sub Augusto in hujus ipsius palatio Vestæ Templum decreto senatus fuerit positum: in hoc eodem palatio, domi nempe suæ, ædificavit Augustus Aedem quoque Apollinis; discimus hæc ex NASONE ita canente: (γ)

Cognato

(α) Vaillant. Num. Præst. To. II. p. 289.

(β) Ovid. Fast. IV. 371.

(γ) Ovid. Fast. IV. in fine.

Cognato Vesta recepta est

Limine: sic iusti constituere Patres.

Phoebus habet partem, Vestæ pars altera cecidit,

Quod superest illis, tertius ipse tenet.

State Palatinæ laurus, prætextaque quercu

Stet domus: æternos tres habet una Deos.

Hinc etiam est, quod *Dea Palatina*, inter *Cæsareos Penates* sacrata, & *Cæsarea Vesta* dicebatur; testis VIRGILIUS (α):

Di Patrii indigetes, & Romule, VESTAQUE MATER,

Quæ Tuscum Tiberim, & Romana PALATIA servas.

Atque iterum OVIDIUS: (β)

VESTAQUE CAESAREOS inter SACRATA PENATES,

Et cum CAESAREA, tu Phoebe domestice, VESTA.

Mitto jam *Templum Jovis Custodis*, quod numi Caracallæ, a VAILLANTIO (γ) laudati, repræsentant, quin tamen unquam hanc ædem condiderit hic Imperator Antoninus, Caracalla cognominatus. Mitto *Templum Vulkani*, ab Romulo conditum, in Valeriani numis conspicendum, quod ab hoc fabricatum, aut renovatum nemo unus certa autori-

O

(α) *Virg. Georg. I. 498.*

(β) *Ovid. Met. XV. 864.*

(γ) *Vaillant. Num. Præst. T. I. p. 122.*

tate evicerit. Mitto denique quam multa alia seu Tempia, seu Simulacra, *Providentiæ, Pietati, Pudiciæ, Fortunæ Virili ac Muliebri, Marti, Jovi O. M., Jovi Conservatori*, cujus Templum in plurimis Impp. numis obcurrere tradit SPANHEMIVS (a), & id genus aliis ex infinita Deorum, Dearumque turba inscripta, atque Augustorum, Augustarumve imaginibus altera in area adjecta; quæ cuncta (uti ante jam ex Eruditissimo SPANHEMIO innui, ac passim in dilaudatis VAILLANTII Voluminibus I. & II. *Numism. Præstantior.* legere est) partim peculiarem, qua ii Principes ejusmodi Numina prosequerantur, religionem, partim singularia, sperata aut inpetrata eorundem ope beneficia, partim denique varias titulorum, honorumque prærogativas, atque mutuas Augustorum, Augustarumque cum Diis, Deabusque comparationes indicabant, prodebantque. Isthæc si tu iis, quæ hoc loco de Templorum fabrica, instauratione, atque dedicatione diffuse differis, addas; næ tum omnes hujus argumenti absolvisti numeros.

Tempia Pacis, & Claudii una cum quibusdam aliis, quæ tu hoc loco adducis, ego non moror, qui ultro & lubens fateor, iis in posteriore numismatis mei area locum non esse relictum.

(a) *Spanh. de Præst. & Uj. Num. etc. Diss. XIII. p. 645.*

Ad Vestæ Templum redeo; hoc adeo ajo ipsum pontificam Vespasie numi pleno jure possidere: neque tu diffiteris, eidem satis belle cum Vespasia mea convenire. At mox religio, an poenitudo? animum subit tuum: *Ast quis nescit*, exclamas, *rotundum illud fuisse?* Ita profecto: rotundum erat Vestæ templum; num non fors tale meo se ficit in numismate? anne tu, VIR OPTIME, præjudicatis opinionibus, & falsis imaginibus animum, oculosque sic geris in numum meum armatos, ut vel in meridie cæcutiant, quo minus videant *Θολοειδῆ* templi in eo repræsentati formam, seu rotundum in medio tholum, de quo OVIDIUS (α):

Esse diu stultus Vestæ simulacra putavi;
Mox didici CURVO nulla subesse THOLO.

Atqui quaternæ in eo conspiciuntur columnæ, statuæ item. Ita equidem: statuis seu figuris ornatum profert VAILLANTIUS (β) in numis Titi, & Vespasiani. Tetrastylon paulo ante tibi obtuli ex eodem VAILLANTIO. Tale quoque, nempe quatuor columnis infigne, proponit GRAEVIUS in *Antiq. Rom.* Volumine V., in cujus *pagg. 629. & 641.* cernere est conplures Vestæ Templi imagines, ei, quam nu-

O 2

(α) Ovid. *Fast.* VI.

(β) Vaillant. *Num. Præf. To. II. p. 98.*

mifma meum depictam obfert, examuffim respondentes: has consulendi fi aut animus tibi, aut otium fuiffet, quale demum cumque arietum, in Templi numo meo designati ty-pum ac formam a te libratorum, robur protinus fractum, elumbatumque vidiffes. Tetrastylam præterea Vestæ ædem ex numis antiquis producit Magnus SPANHEMIVS (α), ubi addit: *E gracilitate columnarum agnofcis, ut opinor, ordinis illud, Vestæ Templum, effe Corinthii, de quo nota sunt, quæ tradit VITRUVIVS (β): Tertium vero, quod Corinthium dicitur, Virginalis habet gracilitatis imitationem.* Adpofite omnino dictum ad Vestæ Virginis Templum. Idem *Differtatione mox laudata*, non infolium in variis prifcis numis effe adferit, quod exterior folum facrarum Aedium *Frons* absque interiore *Cella* in iis fit expreffa; id quod diverfis Templorum antiquorum speciminibus, in medium prolatis, præclare, quod folet, consolidat. Hinc & in Vestæ Templo *Frontem* Tetrastylam ab ejusdem *Cella*, & tholo rotundo ut discrimines, oportet.

Quod de Vestæ Templo, in Juliæ Domnæ numo aureo *Cimelii Auftriaci*, profante cum epigraphe VESTA. subdis, atque ex VAILLANTIO contra me conficere niteris,

(α) Spanhem. *Differt.* XIII. p. 647.

(β) Vitruv. IV. 1.

pro me facere MOX advertes. VAILLANTIVS, quum huic geminum profert numisma (*α*), adjungit: *Illud, Vestæ Templum, restauratum fuisse VIDETVR Juliae munificentia.* Cur hoc? quia *Palladium Vestales in aulam Imperatoris transtulisse* narrat HERODIANVS; quum *illud, flamma absumpto Vestæ templo, nudum conspiceretur.* Verum equis, quæso, (bona pace VAILLANTII, Viri de supellectile numaria tantopere meriti, id dixero) his ex verbis HERODIANI effecerit, Vestæ Templum a Julia Severi refectum? Quid? quod HERODIANI modo adlata verba ne ulla quidem ratione ad Juliam hanc pertinent? arsit namque, teste eodem, Vestæ templum cum plurimis aliis ædificiis sub Commodo, atque tum quoque *Palladium* ex eodem in aulam Imperatoris, puta Comodi, translatum erat: qui igitur hæc verba ad Juliam Domnam, Severi Imperatoris, qui Commodo post Pertinacem, & Didium Julianum subcesserat, uxorem secundam referas? Videtur id ipsum suboluisse VAILLANTIO; hinc neutiquam ausus est aperte adfirmare, Vestæ templum ab hac Julia *restauratum esse*, at *videri* solummodo: nullum equidem testimonium solidum, aut tutum in promptu habebat, quo ei sententiæ fidem vel auctoritatem conciliare esset potis. Quare confestim eodem loco, filo minime interrupto, aliud superiori simillimum, quod tu dis-

O 3

(*α*) *Vaillant. Tom. laud. p. 238.*

simulasti, ex argento subijcit numisma cum Vestæ pariter templo, in cujus aditu sacra facit Julia, *ut Vestam sibi*, verba sunt VAILLANTII, *Domique Augustæ propitiâ reddat*. Nihil isthic amplius mentionis de *restauracione Templi*, quantumvis licet eadem Dea, Augusta eadem, eadem epigraphe, idem repræsentetur templum, sacrificium idem. Profecto posterior isthæc VAILLANTII sententia & veritati propior, & iis, quæ tum ex eodem ipso, tum ex SPANHEMIO supra recitavi, magis videtur consentanea, ac prior illa, incerto nixa fundamento. Referre hæc placuit, ut iterum videas, Matronarum numis non ea modo insculpta templa, quæ fors ipsarum munificentia sint instaurata; sed vel maxime etiam ea, quorum Numen aut peculiari ab ipsis cultu & religione honoratum, aut beneficii cujusdam inpetrandi, inpetrative gratia salutatum fuit.

Requiris porro Inscriptionem in Vestæ templo, quod numismatis mei aream occupat posteriorem. Verum, præterquam quod tu ipse mox adfentiris, abesse nonnunquam inscriptionem: *quia Aedes hæc jam inde a Denariis familie Cassiæ erat notissima*; hanc alteram insuper addere potes causam, videlicet: Vestæ ædis adeo diversam a plerisque aliis ejus ætatis templis fuisse formam, sicque obviam & in vulgus cognitam, ut nota indice, aut charagmate cer-

to opus haberet minime. Adcedit, quod & alia templa absque ulla epigraphe in conplurium Augustorum numis spectanda se præbeant.

Neque inconcinna illa est ratio, quam postremam pro me tibi objectas: Interiisse Historicos, notum satis fuisse Templum iis, qui ætate proxima vixerunt; in omnium manibus versari numeros VICTORIA. AVG. insignes, typo solito magno numero sub diversis Augustis cusos, quin Gens memoretur, aut Provincia, unde lauri demessæ: satis nempe notum erat populo Romano, unde triumphales hæ monete proficiscerentur. Hactenus peropportune ad rem meam. Jam audire lubet, ut hæc evertas: Notum item ajo, prosequeris, subjectis Romano orbi Provinciis, nunquam aciei formam, evolutionum casus, & quæ ad rei gestæ ampliorem notitiam facere poterant, ut apud nos in chartis, tum in numis depingi in more fuisse: ast si de ædificio sacro ab ædilibus curato res erat, pro ea, qua in publica monumenta, & perpetuam memoriam ferebantur propensione monetarii, remotissimis Romani Imperii populis operis magnificam ideam communicatam volebant, non vaga aliqua Templi cujuscunque, sed ejusdem, quod seu ERECTVM, seu novo splendore REFECTVM erat, ut numi ferebat area, orthographia summis saltem lineis adumbrata.

Et isthæc perbelle dicta ; sed horum nihil quidquam contra mei numi Templum. Jam iis, quæ de Templorum priscorum, in numis conspicuorum, seu *Erectione*, seu *Refectiõne* præmissi, viam obvallavi. Neque conditum a Vespasia mea, neque instauratum est Vestæ Templum: interim tamen minime vaga Templi cujuscumque, sed ejusdem, quod a Nerone coeptum, & a Pollæ meæ filio minore Vespasiano perfectum constat, Vestæ Templi orthographia meo in numismate adumbrata conparet.

Eodem pacto mihi edifferere fas sit de Templo, quod Vespasiæ numus sistit, quo VAILLANTIO de eadem Vestæ æde, in numis Titi, & Domitiani obvia; hanc Vir iste Eruditissimus adferit, propterea istis insertam numismatibus, unaque Tito, & Domitiano dicatam, quod eadem ab istorum patre Vespasiano ad culmen fuerit perducta. In eandem fere sententiam loquitur de numismate Caracallæ, in quo Hercules, & Bacchus cum epigraphe DI. PATRII. cernuntur: hos, ait, ideo hacce in moneta exhiberi, patriosque a Caracalla adpellari Deos, quod Severus ejusdem pater iis, summopere ab se cultis, maximum, teste DIONE, Templum ædificasset. Quidni igitur de Vestæ templo germana plane ratione dicam, istud Vespasiæ numismatis posticæ incisum propterea, quod idem ab ejus filio exstructum,
atque

atque ad perfectionem adductum fuerat? Adcedunt insuper bina illa, quæ supra de Vesta, pudicitiae symbolo, & custodæ, conservatrice, atque domestica Domus Augustæ, palatiique Dea, jam protuli, non minus congrua argumenta. Nihil sanctius, rursus ad propositum oportune VAILLANTIVS (α), Augustæ habebant, quam ut castæ apud populos existimarentur. Hinc toties in earundem numis Vesta exhibetur pro pudicitiae typo. Idem tradit alibi (β): *Mamæam Augustam*, in numis argenteis, sub effigie VESTÆ representari ad indicandam illius PUDICITIAM. Imo hæc ipsa, nimirum pudicitia, adtestante rursus eodem (γ), ut Dea Romæ culta est, & quidem ab omnibus feminis: nam una Patricia, altera Plebeja erat, diversaque habebant templa, unum in foro boario, alterum in vico longo. Nihil enim carius habuisse Augustas quam pudicitiam, testatur sæpius in earum numis repetita ejus epigraphæ.

Quodsi hæc, ut cuique alteri subfectura putem, tibi necdum faciant satis; non tam propter necessitatem, quam copiam, quo delectum facere possis, aliud hic adjicio præterea. Conpertum, atque exploratum habetur ex prisco-

P

(α) Vaillant. Num. Præf. T. II. p. 102.

(β) Vaillant. Ibid. p. 289.

(γ) Id. Ib. p. 318.

rum codicibus, ac monumentis, Tempa ipsis quoque sepulcris fuisse inposita. Sic propter Ophelti sepulcrum ædem sacram, & aram conspicua fuisse tradit PAVSANIAS (α); juxta quocum sentit & STATIVS (β):

*Mirum opus accelerasse manus, stat saxea moles,
TEMPLVM ingens, CINERI.*

Similiter Valerii sepulcrum erat prope Aesculapii Templum; id quod testatum facit sequens inscriptio Hispaniensis (γ):

OSSA. NOSTRA. POSSE. MELIVS
ADQVIESCERE. QVAM. PROPE. TEM-
PLVM. AESCVLAPII

Prætermitto conplura id genus testimonia alia, uti ad scopum præfixum citius, propiusque adtingam. Supra multum superque audisti ex SVETONIO, conplura Vespasiorum familiæ *monumenta* existisse. Audisti pariter in monumentis vel maxime numerari *sepulcra*; his nunc adeo conperisti crebro *Tempa* fuisse adjuncta, aut inposita. Quid si igitur

(α) Pausan. Corinth. p. 57.

(β) Stat. Theb. VI. 242.

(γ) Nicol. de Sepuler. II. 15. 6.

tribuam Vespasiae meae locum in majorum, familiaeque *monumentis*? An non enim proximum vero credam, ipsius cineres ibi quiescere conditos, ubi avita erant *sepulcra* & *monumenta* cum vicinis, aut inpositis *Templis*? Quid si hujus opulentissimae, ac nobilissimae matronae *sepulcro ipsi*, aut *proprio*, aut *conlato aere*, de quo similiter plura superius, *Templum* esset adjectum, aut superstructum? Istius itaque, vel alterius cujuscumque ex gente Vespasiorum, cui Pollae sepulcrum contiguum erat, Templi icon numismatis mei posticae adpingi aerae poterat. Neque opus hic inscriptione, quum hujus templi forma aequae tum viventibus cognita perspectaque foret, atque alia, de quibus toties, Vespasiae gentis monumenta, quorum tamen distincta nulla, neque in SVETONIO, neque alibi obcurrit descriptio, vel adumbratio.

Aliud itidem hic commemorasse non injucundum sit. Meminit PANCIROLLIVS (a) ex RVFO templi Vespasiani, in Regione Urbis octava siti; hoc a TITO in honorem patris excitatum numorum ope conprobant VAILLANTIVS, & MEDIOBARBUS: neque id a veritate alienum videri debet, quum Numophilorum neminem lateat, Vespasianum a TITO Divorum numero insertum esse, atque adeo & templo honorari debuisse, propterea quod tum obtinebat, ut conse-

P 2

(a) Panciroll. *Comment. de XIV. Urbis. Reg. Reg. VII.*

cratis præter honores alios & Tempa decernerentur. Numne mihi haud permissum fit dicere, id, quod in numo meo conspicuum est, Templum esse Vespasiani, modo memoratum? Quid si hac occasione una adferam hanc ipsam Vespasiane meæ monetam a Tito nepote esse signatam? quid enim prohibet, quin dicam? Explorata est Titi clementia, & pietas in omnes, & cum primis in patrem, eccur non in hujus matrem? Titum testatur Inl. Baro DE LA BASTIE (a), cui & numorum subfragatur autoritas, omnium fere Decessorum suorum restituisse numismata adeo, ut & Othonis, licet Principis tantopere effeminati, memoriam redintegrare non dubitaverit: numismata quoque Liviae; item Agrippinae, Caji matris, teste eodem, innovavit. Hic itaque Princeps, qui tot aliorum, ad se minus pertinentium, numismata restituit; qui Othonem mollem, omnibusque infensum, Agrippinam præterea feminam ambitiosissimam, Caligulae matrem, in ære veluti redivivos præstitit: hic, inquam, Princeps unam genitoris sui matrem neglexerit, aut oblitus sit, a qua & ipse omnem stemmatis materni claritudinem, & pater Vespasianus suum nomen, primamque nobilitatis laudem fortiti sunt? Super Templi Vespasiani forma, cave, quid hoc loco objectes: paulo enim post præbebitur campus pluribus de Aedium sacrarum formis disceptandi. Placuit isthæc superio-

(a) *La Science des Méd.* T. I. p. 286.

ribus velut cumulum adjicere, quo apertius pericliteris, penum mihi, quum de numismatis mei area utraque tuenda, ornandaque agitur, adeo tum non esse angustam, ut etiam argumentorum, sententiarumque adfluat varietas, & juxta delectatio.

Decempeda armatus Architectum jam induis; sed bono tuo, & meo fato personam hanc diu non sustines, omnemque paucis scenam absolvis. *Romanos Vespasiani, aut vicina filiorum ætate nequaquam meo in numo suum aliquod ædificium agnuituros fuisse, dicis, in statuas coronidem prementes solum intentus.* Quam ob rem Romani nihil quidquam suæ meo in templo agnoscant artis? *Dimensionem si exigis, reponis tu, sedentium statuarum, colossæ erunt, inferiores superaturæ.* Largiar id tuis, in numismatis mei perniciem armatis, oculis sic videri, aliter dubio procul judicaturis, ubi nudi, & integri statuas, quales ipsis imago, hujus libelli fronti præfixa sistit, examinarint, dimensique fuerint. Interea ad illud enervandum ecce tibi ex Eruditissimo SPANHEMIO (α) typum alterius ædis ex ævo Flaviano, Templi nimirum *gentis Flaviæ, seu Minervæ Flavianæ,* a Domitiano, teste SUTTONIO (β), excitati, cum singulari inscriptione: AETER-

P 3

(α) Spanhem. *Dissert. XIII. p. 649.*

(β) Sueton. *in Domit. cap. 5.*

NITATI. FLAVIORVM. In hujus ingressu ternæ visuntur statuæ pedestres, seu in pedes erectæ; ipsi autem ejusdem fastigio insunt singulæ utrinque statuæ equestres: hæc tu, cum inferioribus illis conlatis, jure meliori exclamaveris esse *colossæas*. Verum ut ne effugii locus relinquatur tibi, fors obtenturo, eas equestres esse statuas; en aliud ex eodem SPANHEMIO, & quidem eodem mox indicato loco, *ἱεῖγμα Templi Concordiæ*, a Tiberio, Augusto adhucdum superflite, dedicati! hujus fastigium superbit variis pariter condecoratum statuis pedestribus, quarum mediæ binas inferiores, in ingressu statutas, magnitudine sin minus superant, at certe exæquant, quemadmodum typum inspicienti manifestum est. Et tamen SPANHEMIVS ὁ πᾶνθ addit: id ipsum Templum inter maxime notabiles Regiæ Gallorum gazæ numos spectari.

Silento prætereo varias Templorum icones, quas ex mei Cimeliarchii numis conspectui tuo, si copiosior esse velim, sistere possim; in quibus statuæ superiores cum inferioribus non ea, quam tu exigere videris, adcurata ad regulam proportione sibi respondent, quin eapropter vel rei numariæ tironi suspicio super eorum integritate in mentem venire queat. An putas fabros, aut cœlatores monetarios circino usos in ære incidendo, signandoque, quemadmodum solent geo-

metræ nostri, vel architecti in adumbrandis, expingendisque super chartam ædificiorum orthographiis? An credis, monetæ publicæ fabros temporibus Flaviorum in effingendis numis æneis, præfertim iis, in quibus obvia quæpiam fabrica, qualis Vestæ Templi, repræsentaretur, adeo delictos, atque religiosos extitisse? Ubi de eorumdem negligentia, & frequentibus lapsibus ipse adeo doctissimus FROELICHIVS tuus (a) conqueri coactus est, quibus, ait, ipsam typorum varietatem & copiam, sub Vespasiano, Tito, ac Domitiano adhibitorum, occasionem præbuisse.

Acroteria desideras præterea? Inspice, quod supra ex SPANHEMIO commemoravi, Vestæ templi formam, & monstra mihi ibi acroteria, si placet! Nullam quoque acroteriorum mentionem facit VAILLANTIVS in ullo, quotquot enarrat Vestæ templorum, ut horum statuas, & columnas exacte percenseat numerando. Et certe quamvis in priscis Templis, cum primis magnificentioribus, acroteria nonnunquam numis consignata intueri liceat; tamen in palatiis potissimum, ædibusque Veterum profanis acroteria, seu fastigiorum ornamenta obtinebant, testante id VITRUVIO, veteris architecturæ Magistro (β): *Et ipsarum AEDIVM*

(α) Froelich. IV. Tentam. p. 420.

(β) Vitruv. III. 2.

species sunt baricæ, baricephalæ, humiles, laxæ, ornantque SIGNIS fictilibus, aut æreis inauratis earum FASTIGIA.

Umbras tibi denuo movent, luminibusque tuis obficiunt statuæ *fellulariæ*, queis ædificii frontem deformari contendis. Sed quid obpones tandem, si tibi ostendero, ipsam fors hujus templi indolem iis ornari flagitasse? Ex prischorum testimoniis, numorumque fide exploratum habetur, Deorum statuis solemne fuisse ac proprium, ut *sedentes* fingerentur. Ita PLINIVS (α), ubi Trajani moderationem extollit, quod mortalis divinos honores sibi non adrogaret: *Horum, inquit, unum si præstitisset alius, jam dudum radiatum caput, & medios inter Deos SEDENS, auro staret, aut ebore.* Simili pacto CAPITOLINVS (β) narrat, Macrinum Imperatorem, quum Bassianum inter Divos referendum curaret, duas quoque *statuas sedentes* ipsi decrevisse. Eadem quoque de causa virorum Principum, inter Deos relictorum, figuras & simulacra, in Thenis delecta, *sedentium* habitu referunt numi. Obvios modo, qui nempe primi mihi obcurrerunt, hic ex VAILLANTII *Numism. Præst. T. II.* fisto: profert iste Eruditissimus numariæ supellectilis promuscondus pag. 99. numisma argenteum inpendio rarum

ac

(α) *Plin. Paneg. c. 52.*(β) *Capitol. in vit. c. 6.*

ac præstans, Thenfam continens, in qua simulacrum *sedens* Vespasiani, inter Divos relati. Alterum aureum præstantissimum exhibet p. 167., ubi visuntur duo elephantés ducentes Thenfam, in qua *sedet* Faustina, recens Deabus adscripta, habitu Cereris, d. spicas gerentis. Tertium denique pariter aureum, ac singularis raritatis adducit p. 114., in quo iterum Thenfa, a binis elephantis vecta, supra quam figura Nervæ *sedentis*. Existimabant videlicet Veteres, Diis sedendi honorem convenire præprimis; quum sedendi habitus quoddam veluti æternitatis symbolum esset, propterea quod *securitatem, & constantiam* portendebat. *Fortuna (α) super Cylindro stans omnibus mala significat, propter basis ipsius periculositatem; semper bona est SEDENS, & reclinata: SECVRTATEM enim, & CONSTANTIAM per ipsam figuram demonstrat.*

Quid itaque, si binæ, quæ fronti Templi mei supersedent *cellulariæ*, Deorum sunt statuæ, ut certe sunt; quum quidem veterum ædificia, præsertim sacra, idolorum scaterent simulacris? quid, inquam, tu denuo obcines illud tuum *Stantes hoc loco, aut in humerum, basi aliqua adjutas, decumbentes statuas eurythmia exigit?* Perinde quasi seu fructor templi, seu monetæ flator secus, ac tum simili in occasione seculi mos aut genius postularent, ad inportunæ eurythmiæ

Q

(α) *Artemid. II. 42.*

leges adstringere sese debuissent. De Fronte & Tympano antehac sat egi. Ad finem jam hujus argumenti delapsus concludis quærendo: *Ubi decor ille, & majestas, quæ ex Templo Pacis in Flaviorum moneta elucet?* Tunc eandem reliquis in Templis exposcere audes majestatem, atque venustatem, quæ in operum omnium tota urbe maximo, & pulcerrimo, quod vocant Templum Pacis, quotquot de eo scripsere autores, promicat, & exsplendescit? quæ igitur huic præ illis reliqua foret pulcritudinis laus, atque prærogativa?

Cetera tu in paginis, hanc proxime præcedentibus, *tricesima sexta, ac quarta* ultro largiris, ab antiquis sculptoribus nonnunquam in numis aliqua architectonica bellaria, & ornamenta negligi, atque modo ædificii corpus, vel orthographiam, summis saltem lineis adumbratam, exhiberi. Et ita sane in statuis præcipue, & figuris usuvenire numorum complura docent exempla. P. PEDRVSIVS ex Societate tua, in veteris monetæ officio insigniter versatus, *Musæi Parmensis* exhibet numisma, cujus aream posticam explet ante memoratum Pacis Templum, a Vespasiano nove excitatum. Est id hexastylon cum quinque statuis infra positis, quarum media altari infidentis habet speciem; fastigium quinque pariter ornant, quarum media volucris, binæ proximæ utrinque equestres. Idem exhibet ANGELLONIVS in sua *Historia Augusta*;

at quanta cum figurarum, statuarumque diversitate? exhibet enim infra ternas solummodo figuras, & insuper quam discrepantes maxime ab illis, quas numisma proponit Parmense: supra in fastigii medio ne animata quidem figura, & duæ ex utroque latere proximæ, quæ in Parmensi equestres, in hoc conparent pedestres, & hastatæ præterea.

Verum non tantum modo quoad statuas, & figuras, id quod tibi placet; sed quoque quoad columnarum formam, & numerum, imo vel quoad faciem ipsam eadem in numis Tempia diversam sæpe nanciscuntur imaginem. Sic DIVO JULIO EX S. C. exstructum ab Augusto in foro Templum, quod inter hujus numos hodieque visitur, Pycnostylon, sive crebris ornatum columnis fuisse tradit VITRUVIUS (α). Hoc non obstante SPANHEMIVS (β) bina adfert numismata, quæ hanc Julii Aedem tetrastylam, seu quatuor solum columnarum repræsentant cum faciebus insuper, sive ædis frontibus, utcumque ab invicem dissidentibus. Similiter VAILLANTIVS (γ) prodit numum argenteum, in quo templum *Minervæ Flaviane*, a Domitiano in Regione urbis septima excitatum, spectandum se præbet tetrastylon, seu cum qua-

Q 2

(α) Vitruv. III. c. 2. p. 41.

(β) Spanhem. Dissert. XIII. p. 649.

(γ) Vaillant. T. II. p. 105.

tuor columnis; quamvis illud loco ante laudato SPANHEMIVS referat hexastylon. Hac occasione non possum, quin denuo novam quampiam pro tuendo numismatis mei honore promam sententiam: nimirum quod in eo visitur, id ipsum esse posse templum, cujus nunc adeo memini, *Minervæ*, five *gentis Flaviae* nuncupatum. Aedem tetrastylam sistit numisma meum; ejusce quoque modi Flaviana, ut modo cognovisti, ostenditur a VAILLANTIO. Ceteroquin ex hactenus dictis abunde conjicere poteras, antiquos scalptores non usque eo religiosos existitisse, quo minus quandoque in numis five statuarum formas habitumque, five columnarum ordinem numerumque, five ipsorum etiam peristylorum, & vestibulorum speciem atque conformationem inmutarent, aut quæpiam plane prætermitterent, in summis modo ædificii lineis adumbratis adquiescentes.

Neque difficultas aliqua in eo obversari potest, quemadmodum Domitianus Aviaë honori ac memoriae numum decernere potuerit. Idem namque, quod pro Tito supra eam in sententiam adtuli, & pro Domitiano pugnat. Restituit hic quoque Decessorum suorum numos, exemplum Titi fratris consecutus: quin ergo monetam signasset aviaë, ex qua optime norat, primum, maximumque nobilitatis splendorem genti suæ, antehac obscuræ, adfulsisse?

Adcedit, quod Princeps iste, alioquin ultra modum ambitiosus, sumptuosissimum illud genti Flaviae erexit Templum, in quo Principum ex hac gente defunctorum condebantur reliquiae; quemadmodum quidem de cineribus Juliae, Titi filiae, luculenter docet SVETONIVS (α): *Phyllis nutrix reliquias, cadaveris Domitiani, TEMPO FLAVIAE GENTIS clam intulit, CINERIBVSQUE JULIAE Titi Filiae commisit.* Qui itaque Aedi Flavianae, ab se excitatae, cineres Juliae, fratris filiae, intulit Domitianus, eundem sepulturae honorem negaverit Vespasiae, genitoris sui matri, ac primo Flaviani stemmatis, splendorisque fonti? Qui eandem fratris sui filiam conpluribus post mortem numis, ipsius honori flatis, posteritati commendavit, is patris sui matrem, nobilissimum Flavioꝝ decus & ornamentum, in aere redivivam sistere aut timuerit, aut neglexerit? His positis, quid facilius, quid convenientius, quam ut dicam, templum fors esse Flavianum, quod in Vespasiae numo repraesentatur?

Interea haud quaquam is sum, qui putem, aut contendam, templum averfae numismatis mei arte, manueque insignis alicujus sculptum esse Myronis, quem PETRONIVS tradit in tractando aere sic fuisse exercitatum, egregieque versatum, ut pene animas hominum, & ferarum in aes transfun-

Q 3

(α) Sueton. in Domit. c. 17.

dendi artem calleret. Ipfius certe iuvenca ærea prifcorum
conpluribus Poetarum cantus materiem fubminiftravit. De
hac AVSONII fequens exftat Epigramma:

*Bucula fum cælo genitoris facta Myronis
Aerea : nec factam me puto, fed genitam.
Sic me taurus inuit ; fic bucula proxima mugit ;
Sic vitulus fitiens ubera noftta petit.
Miraris, quod fallo gregem : gregis ipfe magifter
Inter pafcentes me numerare folet.*

Ipfie etiam ANACREON meus (a) de eadem feftive juxta,
ac argute, quod folet, canit :

*Βοίδιον ἐ χράνοις τετυπωμένον, ἀλλ' ὑπὸ γήρωσ
Χαλκῷ θέν σφετέρῃ ψεύσατο χειρὶ Μύρων.
Tempore in æs verfam, non flatam ex ære, juvencam
Propria opus dextræ finxerat eſſe Myron.*

Quod Poeta Gallus fic convertit:

*Non, en moule jamais elle ne fut jettée
Cette Vache ; le tems l'a changée en airain ;*

(a) Ανακρέοντος Επίγραμμα 5.

*Et Myron se parant d'une gloire empruntée,
Fit croire qu'elle étoit l'ouvrage de sa main.*

Minime, inquam, contendam, templum meo in numismate conspicuum, celeberrimi hujus, aut alterius cujuspian præstantis scalptoris esse opus; id modo contendo, illius orthographiam, & summas faltem lineas sic esse effictas, ut in antiquarum monetarum numero cenferi non minus mereatur, quam conplura alia numismata, vel ex meo Cimelio proferenda, in quibus Templorum insculptorum figura multo rudior, ac vilior comparet, atque in meo, quin tamen ullus eadem eapropter spuriis ad censere aufit. Fors quoque rudius non nihil Templi mei exprimitur $\chi\eta\mu\alpha$, propterea quod illius referre debebat formam ædis, ad cujus normam suam adcomodavit Vespasianus ædificium: adcomodasse autem Vespasianus, ejusdem instaurator & restitutor, censendus est fabricam suam ad normam primi Vestæ templi, a Numa conditi, cujus formam, veri videtur simillimum, in ea temporum, rerumque conditione fuisse simplicem, obviam, ac inpolitam.

*Ad id jam venis, quod si cetera abessent omnia, solum,
contendis, numaria in republica Vespasianam cum tota substru-
ctione evertere; idque, ais, te ultimo loco reservasse doloris*

mei caussa: nempe volebas, ut dubia γνώσις numi, haecenus non visi, lente quasi per gradus, qui cogitari poterant, emoriatur. Profiteor primum me tibi obstrictum pro hac, ut credo, sincera animi in me propensi testificatione: alterum vero a tua humanitate flagito, ut ne subcenseas mihi, aut tibi ipsi dolorem oboriri patiare, quum ex modo dicendis perspexeris, hunc, quem putas argumentorum tuorum Achillem, non jam doloris mei gratia, sed proprio suo merito, nimirum ob inbecillitatem, imo inanitatem suam postremum tenere locum, eundemque non per gradus, ac pedetentim, sed una, unoque ictu prostratum emori. Tam humilia sunt omnia, ais, in postica, atque vix ex area prominentia, ut si signum S. C. abesset, prima fronte in Hispanica, aut Syriaca aliqua Colonia flatum, non percussum existimarem, antica non inspecta, ubi tamen adcuratius in omnem partem versatus fuit, ne fuscum quidem, sed scalpro miserum in modum rasum censebam potius.

Itane numus meus rasus videtur oculis nimirum tuis, in eum ante armatis? Τὸν ἰγιαίνοντα ὀφθαλμῶν, præclare scribit Marcus Antoninus Imperator (a), πάντα ὄραν δεῖ τὰ ὄρατα, καὶ μὴ λεγέειν, τὰ χλωρὰ θέλω. τῆτο γὰρ ὀφθαλμιῶντός ἐστι.

Oculus

(a) Μάρκος Αντωνίνος Αυτοκράτ. τῶν εἰς ἑαυτὸν Βίβ. 1.

Oculus bene constitutus cuncta videre debet, ut se in conspectum dant, & non solum viridium, nempe delectantium, adspectum adpetere: hoc quippe ægrotantis est. Tibi certe, velut oculo per vitrum viride inspectanti, omnia alia, ac reapse sunt, meo in numismate adparent. Hunc in modum ædes, posteriorem illius aream obcupans, rasa tibi videbatur. Verum ad hunc tibi errorem penitus eximendum primo loco testimonium adfero, quod hac quidem in quæstione, de qua nunc agimus, fidem & auctoritatem habere debet ut quod maximopere. Est hoc ab ipso, qui numismatis iconem geminam, fronti hujus *Dissertationis* præfixam, in æs inciderat, scalptore profectum *Mansfeldo*; qui, quum myriades seu numorum, seu aliarum figurarum æri hæcenus insculperit, artis hujus peritiam ac usum habeat, necesse est, quam qui egregium. Certe quod nec tironem fugiat, id exercitatus hic artis alumnus non potest, quin norit, videlicet rationem *fusi*, aut *percussi* ab *raso* dignoscendi. Is adeo mihi, quum ex eo quasi aliud agens, & dubitantis in modum sciscitarer, num meum, quod exhibebam, numisma scalpro rasum fors crederet? cum stomacho subridens: næ is, repofuit vernaculo idiomate, qui numum hunc scalpro rasum censeat, ne a limine quidem *γλυφικὴν* salutasse, neu veterem monetam vel primoribus digitis adtrectasse videtur; mihi certo ne ad primum quidem numi hujus adspectum ea opinio in mentem venire poterat.

Atque profecto, si tu inde, ut videtur, numisma meum rasum efficere velis, quod monetaria averfæ fabrica cum adverfæ partis labore minus congruat, quum in illa omnia sint humilia, atque vix ex area promicantia; inmanem numismatum antiquorum turbam rasis ad censere, atque adeo de sua, quam usque huc apud æquos, & peritos peculii veteris æstimatores obtinere, statione deturbare cogaris.

Permulta sane ejuscemodi numismata vel ex meo Cimeliarchio tibi recensere possem, ni brevitati consulere mavelim; interea nonnulla, ut primis apertis forulis in manus inciderunt, tibi hic fisco. Primi occurrerunt bini numi Agrippinæ, in quorum uno *Plaustrum* visitur a *mulabus vestum*, valde quam exesum, atque adeo vix ex area promicans; ipsæ notæ S. C. & S. P. Q. R. pene intuentis conspectum fugiunt. His adcessit *Contorniatus* numus Neronis, huic meo quoad metalli formam germanissimus; uti & alter ejusdem Imperatoris, in quo *Portus Ostiensis* tam humilis est, ut vix posteriore ex area promineat. Ita pariter numi, qui Vespasiani *Apotheosin* cum *quadriga elephantorum* repræsentat, postica nihil prorsus habet exporrecti. Sic *Carpentum* Divæ Juliæ; sic *Templum Jovis*, item *Columna Trajani* in hujus numis; sic *Templum Divi Augusti* restitutum ab

Antonino: sic in Faustinae, quæ habeo, numismatibus *Le-*
disternium, item *Templum Hexastylon*; sic Aurelii *Rogus*,
ubi literæ præterea erosæ, ac *Templum tetrastylon*; sic de-
nique in Plautillæ numo græco *Templum octo columnis fultum*:
singula, inquam, hæc ita sunt humilia & plana, atque vel
ætate detrita, vel ærugine adrosæ, ut parum aut nihil foras
projecta emineant usque adeo, uti cuncta & singula, quæ
modo strictim percensui, numismata huic meo ea in parte
sic sint similia, ut ova ovo; quantumvis eadem quoad ce-
tera ita belle conservata meo prostant in Museo, ut pauca
magis. Num tu singula illa pari idcirco, qua meum, ratio-
ne dixeris scalpro miserum in modum rafa?

Itane tandem tu nihil quidquam virium & roboris
edaci temporis denti tribuis, a quo tamen durissima quæque
paulatim exedi, erodique constat? an nescis juxta Græco-
rum adagium: *Σίδηρος ἢ χαλκὸς ταῖς ἐπαφαῖς τῶν χειρῶν ἐκτρι-*
βονται vel manuum contrectationibus ferrum atque æs dete-
ri? An putas nihil prorsus integro decem & septem conti-
nenter seculorum intervallo de numismate meo abradi, adte-
rique potuisse, quo minus eadem omnes in eo figuræ ratio-
ne promineant? ut nihil neque ex templi columnis, neque
statuis, neque fronte, imo neque ex ipsis literarum apicibus
promicantibus adestum, conrosum, extritumve disparuerit?

Sane citius tu mihi, faciliusque *Plautini Poenuli scenam* verbis tuis explanaris, quam numum meum rasum demonstraveris.

Finieram argumentum, ni me tantisper adhucdum morarentur voces illæ tuæ: *Si signum S. C. abesset, prima fronte in Hispanica, aut SYRIACA aliqua Colonia flatum existimarem.* Simile quid jam supra de Alexandria Aegypti disceptavi; in præfens de Antiochia Syriæ Metropoli agam. Putasne tu Romæ modo, non vero alibi, in Græcia, aut Syria monetam cum S. C. *χαράγματε* cusam? Vt missa hic faciam, tum quæ VAILLANTIVS in *Numis Coloniarum*, & præterea T. I. *Numismat. Præstant.* de Æneis, Antiochiæ signatis, numis S. C. nota insignibus, tum quæ ipse ego supra hoc super proposito adtuli; ea tantummodo addo, quæ alias dilaudatus INL. JOBERTI COMMENTATOR (α) in rem meam de ea Syria urbe principe commemorat, & quæ ego, ne multa multis, solum latine reddo: *Quum Antiochia Romanis se subjecisset, jus cudendæ monetæ ex earum erat numero prærogativarum, quæ eidem mittebantur; atque veri est simile, æs, hac in urbe signatum, ad solvenda adhibitum fuisse stipendia copiarum, quæ limites tuebantur adversus Persas, Arabes, & alios populos, Romanis ibidem Provinciis conterminos.* De-

(α) *La Sci. des Méd. T. II. p. 221.*

binc, dicit TACITUS (α), initio ab Suria ad flumen Eupbratem, quantum ingenti terrarum sinu ambitur, quatuor legionibus coercita. Cui ergo mirum videatur, ea in urbe, ubi cum pro stipendio militum Romanorum, tum pro mutuo incolarum inter se, ac cum ipsis militibus commercio pecunia signabatur, & Græca, & Latina percussa esse numismata? Nota S. C. indicat potestatem monetæ cudendæ Antiochenis senatus decreto esse concessam. Idem alibi (β): Nequaquam imus inficias, ab Imperatoribus æque, atque ab Senatu potuisse Coloniis fieri copiam æris signandi. Hinc quoque est, quod in NUMIS LATINIS ANTIOCHIAE ad Orontem S. C. usque ad Marci Aurelii tempora, & in aliis Antiochiæ Pisidiæ S. R. Senatus Romanus insculptum cernatur. Proconsules ipsi, qui pro senatu Provincias, quas Imperator senatui populoque Romano administrandas permittebat, moderabantur, nonnunquam similem largiebantur facultatem, cujus testimonia præbent numi, in Achajæ, & Africae urbibus cusi.

Ex his manifestum fit, non Romæ tantummodo, sed & in aliis Romani Imperii Urbibus, atque Coloniis, secus ac tibi videtur, æs cum S. C. nota signatum fuisse. Hac occasione & aliud mihi in mentem venit, nimirum Vespasie

R 3

(α) Tacit. Ann. IV. 5.

(β) La Sci. des Méd. T. I. p. 210.

meæ monetam fortassis in hac ipsa *Syria* Metropoli percussam esse. Ad hoc firmandum, inlustrandumque primam mihi facem adcondit TACITVS, quum, ubi Vespasianum Antiochiæ primo pronuntiatum Imperatorem tradidisset, ætutum subdit (α): *Apud Antiochenses aurum, argentumque signatur.* Idem libro eodem (β) narrat, a Muciano, Vespasiani Duce, habita facundissima concione milites in verba Vespasiani adactos, atque hunc ab iis primum Antiochiæ Imperatorem consalutatam. Quorsum hæc dicta? ut ostendam, quam primum, quamque congruum tum fuerit, ut vel ab Vespasiano ipso, ut cum maxime creato Imperatore, vel si mavis, a Muciano in ea pecuniæ signatæ multitudine, in faustis iis novi Imperatoris adclamationibus, atque exultantis militis, populique plausibus, & æneum procuderetur numisma, quo ad alia, omnibus perspecta, Vespasiani decora atque ornamenta, etiam nobilitatis, tanto pere a prisca quæsitæ & æstimatæ, splendor velut cumulus adcederet.

Erat Vespasianus, quod superius jam dictum, obscuro genere ortus adeo, ut SVETONIUS (γ) perhibeat,

(α) *Tacit. Histor. II. 82.*

(β) *Id. Ib. 80.*

(γ) *Suet. in Vesp. c. 4.*

eum ad motum rebellantium Judæorum conprimendum a Nerone potissimum delectum esse: *ut & industria expertum, nec metuendum ullo modo ob HVMILITATEM GENERIS ac NOMINIS.* Quare ad hanc *generis & nominis*, puta paterni, *humilitatem*, priscis illis magno habitam despiciatui, tantisper elevandam quidni adminiculum maxime congruum peteretur a materni stemmatis, quippe nobilissimi, elatione ac splendore? unde eadem de causa, uti alias innui, ipsum quoque nomen suum mutuatus videtur Vespasianus. Hujus itaque maternum *genus ac nomen* moneta consignari, atque in vulgus communi illa lætitia efferri conveniebat valde quam oportune. Id quo minus Mucianus, suprema & Provinciae Syriae, & militiae cum potestate praefectus, praestaret, quid obstabat, quid intercedebat? Effecerat is, ut ante ex TACITO, quo Vespasianus & a militibus, & ab Antiochenis primum salutaretur Imperator. Conpertum praeterea ex SPANHEMIO, VAILLANTIO, aliisque Rei Numariae Magistris est, Praefides, Quaestoresque Provinciales, ac Militares, pecuniam pro stipendiis legionum administrasse, unaque & numos ipsos cudendos curasse. Hujus testes agunt numi ipsi, quorum complures sub Antonio, Julio, & Augusto a Praetoribus & Quaestoribus cum Provincialibus, tum militaribus percussos recensent MEDIOBARBUS, &

VAILLANTIVS. Hic meminit præterea (a) numi oppido rari, qui ipsos duos Provinciarum Præfides, nempe Tiberium Alexandrum Ægypto, & Licinium Mucianum, de quo hic, Syriæ Præfectum, repræsentat, dextram sibi porrigentes ad Vespasianum suarum legionum consensu procreandum Imperatorem: de his binis Prætoribus *vid. SVE-
TONII in Vesp. c. 6.* Percussit igitur Mucianus peropportuna in ea rerum conditione, quum alioquin ingens pecuniæ vis, teste TACITO ante laudato, tum temporis Antiochiæ se curante signaretur, & æneum Vespasie numisma cum averso typo Vestæ templi, Augustis feminis alias familiari, ipsarumque capitibus ob rationes supra adductas jungi passim solito; ut hoc pacto clarum Vespasiani stemma, quale modo maternum erat, mox sub prima imperii delati initia propalam, plenaque in luce poneretur, atque is non solum ob alia, quibus eminebat, decora, sed & ob Nobilitatis laudem populo commendaretur.

Sed manum de tabula. Infirmatis hæctenus, confutatisque, quoad mihi licuit, tuis, quæ contra numisma meum *καίρωσ ἀκαίρωσ* objectasti, argumentis, atque juxta constabilito causæ meæ robore, quid superat, quam ut τὸν *κολοφῶνα* addam? Addam, ubi tibi paucis etiamnum ad magis

(a) Vaillant T. II. Num. Præst. p. 85.

gis denique firmandam rem meam ostendero, & notas ac characteres, unde monetis antiquitas, atque integritas sua constat, in Vespasiae meae reperiri numo. Signa hæc, seu notæ propriæ, atque germanæ a monetæ veteris præceptoribus potissimum hæc enumerantur: metallum, hujus forma & fabrica, pondus, typorum figuræ, inscriptionis characteres, ac denique in æneis nobilis illa crusta, qua non, nisi ab natura, multorum seculorum intervallo æs vestiatur, atque inbuatur.

Jam quod metallum numi adinet mei, id æs esse antiquum, cuique inspicienti ac exploranti apertum est; neque nisi uni illi dubium sit aut obscurum, qui æri ab lupinis distinguendo non sit. Formam ejusdem ac fabricam similiter esse partum antiquum, docet adæquata ipsius cum plurimis aliis numophylacii mei numismatibus, quorum singulorum integerrima est autoritas atque antiquitas, sive quoad durtiem & asperitatem, sive quoad facilitatem in tractando, sive quoad limbi orbem convenientia, ratioque prorsus gemina. Pondus ipse, præsentem erudito Numophilo, adpendi, & par antiquis aliis ejusdem moduli, ac metalli monetis, imo & harum nonnullis majus reperi. De typis, inscriptisque literis fatis, opinor, in superioribus actum. Jam quod ad extremum in rem meam facit plurimum, est illa æris facies, seu crusta pulcherrima, indubitata, testibus P. JOBERTO, AE-

NEA VICO, aliisque eruditis monetæ antiquæ Cenforibus, antiquitatis nota, quæque a peritis æstimatoribus pluris fit, atque pretiosissimum metallum propterea, quod nulla ars seu industria, ut bene advertit P. JOBERTVS (a), five colorem, five fulgorem, five glabritiem atque lævitatem spectes, eam ea ratione æri inducere, inferereque possit, qua natura, plurium seculorum labore in eo versata. Ego certe palam hic declaro, me juxta cum eruditis aliis Numophilis, qui Vespasiæ meæ numisma æqua & exacta indagine explorarunt, de ejusdem integritate, ac antiquitate sic esse convictum, atque persuasum, ut prius, quam de hujus, de *Decii numi*, in meo pariter Museo adservati, sinceritate, super qua tamen tu conplura argumenta in *prima tua* ad me *Epistola*, luci publicæ commissa, congesisti, dubitare in animum inducerem.

Et profecto, si quidem, quia rarissimus, quia hactenus non visus, quia unicus, continuo numus meus in adulterinis censendus fit, quid de iis statuendum, quorum necdum vulgatorum editionem te nunc ut cum maxime moliri audio? quid tot aliis fiet, a BANDVRIO, & VAILLANTIO in rarorum, aut rarissimorum censu conlocatis, & quorum ego in uno meo Cimeliarchio facile quadringentos & amplius numero? ex istis

(a) P. Jobert *La Sci. des Méd. T. I. p. 443.*

exempli causa non hic percensebo, nisi æneos eos, quos Cl. VAILLANTIVS inter *Impp. Rom. Numismata Præstantiora* in *rariſſimorum* loco ponit, ut hac occasione eruditis veteris monetæ arbitris, & amatoribus publicum quodpiam numophylacii mei specimen, ac veluti promulsis proponatur. Primum fisto numum *primi moduli* cum *capite Tiberii laureato*, & *Epigraphe CLEMENTIAE*. Ab hoc secundus fit ejusdem Cæsaris numus *primæ* similiter *magnitudinis* cum *inscriptione ROM. ET AUG.* Tertium occupet locum moneta cum *capite Caji laureato*, & *Templo*, cui *inscriptum: DIVO AUG.* Quartam *secundi moduli* monetam subpetit *laureatum Neronis caput* cum *Epigraphe: ANNONA AVGVSTI*. Huic subcedant terna alia ejusdem Cæsaris numismata: primum *primæ formæ*, cui *inscriptio MAC. AVG.* Alterum *secundæ formæ*, *inscriptum: PORT. OST. AVGVSTI*. Tertium *mediæ* pariter *formæ*, cum nota S. C. repræsentans *Arcum sine epigraphe, supra quem Quadrigæ cum Victoriolis.*

Hæc sequitur numisma *primæ magnitudinis* cum *capite Galbæ laureato*, *inscriptum: ADLOCVTIO*. Ejusdem præterea *magnitudinis* alterum istius pariter *Imp.*, in quo *Imp. paludatus stans manum porrigit Romæ genu flexo supplicanti, s. puerulum gerenti*, c. *Epigr. ROM. RESTIT.* Tertium item ejusdem *Imp.*, at *secundæ formæ*, cum *Arcu, supra quem*

Quadrigæ Triumphales; tres figuræ nudæ, manibus post terga revinctis, ad arcum properant, quas figura baculo elato insequitur: Inscript. QUADRAGENS. REMISSAE. Tum consequitur Primi Moduli numus Trajani, in quo cum nota S. C. exhibetur Circus Maximus, in cujus medio Obeliscus. Eiusdem quoque moduli Numisma c. capite Plotinæ Augustæ, Trajani uxoris; averfam ornat figura muliebris stans d. Spicas. s. canistrum florum & frugum. Epigraphe: FIDES. AVGVST. Primi juxta moduli est numus Hadriani, cujus area posterior exhibet Imperatorem, qui figuram muliebrem sublevat capite radiato, s. sceptrum gerentem; inscriptio: RESTITVTORI ASIAE. Germanus huic quoad formæ magnitudinem est alter ejusdem Hadriani, in cujus postica Imperator paludatus stans in subgesto adloquitur cohortes cum Epigr. EXERC. BRITANNICVS. Hos excipiat numus Antonini Pii, quem mediæ formæ nedum rarissimum, sed & singularem adpellat VAILLANTIVS: representatur in ejus averfa Rogus cum Epigr. CONSECRATIO. Numus item Commodi, in cujus area posteriore vilitur Navis cum duobus velis expansis, Epigr. PROVID. AVG. P. M. TR. P. COS. V. P. P.

Jam in censum veniant bina *Didii Juliani* numismata, utrumque *formæ mediæ*: in alterius averfa cernere est figuram

muliebrem, utraque manu signum militare, c. Epigr. CONCORD. MILIT.; in alterius postica conparet figura muliebris d. Temonem globo inpositum s. Cornucopiæ, cum Epigr. P. M. TR. P. COS. His proxima bina pariter numismata, alterum Manliæ Scantillæ, Juliani uxoris, formæ mediæ, alterum Didie Claræ, ejusdem filiæ, formæ primæ: in primi averfa conspicitur figura muliebris stans d. pateram, s. hastam puram, pro pedibus pavo; Epigr. JVNO. REGINA.; in secundi area secunda figura muliebris stolata stans d. palmam oblongam, s. Cornucopia. c. Epigr. HILAR. TEMPOR. Jam agmen, ne longius vager, claudat Alexandri Severi numus primæ magnitudinis, elegantissimus, & rarissimus a VAILLANTIO nuncupatus. Averfa conspectui sistit Templum pulcherrimum porticibus ornatum, in cujus medio Jupiter sedens d. fulmen, s. hastam c. Epigr. JOVI. VLTORI. P. M. TR. III. COS. II. P. P. Superfedeo hic recensendis compluribus aliis, puta Caracallæ, ejusdem Alexandri Severi ante memorati, Gordianorum, Balbini, Philippi senioris, & aliorum, qui non inferioris, ac priores illi, pollent venustatis & raritatis laude.

Horum omnium, & singulorum, a VAILLANTIO inter *aneorum rarissimos* scriptorum numorum, eo confidentius hic mentionem intuli, contractam licet ac parcam,

quod memoriae hodieque inpressum teneo, te ipsum, VIR mihi AMICISSIME, quum numophylacium meum, quantum est, perlustrares, eos non inspexisse modo; sed quoque non absque luculentis, quæ prodidisti, admirationis indiciiis suspexisse, atque deprædicasse. *

Ad finem properans, ex destinato hic diffimulo filens numerum haud mediocrem numerum aliorum *omnis formæ*, qui juxta meum ornant Museum, quamquam neque in ANGELLONIO, MEDIOBARBO, VAILLANTIO, BANDURIO, neque in ullo alio Antiquariorum notorum, Museorumve

(*) Mihi quoque, qui præsentem Dissertationem nomine & auspiciis Perillustris Equitis & Consiliiarii HAVERI elucubratus sum, non singula modo, quæ hic supra enumerantur, verum & alia omnia, quotquot nimirum Museum HAVERIANVM, a numaria supellectile instructissimum, omnibusque absolutum numeris, in universum complectitur, Numismata iterum atque iterum $\pi\rho\acute{o}\sigma\omega$ $\nu\eta$ $\sigma\pi\rho\acute{i}\sigma\omega$ lustrare, conversareque concessum fuit. Unde hoc loco adfirmare quoque ausim, me hanc Apologistæ provinciam nunquam fuisse suscepturum, nisi in iis Vespasie Numisma, suis quam exacte a me ante examinatum ponderibus, omnino sincerum, atque ab omni $\nu\omicron\delta\epsilon\lambda\epsilon\acute{o}\varsigma$ suspitione eximium deprehendissem. Quare mirari satis non possum, quare ratione Literatissimus alias KHELLIVS induci se passus sit ad laudatum ante Inlustrem ejusdem Possessorem capropter seu erroris, seu fraudis insimulandum; quippe quem perbene norat, sumptibus ac studiis, multorum continenter annorum spatio in Veterum peculio conlocatis, eam istius tractandi peritiam nactum esse atque dexteritatem, quam vel adeo ipse laudatus KHELLIVS non raro, ad portatis secum variis commatis antiqui numis, in subsidium sibi & consilium vocandam duxerat.

vulgatorum reperire eosdem licet; quique adeo nedum in rarissimorum, verum & in ἀειδότηων coetu locum sibi vendicant.

Quod si ad extremum ex me perconteris, cur Vespasianæ meæ numus adeo rarus, imo unicus fit? primum ego ex te quoque quæro, ecurr numismata ænea tum *Plotinae* Trajani uxoris, tum *Marcianæ* ejusdem Imperatoris fororis, rarissima sint? id quod ipsum & eruditissimo VAILLANTIO mirum videtur, in *Plotina* potissimum, eo quod ista tota in decus & gloriam Trajani cesserit, bonoque Reipubl. Romanæ nata fuerit. Deinde ex te contor, ecurr argenteus *Anniæ Faustinae* numus, qui in Museo *D. Abb. de ROTHÉLIN* reperitur, testibus VAILLANTIO, & Inl. JOBERTI COMMENTATORE, unicus ad id tempus fuerit, & etiamnum fit? Quot non numos ἀειδότης, in terræ visceribus hodieque sepultos, ventura deteget ætas? quot non inde fors eruet eruditus juxta, ac improbus ACADEMICORVM HERCVLANENSIVM labor? cui tot faustis hætenus subcessibus coronato, novissime præmium, imo thesaurus adcessit ingens in detecto, effossoque pene integro *Isidis Templo* una cum victimarum ossibus & cineribus, variaque vasorum, in sacrificiis illis adhibitorum, supellectile; quemadmodum hujus, quo isthæc scribo, diei referunt Ephemerides Vindobonenses.

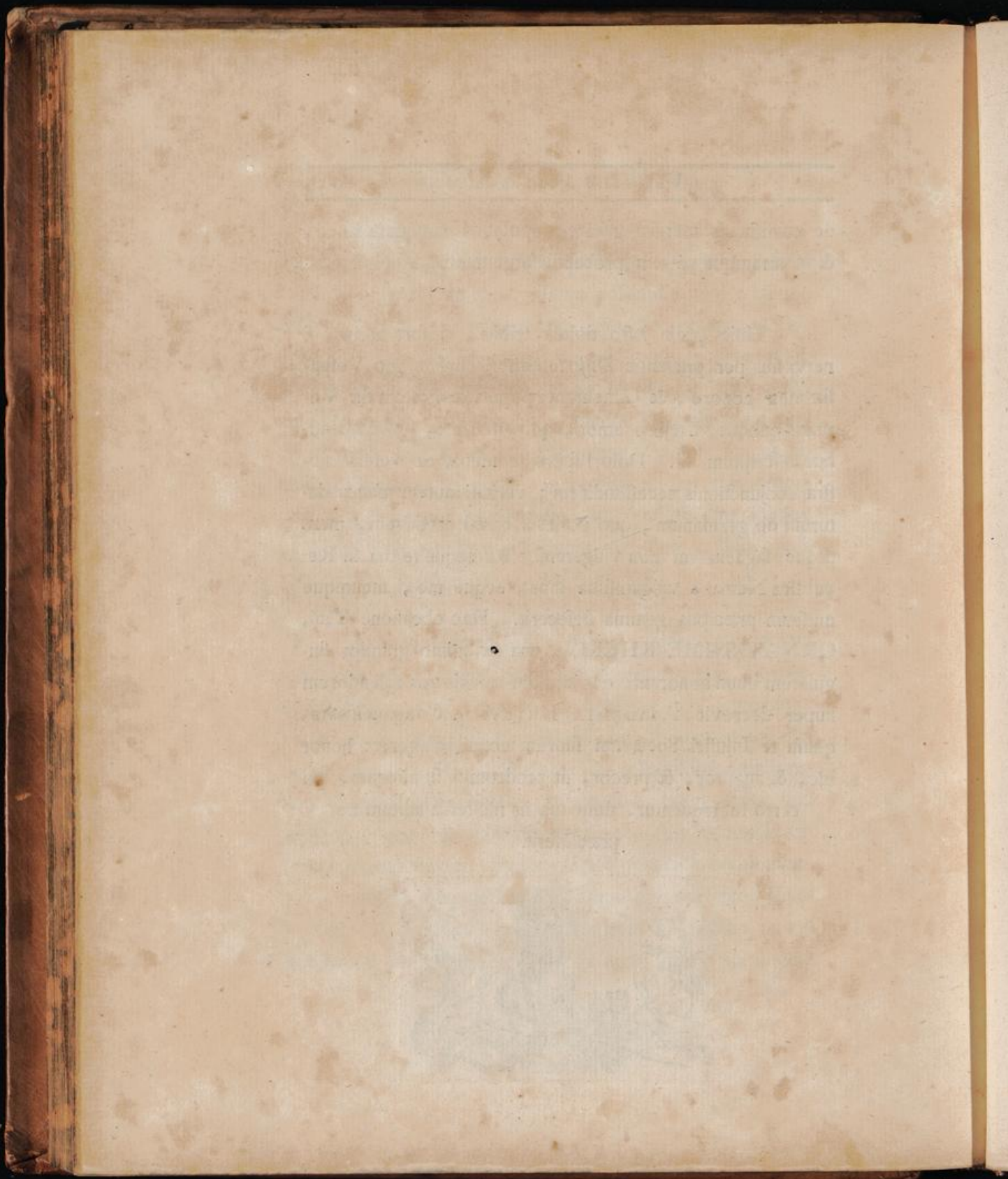
At quidquid demum horum fit, modo certa constat numismati fides atque vetustas, quam quidem ego prolatis usque huc argumentis meo adfatim adseruisse mihi videor, adeo *raritas*, & *unici* prærogativa eidem non obsunt, ut potius ingens inde & pretium, & existimatio peritos apud Numophilos ei adcedat, pretiumque eo adcedat majus, quo rarior est numus. Hinc quum numisma Vespasie meæ non tantummodo *rariissimum*, sed singulare & *unicum* sit, atque præterea ejusdem integritas, ac vetustas eo sint argumentorum robore in publicum stabilita, quo nullius fors alterius ex Cimeliarchiis notis; relinquatur necessario, illud pretii esse omnium maximi, & uni mihi arbitrarii.

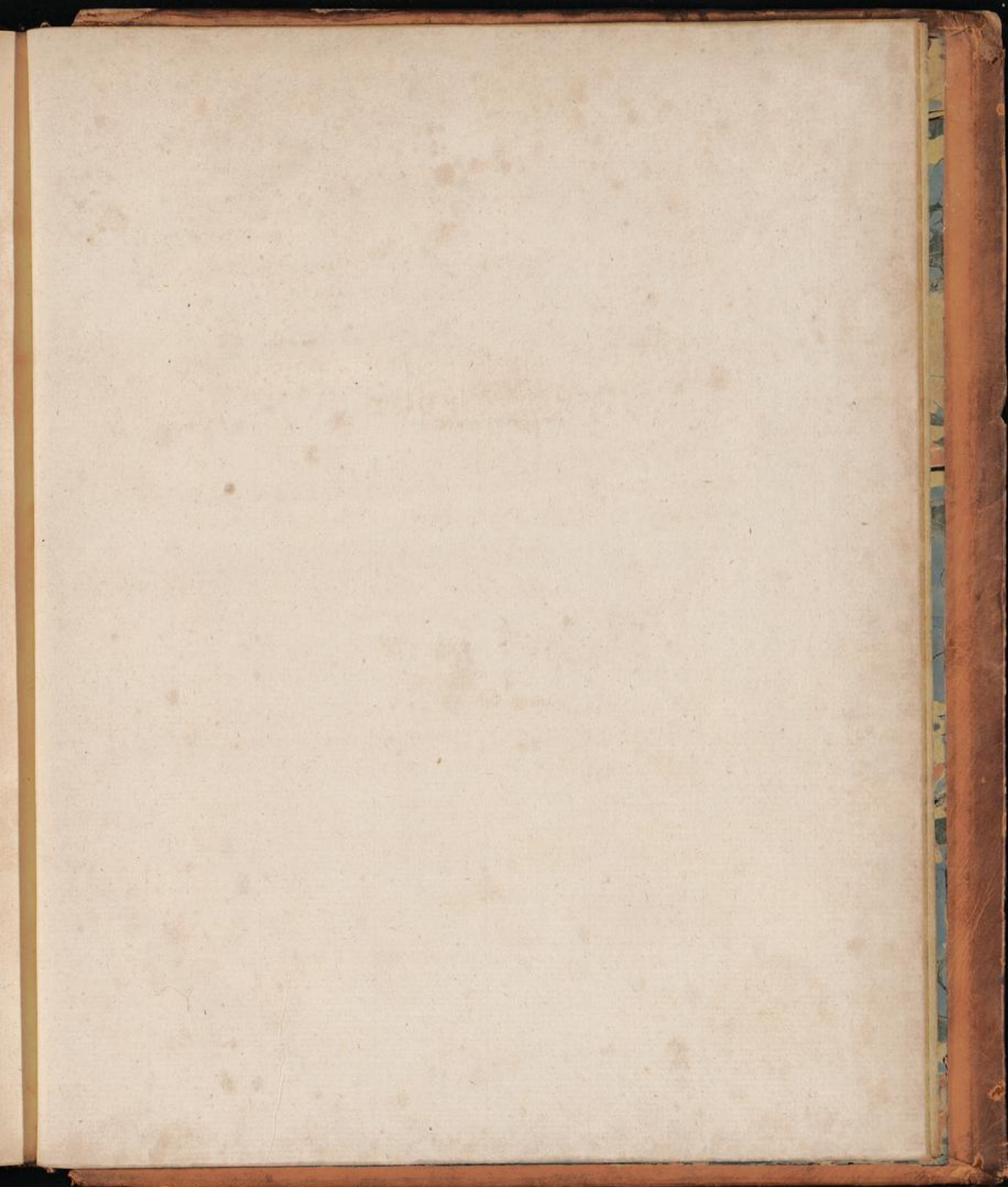
Animadvertis tu inde, opinor, quanto, quamque justo mihi dolori fuerit Minoa tua severitas, qua levibus dumtaxat, quæ tibi prima fronte obcurrerunt, argumentis adductus, an seductus? pretiosissimum Numophylacii mei ocellum proseripisti, atque adeo de ipsius Musei mei pretio, quantum per te stetit, inminuisti; crevit dolor hoc amplius, quod tu ipse eodem anno, quo damnatoriam tuam in numum meum epistolam emisisti, publicis in positionibus typo impressis, quas te Præsidente, atque me præsentem, Illustrissimus Comes BANFFIVS in Collegio Theresiano coram nobilissimorum Auditorum confessu tuitus erat, quæstionem
de

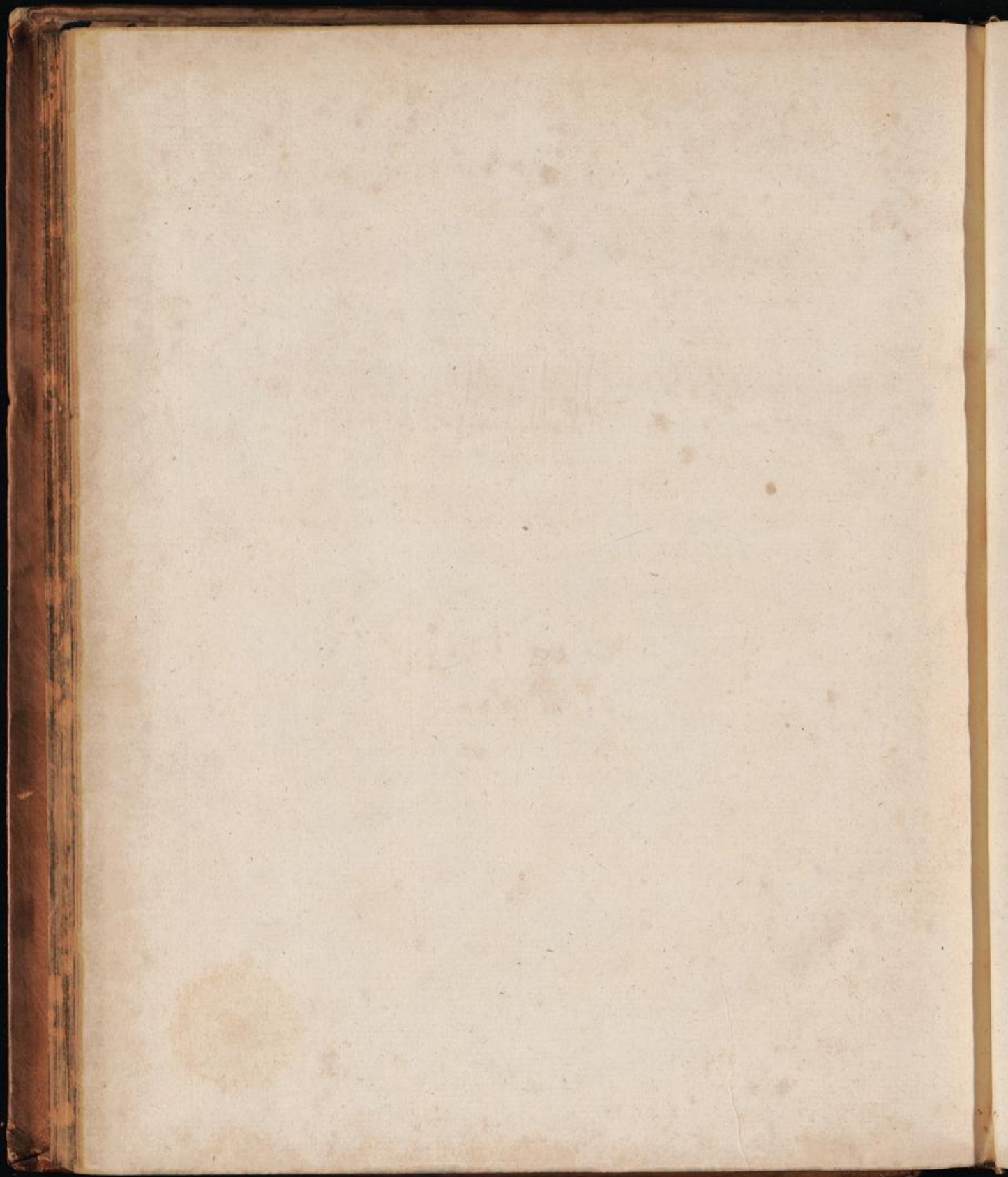
de numismatis mei integritate proposueris tamquam dubii,
& in utramque partem probabilis argumenti.

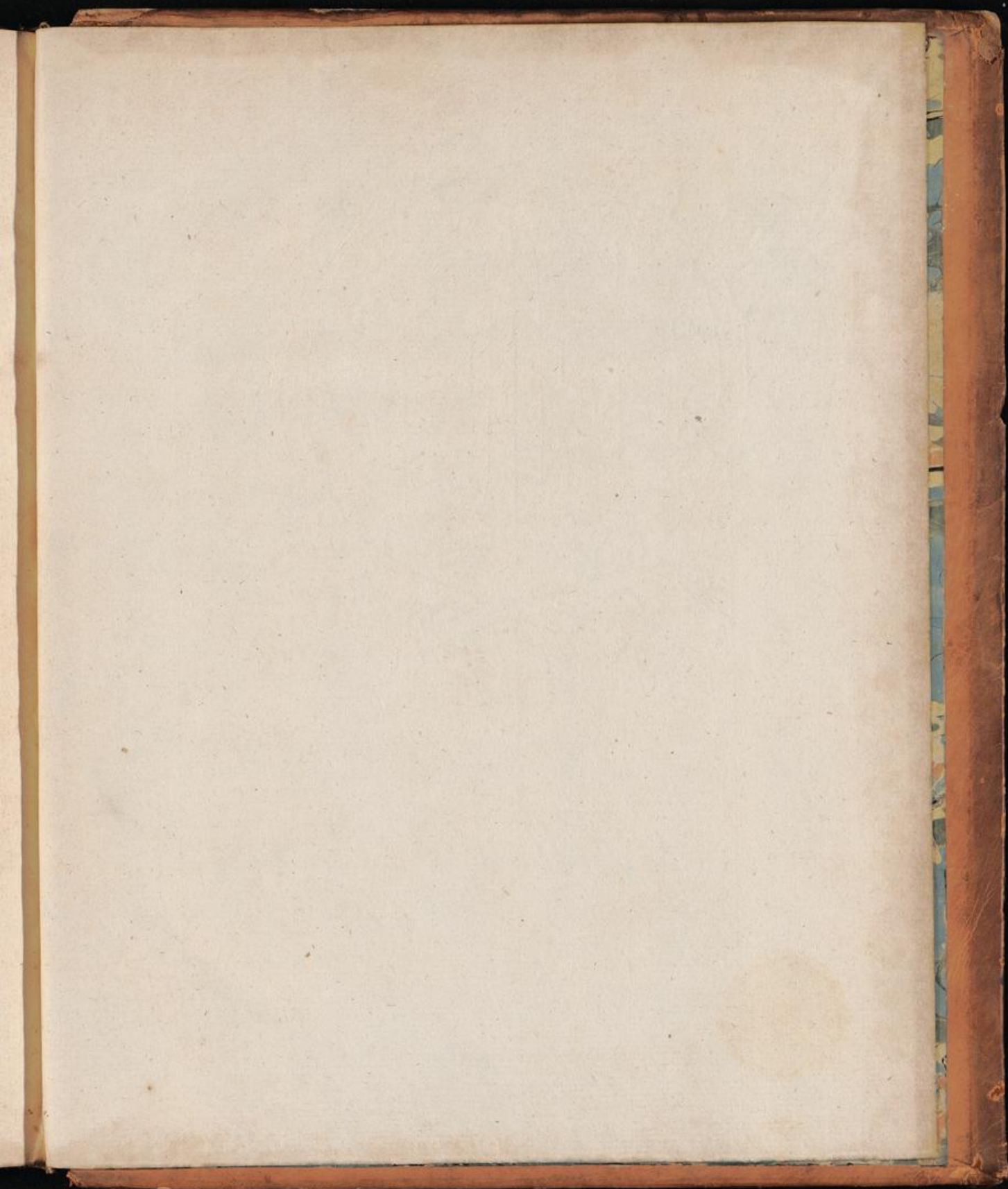
Huic proin justo dolori tribue, si fors acrius, si nervosius per præsentis *Dissertationis* decursum pro Vespasie meæ honore, & Cimelii mei pupilla dimicatum sit. Veritatis quoque id tribue amori, quo animante, quidquid adhuc, scriptum est. Dolori spero te meo, ob veteris nostræ conjunctionis necessitudinem; veritati autem manus daturum ob germanum, quo polles, animi candorem, mentisque sagacitatem non vulgarem. Ita neque te tua in Republica Numaria vulgatissima laus, neque me, meumque museum præcipua gemma defecerit. Hac occasione Tibi, **ORNATISSIME KHELLI**, una ex animo gratulor singularem illum honorem, quo novum meritis tuis splendorem nuper decrevit **ACADEMIA HETRVSCA CORTONENSIS**, quum te Inlustri Sociorum suorum cœtui adlegeret: honor hic, & auguror, & precor, ut prodromus sit aliorum, qui certo subsequantur, dum tua iis modestia aditum ne præcluserit.

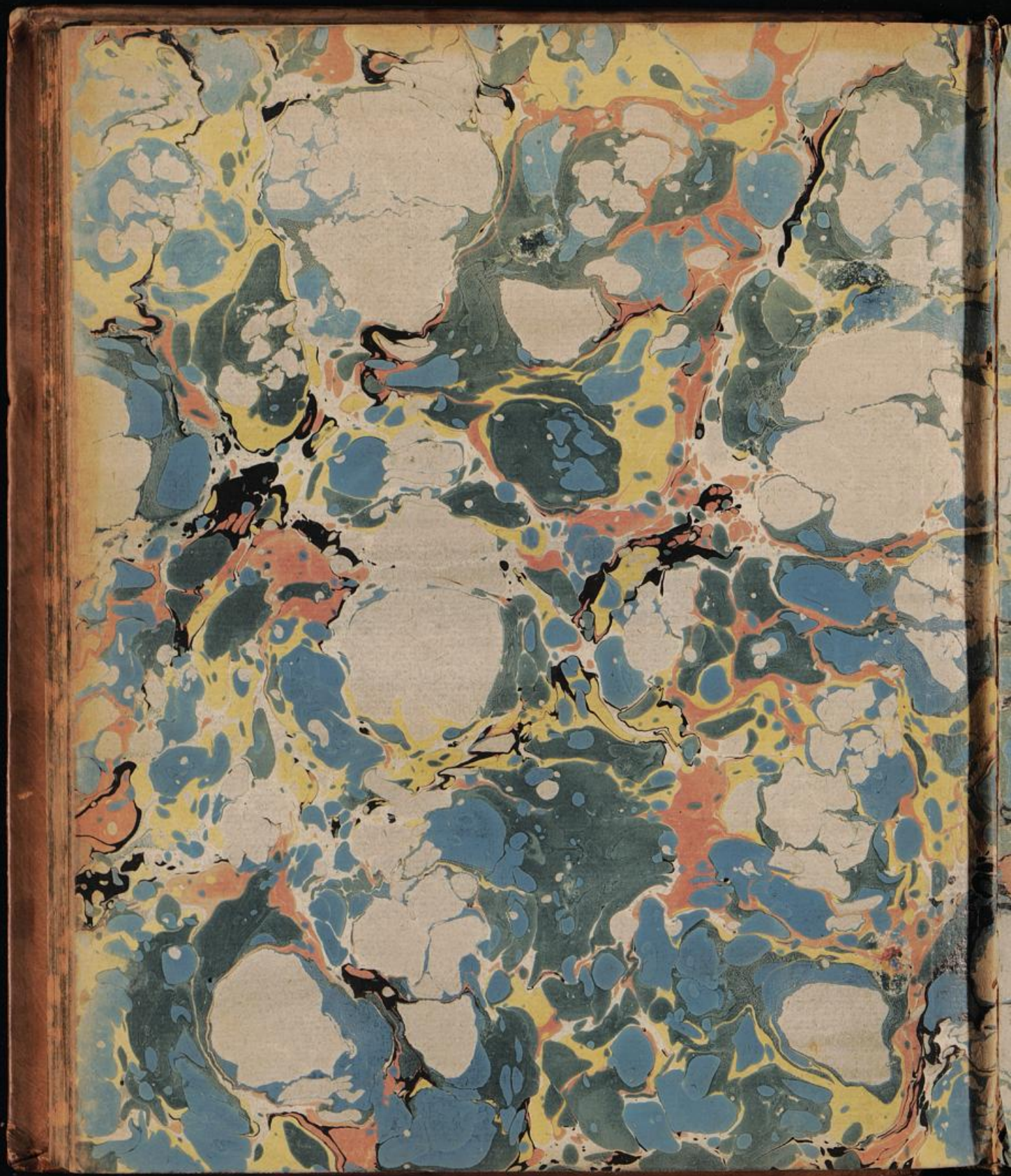

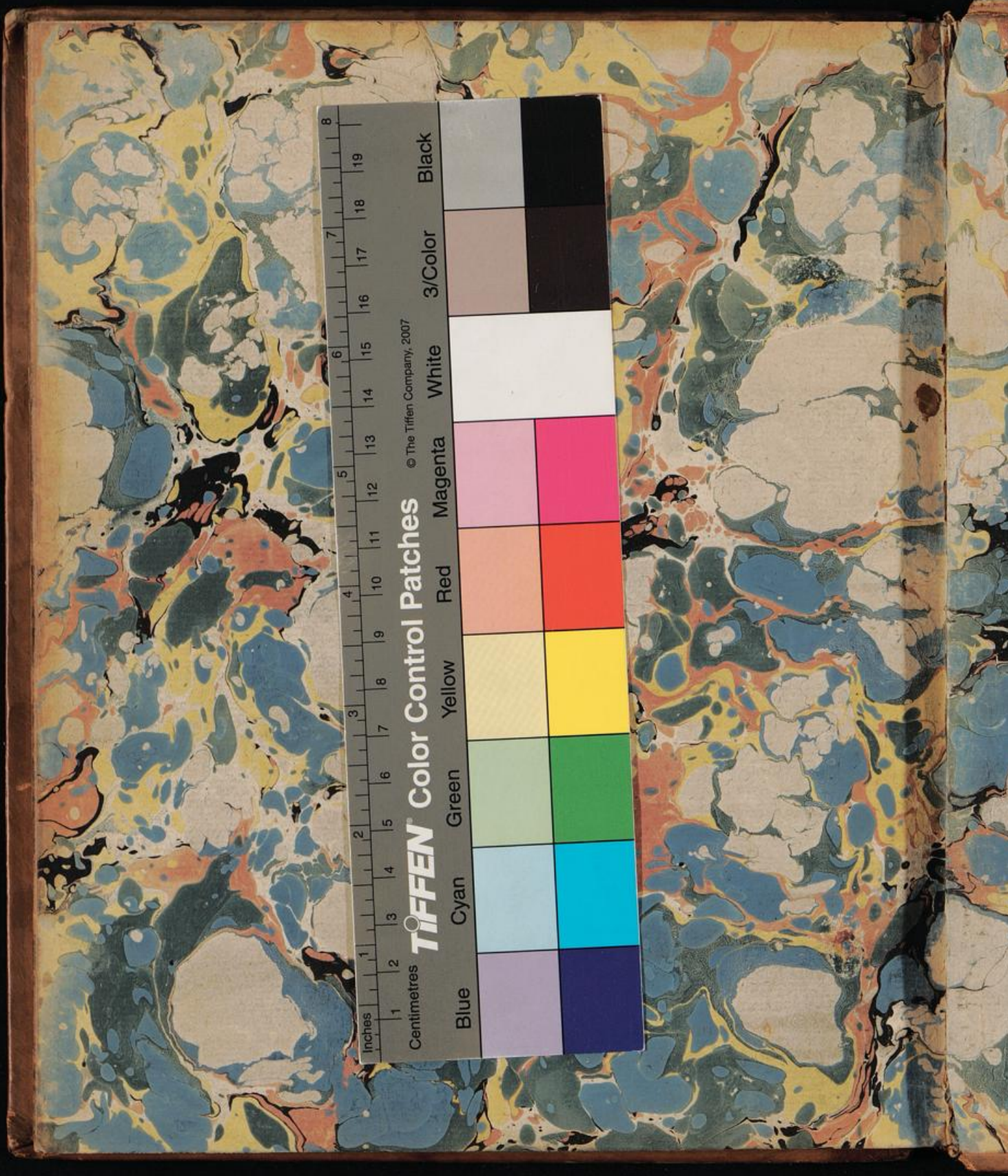

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8

Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

TIFFEN Color Control Patches © The Tiffen Company, 2007

Blue	Cyan	Green	Yellow	Red	Magenta	White	3/Color	Black
[Blue patch]	[Cyan patch]	[Green patch]	[Yellow patch]	[Red patch]	[Magenta patch]	[White patch]	[3/Color patch]	[Black patch]

